

**ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA
SÀI GÒN – CHỢ LỚN**
*TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG
VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968*

HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

**ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA
SÀI GÒN – CHỢ LỚN**
*TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG
VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968*

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA - VĂN NGHỆ
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH - 2017

Những người thực hiện

Lưu Kim Hoa

Phan An

Hà Tăng

Trần Đại Tân

Chỉnh lý bản thảo

Nguyễn Trung Bộ

Trương Tú Muối

Trong quá trình biên soạn tập sách này, chúng tôi có sử dụng một số tư liệu đã được công bố của các tác giả: Nghị Đoàn, Bùi Văn Toàn, Tôn Thạnh Cường, Mã Thiện Đồng..., một số hồi ký của các đồng chí cán bộ người Hoa.

Xin chân thành cảm ơn.

LỜI GIỚI THIỆU

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 là sự kiện lịch sử trọng đại trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của nhân dân ta. Đặc biệt Thành phố Hồ Chí Minh, lúc đó là Khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định, là sào huyệt, đầu não của chính quyền Sài Gòn, nơi có nhiều lực lượng của Mỹ và của chính quyền Sài Gòn đồn trú. Ở thành phố này, 50 năm về trước, quân và dân ta đã lập nên những chiến công hiển hách, tiêu diệt nhiều sinh lực của địch. Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 đã làm thay đổi tính chất cuộc chiến tranh, đã đánh bại cuộc “Chiến tranh cục bộ” của Mỹ và của chính quyền Sài Gòn, buộc Mỹ

ngừng ném bom hoàn toàn miền Bắc và cùng với ta ngồi vào bàn đàm phán bốn bên ở Paris.

Trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 ở miền Nam, Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định, đã có sự tham gia tích cực của bà con lao động, công nhân, chiến sĩ vũ trang lực lượng người Hoa. Những chiến công của bà con, chiến sĩ vũ trang người Hoa đã góp phần quan trọng giáng những đòn nặng nề cho chính quyền Sài Gòn và đế quốc Mỹ xâm lược. Trận đánh vào Tòa Hành chính quận 5, các nữ chiến sĩ người Hoa kéo lá cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam lên cột cờ trước Tòa Hành chính quận đã được báo chí, truyền thông trong và ngoài nước ca ngợi, làm nức lòng đồng bào, chiến sĩ cả nước. Nhiều câu chuyện kể lại trong tập sách này không chỉ là những tư liệu lịch sử quý giá, mà còn là tấm gương, bài học cho thế hệ trẻ hôm nay và mai sau. Tôi thật xúc động và tự hào về những chiến công của bà con và cán bộ chiến sĩ người Hoa đã lập nên trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu

Thân 1968 ở Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định và một số tỉnh miền Nam.

Bà con người Hoa là thành viên của đại gia đình các dân tộc Việt Nam. Ở Thành phố Hồ Chí Minh, người Hoa là một bộ phận dân cư đông đảo. Những gì đã được ghi lại trong tập sách nhỏ này là minh chứng cho sự hy sinh chiến đấu của bà con người Hoa, góp phần tích cực vào sự nghiệp giải phóng đất nước, vì độc lập, tự do và thống nhất Tổ quốc Việt Nam. Thành phố và đất nước hôm nay đã chuyển sang giai đoạn lịch sử mới, bước vào công cuộc công nghiệp hóa – hiện đại hóa, xây dựng một đất nước giàu đẹp, dân chủ, công bằng và văn minh. Bà con người Hoa tiếp tục đi theo Đảng, phát huy truyền thống yêu nước và cách mạng, đóng góp ngày càng nhiều hơn cho sự nghiệp xây dựng Thành phố và đất nước Việt Nam ngày càng phồn vinh.

Tôi hy vọng cuốn sách *Đồng bào người Hoa Sài Gòn - Chợ Lớn tích cực tham gia Cuộc Tổng*

8 | **ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA SÀI GÒN – CHỢ LỚN**

TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 sẽ được đồng đảo bạn đọc nhiệt tình đón nhận.

*Thành phố Hồ Chí Minh,
ngày 15 tháng 12 năm 2017*

Trương Tấn Sang

*Nguyên Ủy viên Bộ Chính trị,
Nguyên Chủ tịch nước
Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam*

LỜI MỞ ĐẦU

Tập sách nhỏ này là những câu chuyện nhằm ghi lại những cống hiến, đóng góp của bà con lao động, công nhân, cán bộ chiến sĩ vũ trang người Hoa trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 ở Sài Gòn - Chợ Lớn, tức là Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay. Tập sách được hoàn thành với công sức của nhiều người, đặc biệt là những cán bộ, chiến sĩ người Hoa đã tham gia cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 ở Sài Gòn - Chợ Lớn. Những người thực hiện tập sách cũng cố gắng khai thác ở một số nguồn tư liệu khác, như các hồi ký, những ghi chép tản mạn trên các sách báo, một số sách chuyên đề về lịch sử Thành phố Hồ Chí Minh, lịch sử Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh, lịch sử vùng đất Nam bộ.

Tập sách này là một đóng góp của Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố Hồ Chí Minh, có sự phối hợp với Câu lạc bộ Truyền thống kháng chiến người Hoa thành phố nhân dịp Thành phố Hồ Chí Minh và cả nước kỷ niệm 50 năm cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 trên toàn miền Nam.

Chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 chia thành nhiều đợt với nhiều trận đánh vang dội của quân và dân miền Nam. Trong suốt thời gian đó, lực lượng vũ trang Hoa vận được sự ủng hộ và giúp đỡ của bà con lao động người Hoa ở thành phố Sài Gòn, tập trung ở khu vực Chợ Lớn đã mở nhiều cuộc tiến công, tập kích vào các công sở, đồn bót, căn cứ huấn luyện, đào tạo... của chính quyền Sài Gòn và đế quốc Mỹ. Có nhiều cơ sở bị tấn công, tập kích nhiều lần như: Bót Hòa Hòa, Tòa Hành chính quận 5,... Đó là những chiến công vang dội, thể hiện tinh thần hy sinh, chiến đấu dũng cảm, cũng như tài ba mưu trí của các chiến sĩ, cán bộ, vũ trang Hoa vận, của bà con lao động người Hoa. Những chiến công đó đã góp phần tích cực vào thắng lợi của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy ở thành phố

Sài Gòn, và trên toàn miền Nam năm 1968. Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 là một thực tế làm cho “Mỹ cút, nguy nhào” và cũng là một tiền đề, một cuộc chuẩn bị để tiến tới thắng lợi của chiến dịch Hồ Chí Minh tháng 4 năm 1975, giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước Việt Nam.

Trong tập sách, những người thực hiện cố gắng dựng lại một cách trung thực các sự kiện, con người, những chiến tích xuất sắc của các chiến sĩ, cán bộ vũ trang Hoa vận, của bà con lao động người Hoa, tiêu diệt sinh lực và cơ sở vật chất chiến tranh của địch trong các đợt Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968. Đã nửa thế kỷ trôi qua kể từ mùa Xuân năm Mậu Thân 1968, không ít những chứng nhân lịch sử, những bà con, đồng chí người Hoa từng tham gia trong các trận đánh năm Mậu Thân, kẻ còn người mất, già yếu, quên lãng. Vì vậy việc phục dựng những chiến công năm xưa có nhiều khó khăn, bất cập, khó mà đầy đủ, không tránh khỏi thiếu sót.

Chúng tôi, những người thực hiện tập sách này rất mong sự thông cảm của bạn đọc, và hy vọng sẽ có

thêm nhiều tư liệu bổ sung, những góp ý chân thành của bạn đọc, để tập sách được hoàn chỉnh hơn trong những lần tái bản.

Xin chân thành cảm ơn.

Những người thực hiện

CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CỦA NHÂN DÂN MIỀN NAM TRONG NHỮNG NĂM TỪ 1960 – 1968

Ngày 20.12.1960 tại một khu rừng trong căn cứ cách mạng ở Tây Ninh thuộc xã Tân Lập, huyện Châu Thành (nay là huyện Tân Biên), Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam được thành lập và ra mắt đồng bào trong nước cũng như nhân dân thế giới, Mặt trận đã thông qua Tuyên ngôn, chương trình hành động 10 điểm⁽¹⁾. Mặt trận Dân

1. - Đánh đổ chế độ thuộc địa trá hình của đế quốc Mỹ và chính quyền độc tài Ngô Đình Diệm tay sai của Mỹ, thành lập chính quyền liên minh dân chủ.

- Thực hiện chế độ dân chủ rộng rãi, tiến bộ.
- Xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ, cải thiện dân sinh.
- Thực hiện giảm tô, tiến tới giải quyết vấn đề ruộng đất cho nông

tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam tập hợp rộng rãi đồng bào các giới, giai cấp, tôn giáo, dân tộc toàn miền Nam nhằm đánh đổ chế độ độc tài Ngô Đình Diệm, tay sai đế quốc Mỹ, xây dựng một miền Nam độc lập, dân chủ, hòa bình, trung lập tiến tới hòa bình, thống nhất nước nhà. Đây là một sự kiện quan trọng, một chuyển biến mới trong cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân miền Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Phong trào Đồng khởi toàn miền Nam những năm 50 – 60, đã phá thế kìm kẹp của chính quyền Sài Gòn và cái gọi là “Chiến tranh đơn phương” của Tổng thống Mỹ Aixenhao ở miền Nam bị phá sản. Đế quốc Mỹ bắt đầu đổ quân vào miền Nam để cứu chế độ Sài Gòn. Chúng chủ trương cuộc “Chiến

dân, làm cho người cày có ruộng.

- Xây dựng nền văn hóa, giáo dục dân tộc và dân chủ.
- Xây dựng một đội quân bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ nhân dân.
- Thực hiện dân tộc bình đẳng, nam nữ bình quyền, bảo vệ quyền lợi chính đáng của ngoại kiều và kiều bào.
- Thực hiện chính sách ngoại giao hòa bình trung lập.
- Lập lại quan hệ bình thường giữa hai miền, tiến tới hòa bình thống nhất.
- Chống chiến tranh xâm lược, tích cực bảo vệ hòa bình thế giới.

tranh đặc biệt” với sự tham gia trực tiếp của quân Mỹ và một số nước đồng minh.

Ngày 16.2.1962, Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam tổ chức Đại hội lần thứ nhất và công bố 04 chủ trương cứu nước khẩn cấp⁽¹⁾ và bầu ra Ủy Ban Trung ương do luật sư Nguyễn Hữu Thọ làm chủ tịch.

Tháng 1.1963 trên chiến trường Ấp Bắc (Mỹ Tho) lực lượng vũ trang cách mạng kết hợp với quần chúng địa phương chặn đứng cuộc càn quét quy mô của binh lính Sài Gòn, cố vấn Mỹ, tiêu diệt 450 tên (có cả cố vấn Mỹ), bắn hạ 16 máy bay lên thẳng, 03 xe bọc thép Mỹ và 01 tàu chiến. Chiến thắng Ấp Bắc đã gây một tiếng vang lớn, mở ra khả năng mới cho quân và dân miền Nam tiến lên đánh bại Chiến tranh đặc biệt và cái gọi là quốc sách “Ấp chiến lược” của Mỹ, ngụy.

-
1. - Để quốc Mỹ phải đình chỉ cuộc chiến tranh xâm lược ở miền Nam.
- Giải tán toàn bộ “Ấp chiến lược”
- Thành lập ở miền Nam Việt Nam một chính phủ liên hiệp dân tộc.
- Thực hiện đường lối đấu tranh ngoại giao hòa bình, trung lập.

Ngày 1.11.1963, nhóm tướng lĩnh trong quân đội chính quyền Việt Nam Cộng hòa với sự ủng hộ của Mỹ do tướng Dương Văn Minh cầm đầu đã làm cuộc đảo chính giết chết Ngô Đình Diệm và Ngô Đình Nhu, lập nên thời kỳ Đệ nhị Cộng hòa ở miền Nam. Đây cũng là thời kỳ rối ren của chính quyền Việt Nam Cộng hòa, các cuộc đảo chính, lật đổ, tranh chấp quyền lợi giữa các cá nhân, phe phái. Ngày 30.1.1964 Nguyễn Khánh làm đảo chính lật đổ Dương Văn Minh, cuối năm 1964, Nguyễn Khánh ra đi để Phan Khắc Sửu làm Quốc trưởng, Trần Văn Hương làm Thủ tướng, năm 1965 Nguyễn Văn Thiệu lên làm Chủ tịch Ủy ban quốc gia, Nguyễn Cao Kỳ làm Thủ tướng, cuộc Chiến tranh đặc biệt của Mỹ và Chính quyền Sài Gòn thất bại về căn bản.

Ngày 17.7.1965, Tổng thống Mỹ Giôn xơn tuyên bố đưa 44 tiểu đoàn lính Mỹ vào tham chiến cuộc chiến tranh ở miền Nam Việt Nam đã mở đầu một giai đoạn mới mà Mỹ, ngụy gọi là cuộc “Chiến tranh cục bộ” thay thế cuộc “Chiến tranh đặc biệt” đã phá sản. Cho đến cuối năm 1965, số lượng quân lính Mỹ ở miền Nam lên đến 180.000 tên, đó là

chưa kể 20.000 lính của các quốc gia thân Mỹ như Thái Lan, Philippines, Hàn Quốc, Úc, Tân Tây Lan. Ngoài ra còn có 70.000 lính thủy và không quân Mỹ ở hạm đội ngoài khơi Thái Bình Dương và đang đồn trú ở các căn cứ trên đất Thái Lan, Philippines sẵn sàng tham chiến. Chính phủ Mỹ và chính quyền Sài Gòn hy vọng với lực lượng quân sự hùng mạnh của Mỹ, chư hầu và của Sài Gòn có thể áp đảo lực lượng cách mạng ở miền Nam. Chúng mở hai cuộc phản công chiến lược đánh vào các căn cứ cách mạng ở miền Nam trong năm 1965 – 1966 và 1966 – 1967.

Cuộc đụng độ trực diện giữa quân Mỹ và lực lượng cách mạng ở miền Nam diễn ra lần đầu tiên vào tháng 8.1965 ở Vạn Tường (Quảng Ngãi). Quân và dân ta đã chặn đánh cuộc hành quân của Mỹ, ngụy vào Vạn Tường, tiêu diệt 900 tên, bắn cháy 22 xe tăng, bắn rơi 13 máy bay... Chiến thắng Vạn Tường mở đầu cho cao trào diệt Mỹ rộng khắp trên toàn miền Nam.

Mùa hè năm 1965, Mỹ, ngụy tập trung 720.000 quân, trong đó có 220.000 quân Mỹ và chư hầu, mở cuộc phản công chiến lược lần thứ nhất trên nhiều vùng ở miền Nam nhằm vào các căn cứ cách mạng

như miền Đông Nam bộ, Đồng bằng Khu 5,... Quân và dân ta ở Bình Định, Củ Chi, Biên Hòa và ngay trong nội thành Sài Gòn... đã kiên quyết chiến đấu đập tan âm mưu, ý đồ của địch. Chỉ trong bốn tháng cuối năm 1965 đầu năm 1966 hơn 104.000 quân lính (trong đó có 42.500 lính Mỹ, 3.500 lính chư hầu) đã bị loại khỏi vòng chiến, 1.430 máy bay bị bắn rơi, 600 xe tăng, thiết giáp bị phá hủy cùng nhiều phương tiện chiến tranh khác.

Cuộc phản công chiến lược lần thứ 2 (1966 – 1967) của Mỹ, ngụy tập trung vào căn cứ cách mạng ở miền Đông Nam bộ vào Khu vực Dương Minh Châu (Tây Ninh), vào khu vực “Tam giác sắt” Củ Chi và vùng biên giới Việt Nam – Campuchia thuộc Tây Ninh. Mỹ, ngụy hy vọng những cuộc càn quét, đánh chiếm này sẽ tiêu diệt căn cứ cách mạng chủ yếu của Mặt trận Giải phóng miền Nam. Mỹ, ngụy đã huy động hơn 980.000 quân lính, trong đó có 440.000 lính Mỹ và các nước chư hầu, cùng nhiều vũ khí, khí tài hiện đại, tổ chức 895 cuộc hành quân các cấp. Quân dân ta tiếp tục chiến đấu, tiêu diệt hơn 151.000 tên (trong đó có 68.200 lính Mỹ và chư hầu) bắn rơi phá hủy 1.231 máy bay, 1.627

xe tăng, xe bọc thép, nhiều khẩu pháo, tàu chiến... Các căn cứ cách mạng được bảo vệ an toàn, vùng giải phóng dưới sự kiểm soát của chính quyền cách mạng được mở rộng, không chỉ ở khu vực rừng núi, đồng bằng, mà ngay cả những địa phương sát thành phố Sài Gòn nơi đầu não của Mỹ, nguy như Củ Chi, Trảng Bàng...

Cùng với những chiến thắng quân sự vang dội trên khắp chiến trường, thì cuộc đấu tranh chính trị của các tầng lớp nhân dân ở các đô thị miền Nam cũng trở nên sôi động. Phong trào đấu tranh của học sinh, sinh viên đòi hòa bình dân chủ, đòi Mỹ rút quân về nước, khởi đầu từ thành phố Huế, Đà Nẵng lan rộng khắp nhiều đô thị khác. Ngày 19.3.1966 Tổng hội sinh viên Huế, Đà Nẵng tổ chức hội thảo chống Mỹ và chính quyền Sài Gòn, thành lập tổ chức “Lực lượng nhân dân tranh thủ cách mạng” chiếm Đài Phát thanh Huế, Đà Nẵng, Hội An...

Phong trào đấu tranh của các tầng lớp đồng bào lao động và công nhân ở các đô thị, nhất là thành phố Sài Gòn đã khiến cho chính quyền Sài Gòn phải đối phó hết sức khó khăn. Ngày 21.6.1966

tại Sài Gòn hơn 7.000 công nhân hãng RMT – BRJ bãi công phản đối việc xây dựng sân bay Biên Hòa, cảng Sài Gòn... Cuộc đấu tranh của công nhân hãng RMT đã được công nhân làm việc ở các hãng của Mỹ và nước ngoài hưởng ứng. Tháng 1.1968 có 3.000 công nhân ngành điện, nước thành phố Sài Gòn bãi công đòi tăng lương, khiến nhiều khu phố Sài Gòn mất điện, mất nước, một số xí nghiệp ngưng hoạt động. Chính quyền Sài Gòn đã huy động lực lượng cảnh sát đàn áp, buộc công nhân trở lại làm việc, nhưng đa số công nhân kiên quyết phản đối, tiếp tục bãi công. Nhiều công nhân ở ngành khác như lái xe, dệt may, đã ủng hộ cuộc đấu tranh của công nhân điện, nước, số công nhân tham gia đấu tranh đã lên đến hơn 17.000 người.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của quân và dân miền Nam trong những năm 60 của thế kỷ XX, đã giành nhiều thắng lợi to lớn. Cuộc “Chiến tranh đặc biệt” của Mỹ và chính quyền Sài Gòn bị thất bại hoàn toàn, cách mạng miền Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam tiếp tục tiến bước, mở ra nhiều triển vọng mới. Hội nghị Bộ Chính trị (tháng 12.1967) và Hội nghị Ban

Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam lần thứ 14 (tháng 1.1968) đã nhận định: Cuộc chiến tranh cách mạng miền Nam, chuyển sang thời kỳ mới – Thời kỳ giành thắng lợi quyết định. Nghị quyết của Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam chỉ rõ quân và dân ta tiếp tục đưa cuộc chiến tranh cách mạng tiến lên một bước phát triển mới, bằng phương pháp Tổng công kích – Tổng khởi nghĩa để giành thắng lợi quyết định. Những nhận định và phương hướng chiến lược đó đã dẫn đến cuộc tập kích chiến lược, cuộc Tổng tiến công và nổi dậy của quân dân miền Nam vào mùa Xuân Mậu Thân 1968 trên khắp chiến trường miền Nam.

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 bắt đầu vào lúc hai giờ sáng ngày 31.1.1968 tức sáng mùng 1 Tết Mậu Thân⁽¹⁾. Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam trước đó đã đề nghị chính quyền Nguyễn Văn Thiệu ngừng bắn 7

1. Năm Mậu Thân (1968) âm lịch ở Sài Gòn và Hà Nội có khác nhau, chênh nhau một ngày, ngày 30.1.1968 (dương lịch) là ngày mùng 2 Tết Mậu Thân ở Sài Gòn, là ngày mùng 1 Tết ở Hà Nội. Giờ Sài Gòn chậm hơn giờ Hà Nội một giờ, 3 giờ sáng Sài Gòn, còn ở Hà Nội là 2 giờ sáng.

Ngày âm lịch và giờ trong sách này tính theo ở Sài Gòn.

ngày trong Xuân Mậu Thân để đồng bào miền Nam ăn Tết, đi lại thăm viếng nhau. Tuy nhiên, chính quyền Sài Gòn đã khước từ đề nghị hợp lý đó. Gần như đồng loạt, các địa phương từ nông thôn đến thành thị khắp miền Nam, lực lượng vũ trang cách mạng và quần chúng nhân dân nổi dậy tiến công đánh chiếm các căn cứ quân sự, cơ quan hành chính đầu não của chính quyền Sài Gòn. Ở khu vực miền Trung, 5 tỉnh lỵ Buôn Mê Thuột, Pleiku, Kontum, Nha Trang, Quy Nhơn bị đánh chiếm đầu tiên, sau đó là thành phố Huế, tỉnh Quảng Trị, Quảng Tín, Quảng Ngãi, Phan Thiết. Ở Nam bộ, quân đội cách mạng và quần chúng làm chủ hai tỉnh lỵ Cần Thơ, Vĩnh Long vào lúc 8g30 sáng ngày mùng 2 Tết. Đến ngày mùng 3 Tết lần lượt các tỉnh Bình Dương, Biên Hòa, Mỹ Tho, Bến Tre, Rạch Giá cũng bị tấn công. Tại Sài Gòn – Gia Định, các cơ quan đầu não của địch như dinh Độc Lập, Tòa Đại sứ Mỹ, Bộ Tổng Tham mưu Thủy quân lục chiến, sân bay Tân Sơn Nhất, Đài Phát thanh Sài Gòn,... cũng bị quân và dân ta tiến công, đánh chiếm. Lực lượng quân sự Sài Gòn và bộ máy hành chính ngụy quyền bị bất ngờ, tê liệt, không kịp phản công.

Ở các vùng nông thôn miền Nam, quần chúng bà con nông dân kết hợp với lực lượng vũ trang cách mạng nổi dậy làm chủ, phá kìm, diệt ác giành quyền làm chủ, trừng trị bọn mật vụ, ác ôn nợ máu với nhân dân. Nhiều địa phương ở nông thôn Nam bộ quần chúng nhân dân xông vào trụ sở chính quyền địa phương, xóa bỏ bộ máy ngụy quyền, phá vỡ hàng loạt ấp chiến lược, bức rút nhiều đồn bốt địch, mở rộng vùng giải phóng.

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 kéo dài nhiều tháng và nhiều đợt, gây cho Mỹ, ngụy nhiều tổn thất to lớn. Chỉ trong vòng một tháng đầu của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy, hơn 150.000 binh lính địch (trong đó có 45.000 lính Mỹ) bị loại khỏi vòng chiến đấu, bắn rơi và phá hủy 2.370 máy bay, 3.500 xe quân sự, 233 tàu thuyền chiến đấu... Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 của quân và dân miền Nam đã gây tiếng vang lớn trong nước và dư luận thế giới. Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy có ý nghĩa to lớn, đánh dấu một bước trưởng thành của cách mạng miền Nam, đập tan tham vọng của đế quốc Mỹ và chính quyền tay sai muốn thống trị lâu dài miền Nam.

NGƯỜI HOA Ở MIỀN NAM VIỆT NAM TRƯỚC NĂM 1975

Hiệp định Geneve 1954 tạm thời phân chia nước ta thành hai miền Nam - Bắc. Miền Nam Việt Nam từ vĩ tuyến 17 trở vào thuộc quyền quản lý của chính quyền Ngô Đình Diệm do đế quốc Mỹ làm hậu thuẫn.

Theo một số tư liệu, ở miền Nam trong thập kỷ 60 của thế kỷ XX, có khoảng hơn 800.000 người Hoa và một nửa số đó tập trung cư trú, sinh sống ở Sài Gòn – Chợ Lớn. Đối với các dân tộc ít người ở miền Nam Việt Nam, chính quyền Ngô Đình Diệm thực hiện chính sách đồng hóa cưỡng bức, người Hoa được gọi là “người Việt gốc Hoa”, cũng như người Khmer ở Nam bộ, lúc bấy giờ được gọi là “người Việt gốc Miên”. Chính quyền Ngô Đình

Diệm giải thể và xóa bỏ tổ chức Bang, Hội của người Hoa vốn có từ thời thuộc Pháp trước đó. Việc quản lý người Hoa về mặt hành chính trực thuộc chính quyền các cấp theo đơn vị hành chính ở miền Nam lúc bấy giờ.

Chính quyền Việt Nam Cộng hòa do Ngô Đình Diệm làm tổng thống, đã thực hiện chính sách thực dân kiểu mới, cưỡng bức người Hoa gia nhập quốc tịch Việt Nam Cộng hòa. Chính quyền Diệm đã ban hành nhiều đạo, dụ và một số văn bản nhằm quản lý và kiểm soát người Hoa ở miền Nam Việt Nam. Ngày 21.8.1956, Ngô Đình Diệm ký ban hành Dụ số 48, quy định những trẻ em có cha mẹ vốn gốc người Trung Hoa được sinh tại Việt Nam phải mang quốc tịch Việt Nam, ngay cả những ai sinh ra ở Việt Nam, trước ngày ban hành dụ này, nếu có cha mẹ gốc Trung Hoa cũng thuộc công dân Việt Nam...

Tiếp ngay sau đó, chính quyền Sài Gòn đã ban hành Dụ số 52 ngày 29.8.1956 về quốc tịch của người Hoa ở miền Nam Việt Nam. Theo quy định của dụ này, người Hoa sinh sống ở miền Nam Việt Nam phải có quốc tịch Việt Nam, để phân biệt với

Hoa kiều là những cư dân Trung Hoa từ bên ngoài đến lưu trú ở miền Nam. Dự này cũng quy định tên họ của người Hoa, các bảng hiệu nhà hàng, cơ sở sản xuất của người Hoa phải viết bằng chữ Việt. Các văn bản pháp lý và giao dịch liên quan đến người Hoa cũng phải được viết bằng chữ Việt.

Ngày 25.10.1956, chính quyền Ngô Đình Diệm lại ban hành tiếp Dự số 53, quy định người ngoại quốc không được hoạt động trong 11 lĩnh vực ngành nghề. Dự số 53 quy định những ai không có quốc tịch Việt Nam, sẽ không được hành nghề trong các lĩnh vực như buôn bán cá thịt, tạp hóa, củi than, nhiên liệu, tơ sợi, lương thực và một số dịch vụ chế biến lương thực, xay xát lúa gạo, thu mua phế liệu, v.v... Thực chất những quy định này nhằm buộc người Hoa phải đăng ký nhập tịch Việt Nam, vì 11 ngành nghề trên đây phần nhiều có sự hiện diện của người Hoa. Những quy định của các đạo, dụ trên đây, chính quyền Sài Gòn muốn cưỡng bức người Hoa nhập quốc tịch Việt Nam để dễ kiểm soát và thao túng người Hoa. Một mặt nào đó, chính quyền Sài Gòn hy vọng cũng ngăn

chặn được ảnh hưởng của các lực lượng yêu nước, cách mạng ở miền Nam đối với bà con người Hoa.

Những chính sách của chính quyền Sài Gòn đối với người Hoa ở miền Nam Việt Nam, đã gây nên nhiều phản ứng của cộng đồng người Hoa từ nhiều phía. Một bộ phận tầng lớp tư sản, trí thức người Hoa bất hợp tác với chính quyền đương thời. Một số doanh nhân người Hoa dự kiến chuyển vốn ra khỏi miền Nam, khiến đồng bạc Sài Gòn mất giá. Nhiều tiểu thương ở các chợ, cửa hàng của người Hoa đóng cửa tiệm, ngưng buôn bán. Phần lớn bộ phận bà con lao động người Hoa thờ ơ với các chủ trương chính sách của chính quyền Sài Gòn đối với người Hoa. Những phản ứng của các giới tư sản và bà con lao động người Hoa đã khiến chính quyền Sài Gòn gặp những khó khăn nhất định.

Trong những năm 60 của thế kỷ XX, chính quyền Sài Gòn đã có nhiều cố gắng để khai thác những lợi thế của giai cấp tư sản người Hoa nhằm phục vụ cho cuộc chiến tranh. Từ sau năm 1964, ở miền Nam, nhiều tư sản, tiểu chủ người Hoa mở rộng các cơ sở kinh doanh sản xuất. Một số

nhà tư sản người Hoa ở Sài Gòn – Chợ Lớn đã hợp tác liên kết với những nhà tư sản người Hoa ở một số quốc gia Đông Nam Á, lãnh thổ Đài Loan, Hồng Kông đầu tư vào các hoạt động kinh tế ở miền Nam Việt Nam. Đó là thời kỳ nhiều nhà máy xí nghiệp của tư sản người Hoa được xây dựng ở Khu Công nghiệp Biên Hòa với sự liên doanh với các chủ tư bản ở Đài Loan, Hồng Kông và một số quốc gia Đông Nam Á như các hãng dệt Vinatexco – Vinatefinco, Vimytex... các nhà máy Vicasa (cán sắt thép) Viso (xà bông) Sakim co (cán thép)... Ngoài ra ở khu vực Chợ Lớn nơi có đông người Hoa cư trú, một số hãng xưởng của các nhà tư sản Hoa được thành lập như hãng bột ngọt Vị hương tố, kem đánh răng Hynos, pin Con Ó, hãng bột mì Sakybomi, v.v...

Bộ phận người Hoa là công nhân lao động khá đông đảo, một số làm thuê trong các hãng, xưởng của chủ tư sản người Hoa, người Việt và của một số nhà tư bản ở Hồng Kông, Đài Loan vào đầu tư ở miền Nam Việt Nam. Một số bà con người Hoa là tiểu thương, tiểu chủ các cơ sở kinh doanh nhỏ lẻ tập trung ở các quận 5, quận 6, quận

11... Cuộc sống của đông đảo bà con lao động người Hoa còn gặp nhiều khó khăn và thiếu ổn định do các chính sách của chính quyền đương thời và cuộc chiến tranh xâm lược của đế quốc Mỹ. Một bộ phận thanh niên Hoa đã rời thành phố thoát ly vào chiến khu, căn cứ cách mạng tham gia cuộc kháng chiến chống Mỹ.

Ở vùng nông thôn, miền Nam từ giữa những năm 60 trở đi, cuộc chiến tranh diễn ra ác liệt, khiến nhiều bà con người Hoa sinh sống bằng nghề nông và buôn bán nhỏ càng thêm khó khăn, bất ổn. Không ít những gia đình người Hoa phải chuyển cư lên thành phố hoặc những nơi yên ổn hơn để sinh sống, làm ăn.

Nhìn chung, tình hình người Hoa ở miền Nam Việt Nam từ sau hiệp định Geneve năm 1954 và những năm thập kỷ 60, có nhiều xáo trộn. Chính quyền Sài Gòn đương thời, với viện trợ của đế quốc Mỹ đã tạo điều kiện cho một số nhà tư sản, nhà công thương kỹ nghệ người Hoa mở rộng các hoạt động kinh tế, giàu lên nhanh chóng. Đông đảo bà con, công nhân lao động người Hoa tiếp tục cuộc sống nghèo khổ, vì bị bóc lột và bất ổn của cuộc

chiến tranh. Cũng chính những khu vực có đông đồng bào người Hoa nghèo khó tại các xóm lao động ở Chợ Lớn đã sớm trở thành cứ điểm, chỗ dựa của lực lượng cách mạng.

PHONG TRÀO ĐẤU TRANH CÁCH MẠNG CỦA NGƯỜI HOA NAM BỘ

Năm 1930, khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, Đảng đã xem trọng công tác vận động bà con người Hoa - mà lúc đó còn gọi là “Hoa kiều” - tham gia cách mạng, giải phóng dân tộc, Tổ quốc Việt Nam. Cũng trong năm này, Nguyễn Ái Quốc - về sau là Chủ tịch Hồ Chí Minh, người sáng lập ra Đảng Cộng sản Việt Nam, trong một lá thư gửi Ban Chấp hành Trung ương Đảng, đã nêu rõ: “Đảng ta cần chú ý giáo dục và đoàn kết công nhân lao động Hoa kiều làm cách mạng...”. Ngay từ những năm 30 của thế kỷ trước, phong trào cách mạng của bà con đồng bào người Hoa đã diễn ra rộng khắp và sôi nổi. Các tổ chức được gọi là “Công hội”, “Nghệp đoàn” của người Hoa ở Nam kỳ đã tập hợp được đông đảo

lao động người Hoa tham gia như: “Công hội Tinh ích”, “Công hội Nghệ ích” (ngành cơ khí), “Công hội nghề dệt”, “Công hội nghề thủy tinh”... Những tổ chức này đã vận động bà con lao động người Hoa đấu tranh với chủ hãng, xí nghiệp, với chính quyền đương thời đòi quyền lợi cho người lao động, tăng lương giảm giờ làm, chống sa thải lao động... Nhiều cuộc đấu tranh có công nhân lao động người Hoa tham gia đông đảo như cuộc đấu tranh đòi tăng lương của công nhân hãng rượu Bình Tây, Chợ Lớn tháng 8.1931, công nhân 12 hãng dệt ở Chợ Lớn, ngày 21.4.1932, của công nhân nhà máy xay dọc kênh Tàu Hủ ở Chợ Lớn tháng 5.1934... Đặc biệt là cuộc tổng bãi công của 4.000 công nhân lao động người Hoa trên 350 ghe thuyền vận chuyển lúa gạo ở Chợ Lớn vào cuối năm 1938 đã buộc các chủ chành, vựa lúa gạo phải đáp ứng yêu sách tăng lương giảm giờ làm cho công nhân, người lao động. Cuộc đấu tranh này cũng đã được sự đồng tình ủng hộ của nhiều công nhân người Việt ở Chợ Lớn, Sài Gòn, thể hiện tình đoàn kết Việt - Hoa.

Tháng 11.1940, cuộc khởi nghĩa Nam Kỳ đã diễn ra ở Sài Gòn - Chợ Lớn và nhiều tỉnh thành

ở Nam bộ. Bà con người Hoa ở Sài Gòn - Chợ Lớn và nhiều địa phương đã tích cực hưởng ứng và tham gia. Ban chỉ đạo khởi nghĩa đã cử cán bộ gặp gỡ bà con người Hoa bàn bạc các phương án nổi dậy trong khu vực Chợ Lớn và vùng lân cận. Đảng đã tổ chức “Hoa kiều kháng Nhật cứu nước đồng minh hội Sài Gòn - Chợ Lớn” để tập trung nòng cốt lao động công nhân người Hoa tham gia các hoạt động chuẩn bị khởi nghĩa. Một số đội tự vệ người Hoa đã có kế hoạch tấn công thành Ô Ma và Ty Cảnh sát đóng trên đường Đồng Khánh (Chợ Lớn).

Cuộc khởi nghĩa Nam Kỳ 1940 bị thực dân Pháp đàn áp khốc liệt, nhiều chiến sĩ, cán bộ cách mạng và đồng bào Hoa- Việt bị bắt, bị giết, tù đày... Đồng chí Hà Bá Tường, một cán bộ lãnh đạo Đảng của người Hoa, bị giặc Pháp bắt ở Chợ Lớn rồi đưa về giam ở bót Catina. Giặc tra tấn dã man, nhưng đồng chí không khai. Cuối cùng giặc Pháp hèn nhát bí mật thủ tiêu đồng chí Hà Bá Tường. Một số cán bộ lãnh đạo người Hoa như Châu Tương Lượng, Ngô Liên... cũng bị Pháp truy

nã và lần lượt sa vào tay giặc, chúng tìm cách giết hại, hoặc đày ra Côn Đảo.

Cuộc Cách mạng tháng Tám năm 1945, đã có sự tham gia đông đảo và tích cực của bà con người Hoa ở Nam bộ. Tại các cơ sở sản xuất, xí nghiệp có đông công nhân, lao động người Hoa ở Sài Gòn – Chợ Lớn, các tổ chức tự vệ vũ trang được thành lập. Dưới sự chỉ đạo của mặt trận Việt Minh, một số tổ chức quần chúng của người Hoa hoạt động công khai, khẩn trương, chuẩn bị khởi nghĩa, cướp chính quyền...

Ngày 23.9.1945, hưởng ứng lời kêu gọi Toàn quốc kháng chiến của Hồ Chủ tịch, nhiều thanh niên Hoa đã “xếp bút nghiên lên đường tranh đấu”, thoát ly vào chiến khu tham gia kháng chiến. Ở Sài Gòn - Chợ Lớn, công nhân bãi công, tiểu thương bãi thị phản đối chính quyền thực dân Pháp đàn áp quần chúng bằng bạo lực. Trong thời gian này, một số tổ chức cách mạng của người Hoa dưới sự lãnh đạo của Đảng đã được thành lập tập hợp đông đảo quần chúng như “Hội Giải Liên”, “Hội phụ nữ Hoa kiều cứu tai”, “Hội liên hiệp Hoa kiều Sài Gòn”, “Thanh niên Hoa kiều hiệp tiến hội”...

Trong những năm đầu kháng chiến chống Pháp, bà con người Hoa đã tích cực tham gia kháng chiến bằng nhiều hình thức. Cuối năm 1945, bà con người Hoa ở Thủ Dầu Một (Bình Dương) đã quyên góp hàng trăm tấn gạo gửi ra miền Bắc cứu đói cho dân nghèo. Năm 1947, cộng đồng người Hoa ở Lái Thiêu (Bình Dương) đã ủng hộ cách mạng hơn 100.000 đồng (một số tiền khá lớn lúc bấy giờ). Trong phong trào Tuần lễ vàng và “Quỹ Độc lập”, người Hoa ở Sóc Trăng, đã quyên góp ủng hộ chính phủ kháng chiến hơn 28.000 đồng tiền Đông Dương⁽¹⁾.

Ngày 1.9.1950, hàng ngàn học sinh, sinh viên Sài Gòn trong đó có nhiều trường Hoa ở Chợ Lớn xuống đường biểu tình phản đối giặc Pháp giết hại Trần Văn Ơn. Chính quyền thực dân cấu kết với chính quyền Tưởng Giới Thạch ở Đài Loan, cài cắm mật vụ, khống chế, kiểm soát các trường Hoa ở Chợ Lớn. Chúng đóng cửa một số trường, buộc thôi việc những giáo viên, hiệu trưởng người Hoa

1. Theo sách “Truyền thống đấu tranh cách mạng của đồng bào Hoa tỉnh Sóc Trăng (1930-1975)” do Ban Tuyên giáo tỉnh Sóc Trăng biên soạn – 2005, số tiền 28.000 đồng Đông Dương, tương đương với 1/3 ngân khố tỉnh Sóc Trăng do chính quyền cách mạng thu được.

có cảm tình với cách mạng. Trần Bội Cơ, một học sinh của nhà trường bị thực dân Pháp bắt giam và tra tấn dã man vì đã kêu gọi và tổ chức học sinh chống lại Pháp và bọn tay sai Quốc dân đảng. Ngày 12 .5.1950, Trần Bội Cơ đã hy sinh trong ngục tù, khi chị vừa 18 tuổi. Chị được Nhà nước Việt Nam phong tặng danh hiệu “Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân”. Cũng trong thời gian này, nhiều học sinh, thanh niên nam nữ người Hoa đã tham gia các hoạt động bí mật hoặc thoát ly ra vùng căn cứ cách mạng. Nhiều người về sau này đã trở thành cán bộ cốt cán của Đảng công tác trong các tổ chức Hoa vận.

Từ sau năm 1954, miền Nam đặt dưới sự quản lý của chính quyền Sài Gòn thân Mỹ. Tháng 10.1955, Trung ương Đảng quyết định lập lại Xứ ủy Nam bộ, để chỉ đạo cách mạng miền Nam. Các tổ chức Hoa vận các cấp được kiện toàn, tập trung vào công tác vận động bà con người Hoa tham gia kháng chiến chống Mỹ cứu nước. Lợi dụng việc chính quyền Sài Gòn cho phép thành lập một số tổ chức nghiệp đoàn, Tổng Liên đoàn lao động, Đảng đã bố trí nhiều cán bộ Đảng là người Hoa tham gia

các tổ chức này, hoạt động bí mật lãnh đạo phong trào công nhân, lao động người Hoa, đấu tranh công khai với giới chủ và chính quyền Sài Gòn.

Giữa tháng 5.1955, một cuộc đình công có sự tham gia đông đảo công nhân lao động người Hoa ở hãng pin Viễn Đông sản xuất pin nhãn hiệu “Con Ó”. Chính quyền Sài Gòn và giới chủ tìm cách đàn áp, dập tắt cuộc đình công. Cuộc đình công được công nhân nhiều nhà máy, xí nghiệp ở Sài Gòn- Chợ Lớn ủng hộ và cuối cùng đã giành thắng lợi. Giới chủ đã chấp nhận yêu sách của công nhân giảm giờ làm việc, tăng lương, chống đánh đập, phạt lương...

Trong những năm 60, cho tới trước cuộc Tổng tiến công nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, phong trào đấu tranh của công nhân lao động người Hoa ở Sài Gòn – Chợ Lớn và một số tỉnh Nam bộ trở nên sôi động.

Đây là thời kỳ nhiều xí nghiệp của tư sản Hoa liên kết với tư bản Đài Loan, Hồng Kông và một số nước Đông Nam Á đầu tư vào miền Nam như các hãng dệt, sợi, nhuộm... Công nhân các hãng Vimytex, Vinatexco- Vinatefinco... là những hãng

có đông công nhân Hoa đã tổ chức nhiều cuộc đình công, bãi công đòi giới chủ giải quyết những yêu sách bức xúc của công nhân lao động về lương bổng, giờ làm, các chế độ lao động... Chính quyền Sài Gòn đã liên kết với giới chủ dùng vũ lực và các thủ đoạn chính trị để đàn áp hàng dập tắt cuộc đấu tranh của công nhân. Trước sức mạnh đoàn kết, kiên trì của công nhân Hoa, Việt, cuối cùng cuộc đấu tranh đã giành thắng lợi, giới chủ và chính quyền buộc thỏa mãn các yêu sách của công nhân, lao động.

Trên mặt trận đấu tranh vũ trang, lực lượng vũ trang Ban Hoa vận đã lập nhiều chiến công xuất sắc trong nội thành Sài Gòn - Chợ Lớn. Tháng 2.1965, đội vũ trang Hoa vận do Huỳnh Kiến Hoa phụ trách đã tiêu diệt và làm bị thương nhiều tên cố vấn Mỹ ở khu cư xá Mỹ trên đường Gia Phú, quận 6. Tiếp theo một nhóm đặc vụ Đài Loan trong hãng Vimytex bị tấn công ở một cư xá quận 5. Từ năm 1965 đến 1967, các chiến sĩ Hoa vận liên tục tấn công tiêu diệt nhiều sĩ quan, lính Mỹ và Sài Gòn trên đường phố Chợ Lớn. Nhiều tên ác ôn tay sai như La Kế Tường, trưởng mật vụ quận 5, Trần Cửu

Tuấn, đặc vụ Đài Loan đã bị các chiến sĩ người Hoa trừng trị, cảnh cáo...

Những chiến công của chiến sĩ, cán bộ bà con lao động người Hoa ở Sài Gòn - Chợ Lớn và các tỉnh Nam bộ, là những trang sử huy hoàng, tiếp tục phong trào đấu tranh cách mạng của người Hoa ở Nam bộ. Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, có sự tham gia tích cực của đồng bào người Hoa ở Sài Gòn - Chợ Lớn, thực chất là sự tiếp nối phong trào đấu tranh cách mạng của người Hoa Nam bộ dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, khởi đầu từ những năm 30 của thế kỷ XX.

BAN HOA VẬN VÀ VIỆC CHUẨN BỊ CHO CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

Ban Hoa vận là một tổ chức của Đảng Cộng sản Việt Nam nhằm vận động, tập hợp bà con người Hoa tham gia cuộc kháng chiến chống thực dân, đế quốc và bọn tay sai giành độc lập tự do cho dân tộc và đất nước Việt Nam. Ban Hoa vận gắn với sự lãnh đạo, chỉ đạo của các cấp ủy Đảng trực thuộc. Ban Hoa vận trực thuộc Trung ương Cục miền Nam Việt Nam, Ban Hoa vận Khu Sài Gòn - Chợ Lớn còn gọi là T4, trực thuộc Ban Chấp hành Khu ủy Sài Gòn - Gia Định.

Ban Hoa vận Trung ương cục miền Nam

Sau Hiệp định Geneve 1954, Việt Nam tạm phân chia hai miền Nam - Bắc. Nhiệm vụ cách mạng của mỗi miền khác nhau, miền Nam tiếp tục cuộc cách mạng chống thực dân đế quốc và bè lũ tay sai, giải phóng miền Nam hoàn toàn thống nhất đất nước. Bộ phận Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo cách mạng miền Nam gọi là Trung ương Cục miền Nam. Trong tổ chức Trung ương Cục miền Nam có bộ phận vận động cách mạng bà con người Hoa gọi là Ban Hoa vận Trung ương Cục. Ban Hoa vận Trung ương Cục là cơ quan tham mưu về công tác người Hoa cho Trung ương Cục miền Nam.

Ban Hoa vận Trung ương Cục được thành lập sau khi Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam ra đời năm 1960. Trung ương Cục đã điều động một số đồng chí cán bộ người Hoa trước đây đã tham gia kháng chiến chống Pháp, hoạt động trong nội thành Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định, cũng như các tỉnh miền Tây ở lại hoạt động bí mật sau Hiệp định Geneve 1954. Ngoài ra, còn có sự tham gia của một số đồng chí, cán bộ, chiến sĩ người Hoa sau

1954 sang “điều lắng” ở Campuchia, tránh sự truy bức của địch. Những cán bộ Ban Hoa vận đầu tiên gồm nhiều đồng chí như: Ngô Thu, Huỳnh Nghị, Dương Việt Trung, Trần Đức (Tư Cao). Những năm đầu thập kỷ 60, căn cứ của Ban Hoa vận đóng trong vùng Giải phóng ở tỉnh Tây Ninh (sóc Thiết, xã Hòa Hiệp, huyện Tân Biên hiện nay). Ngoài bộ phận lãnh đạo Ban, còn có bộ phận hậu cần, tổ sản xuất, giao liên, bảo vệ...

Cuối năm 1964, đầu năm 1965, bộ phận lãnh đạo Ban Hoa vận Trung ương Cục được tăng cường thêm các đồng chí Trần Đại Tân, Trần Tuân là những cán bộ ở lại hoạt động bí mật sau Hiệp định Geneve 1954. Trung ương cũng điều động bổ sung cho Ban gồm các đồng chí Ngô Liên, Hoàng Bình, Quách Minh (Mã Quý) vốn là những cán bộ Hoa vận trong thời kỳ chống Pháp đã tập kết ra Bắc, sau đó lại trở về miền Nam. Cũng trong thời gian này, Ban Hoa vận Trung ương Cục tiếp nhận một số đồng chí cán bộ, đảng viên người Hoa bị địch bắt bỏ tù trở về tiếp tục hoạt động. Lực lượng vũ trang của Ban còn tiếp nhận một số đồng học sinh, sinh

viên, thanh niên người Hoa từ Sài Gòn và các địa phương thoát ly vào căn cứ tham gia cách mạng.

Đầu năm 1965, Trung ương Cục và Khu ủy miền Đông (T1) quyết định thành lập Ban Hoa vận Khu ủy miền Đông do đồng chí Huỳnh Nghị làm Trưởng ban, đồng chí Trần Đại Tân làm Phó ban. Ban Hoa vận miền Tây do đồng chí Quách Minh làm Trưởng ban, sau đó là đồng chí Ngô Thu làm Trưởng ban. Cuối năm 1967, do tình hình có nhiều chuyển biến, cách mạng Việt Nam có bước phát triển nhanh chóng, và để chuẩn bị cho cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, Trung ương Cục đã điều động đồng chí Ngô Liên làm Khu ủy viên, cùng với đồng chí Nghị Đoàn và Lâm Tư Quang phụ trách công tác Hoa vận Khu ủy Khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định.

Đảng ủy kiêm Ban Hoa vận Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định

Vào đầu năm 1960, phong trào đấu tranh của các tầng lớp nhân dân đô thị ở miền Nam phát triển sôi nổi, đặc biệt là thành phố Sài Gòn, trong đó phong trào đấu tranh của công nhân lao động

người Hoa ở Sài Gòn - Chợ Lớn đã đóng một vai trò quan trọng. Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định quyết định thành lập Ban Cán sự Công vận người Hoa do đồng chí Trần Văn Kiểu – Phó Ban Công vận Khu ủy trực tiếp chỉ đạo. Đến khoảng giữa năm 1967, trước tình hình yêu cầu tăng cường các hoạt động trong nội thành Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định quyết định chuyển Ban Cán sự Công vận người Hoa thành Đảng ủy kiêm Ban Hoa vận và dưới sự chỉ đạo trực tiếp của Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định. Ban Hoa vận có các tiểu ban như: Ban Quân sự, Ban Cán sự Công vận, Ban Tuyên huấn phụ trách nhà in báo cách mạng, Ban Cán sự Xóm Lao động, Ban cán sự Học vận, Ban cán sự Tư sản vận và căn cứ Hoa vận... Đảng ủy kiêm Ban Hoa vận Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định do đồng chí Nghị Đoàn – Thành ủy viên làm Trưởng ban, đồng chí Lâm Tư Quang – Thành ủy viên làm Phó ban, các ủy viên của Đảng ủy Ban có các đồng chí Hứa Khánh Phát, Hà Tăng, Chung Kiên, Trần Văn Tựu, Hồng Tôn Như, Dư Huệ Liên, Lưu Thiên Vân, Quách Anh...

So với nhiều ban, tiểu ban khác của Khu ủy, căn cứ của Ban Hoa vận Khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định có nét riêng, đó là vừa có căn cứ ở ngoài Sài Gòn, vùng ven, ngoài thành, vừa phải xây dựng một số cơ sở ở nội đô, ngay trong lòng địch. Những cơ sở (hoặc cứ điểm) trong nội thành của Ban Hoa vận, là những khu vực dân cư đông người Hoa, hầu hết là bà con công nhân lao động, người nghèo nhưng hết lòng ủng hộ cách mạng, tập trung khu vực quận 5, quận 6, quận 11. Trường hợp cơ sở in ấn bản tin “Giải phóng” được đặt ngay trong các hẻm sâu, đông bà con lao động người Hoa. Cơ sở này đã phải di chuyển địa điểm đến 7 lần kể từ cuối năm 1963, từ quận 5 sang quận 6, rồi quận 11. Đặc biệt cơ sở nhà in này, vào năm 1966 đã bố trí bí mật ở số 341/10 đường Gia Phú, phường 1, quận 6, chỉ cách bốt cảnh sát quận 6 chưa tới 200 mét.

Căn cứ Ban Hoa vận Khu ủy Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định (T4) trong thời gian trước cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 được bố trí ở gần biên giới Việt Nam, Campuchia. Đó là căn cứ Bó Bà Tây thuộc khu vực Bến Cầu,

tỉnh Tây Ninh. Sau đó căn cứ Hoa vận lại chuyển về Bến Lức, tỉnh Long An.

Căn cứ Hoa vận ở Bến Lức (Long An) nằm sát bờ sông Vàm Cỏ, địa hình trống trải. Vì vậy, sau một thời gian nơi đây chỉ duy trì một bộ phận làm công tác văn phòng. Một bộ phận khác rút về ở lại căn cứ ở khu rừng Bà Vụ, một bộ phận khác ở “bàn đạp” Bình Đức, huyện Bến Lức (Long An), và thêm một “bàn đạp” khác ở Mỹ Yên, huyện Bình Chánh. Từ các “bàn đạp” này, giao liên đưa đón cán bộ, chiến sĩ và vận chuyển vũ khí vào nội thành, chuẩn bị cho chiến dịch Mậu Thân.

Công tác chuẩn bị cho cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 của bộ phận Hoa vận

Từ ngày 20 đến ngày 24.10.1967 Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam đã có cuộc họp quan trọng về tình hình cách mạng miền Nam. Trong cuộc họp, Bộ Chính trị quyết định thực hiện phương thức tiến công đánh địch có khác so với trước đây, đó là tiến công ngay vào sào huyệt của địch ở các thành phố lớn, căn cứ quân sự, trung

tâm hành chính của Mỹ, ngự ở Sài Gòn, Huế, Đà Nẵng... Thời điểm được chọn để mở đầu cuộc Tổng tiến công là Xuân Mậu Thân 1968, đó là thời điểm nhạy cảm về chính trị, đặc biệt là cuộc bầu cử tổng thống Mỹ. Thắng lợi của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 đã có ảnh hưởng đến chính trường Mỹ. Ngày 31.3.1968 Giôn-xơn tuyên bố không ra tranh cử tổng thống thêm một nhiệm kỳ nữa và thông báo quyết định hạn chế các hoạt động quân sự Mỹ ở miền Nam, ngừng ném bom miền Bắc từ vĩ tuyến 20 trở ra, đến ngày 1.11.1968 thì ngừng ném bom miền Bắc và ngồi vào bàn đàm phán bốn bên gồm Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Việt Nam Cộng hòa, Mặt trận Dân tộc Giải phóng và Mỹ.

Ban Hoa vận T4 cùng các Ban, đoàn thể khác của Khu ủy nhanh chóng triển khai chỉ đạo của Bộ Chính trị và Trung ương Cục miền Nam cũng như Khu ủy Khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định về cuộc Tổng tiến công ngay vào sào huyệt, trung tâm đầu não của địch tại thành phố Sài Gòn. Hai trong số những công tác quan trọng của việc chuẩn bị cho cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân

1968 của Ban Hoa vận T4, là tăng cường đội ngũ cán bộ lãnh đạo, chỉ đạo và bí mật vận chuyển vũ khí vào nội thành Sài Gòn, cùng một số công việc hậu cần khác.

Trước tình hình mới Trung ương Cục Miền Nam đã biệt phái đồng chí Ngô Liên, được bổ nhiệm Khu ủy viên giữ chức vụ Phó Trưởng ban Hoa vận T4. Năm 1967 đến năm 1968 Ban Hoa vận Trung ương Cục điều động các đồng chí Hàn Trường Vũ, Lưu Thiên Vân, Quách Phùng Tuấn, Trần Văn Tựu, Trần Đại Tân... về tăng cường cho Ban Hoa vận T4 để đưa vào nội thành công tác.

Công tác Hậu cần được Ban Hoa vận T4 đặc biệt chú trọng, nhất là khâu vận chuyển vũ khí, và xây dựng cơ sở hậu cứ trong nội thành. Để đảm bảo công tác hậu cần, Ban đã bổ sung thêm một số cán bộ theo đường giao liên vào nội thành, tăng cường cho 4 Ban Cán sự: Ban Công vận, Ban Quân sự, Ban xóm lao động và học vận. Đường dây giao liên cũng được tăng cường và tổ chức thêm các trạm trung chuyển (còn gọi là *bàn đạp*) đưa đón cán bộ chiến sĩ vào hoạt động nội thành. Các đồng chí phụ trách đã trực tiếp đi kiểm tra các đường dây giao

liên từ căn cứ Bồ Bà Tây ở Bến Cầu, Tây Ninh đi vào nội thành Sài Gòn, và mở thêm một số đường dây giao liên dự phòng khác...

Việc vận chuyển vũ khí ở căn cứ Bến Lức hoặc từ căn cứ ở Tây Ninh vào nội thành phục vụ chiến dịch Mậu Thân 1968 của Ban Hoa vận là một kỳ tích. Những cán bộ chiến sĩ vũ trang, các chiến sĩ giao liên, đường dây, bàn đạp đã bằng nhiều phương kế, mưu lược, công khai, bí mật vận chuyển an toàn hàng trăm vũ khí các loại, hàng ngàn viên đạn, hàng trăm ký thuốc nổ, lựu đạn... vào cất giấu trong các cơ sở nội thành.

Công tác chuẩn bị của Ban Hoa vận Trung ương Cục và Ban Hoa vận T4, phục vụ cho cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 đã góp phần quan trọng vào những thắng lợi của lực lượng vũ trang Hoa vận, của bà con lao động người Hoa cũng như quân dân Sài Gòn - Chợ Lớn trong chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968.

TẬP KÍCH BÓT HÒA HÒA (31.01.1968)

Cuộc tập kích bót Hòa Hòa là trận đánh mở màn của lực lượng vũ trang Hoa vận trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 trên toàn miền Nam. Bót Hòa Hòa ở Chợ Lớn, quận 5, thành phố Sài Gòn vốn là một trường dạy Hoa văn cho con em người Hoa ở Chợ Lớn, có tên là “Hoa Hoa học hiệu”. Chính quyền Sài Gòn đã biến nơi đây thành trụ sở của Ty Cảnh sát đặc biệt, một bộ phận của Tổng Nha Cảnh sát Sài Gòn, khống chế và kiểm soát khu vực Chợ Lớn, nơi có đông đồng bào người Hoa lao động cư trú và sinh sống. Nơi đây cũng còn là nơi giam giữ các chiến sĩ cách mạng và đồng bào yêu nước, trong đó có nhiều người Hoa.

Tham gia trận tập kích bót Hòa Hòa có các chiến sĩ vũ trang người Hoa thuộc ba đơn vị: Quân sự, Công vận và Ban Tuyên huấn của Ban Hoa vận Khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định (T4). Đồng chí Lâm Tư Quang (Ba Toàn), phó ban Hoa vận phụ trách chung. Đồng chí Hứa Khánh Phát (Tư Mập) chỉ huy bộ phận Quân sự. Đồng chí Hà Tăng chỉ huy bộ phận vũ trang Công vận. Mục tiêu trận đánh là nhằm tiêu diệt bọn cảnh sát ác ôn, giải phóng chiến sĩ bị địch bắt giam trong bót Hòa Hòa, tạo điều kiện để quần chúng nổi dậy làm chủ khu vực Chợ Thiếc và các khu phố lân cận.

Đúng 02 giờ sáng ngày 31 tháng Giêng năm 1968 (tức mừng một Tết Mậu Thân)⁽¹⁾, các chiến sĩ vũ trang Hoa vận chia thành ba mũi tiến công bót Hòa Hòa. Đồng chí Hà Tăng chỉ huy mũi thứ nhất cùng với Ngô Tú Thanh, Lý Phong, Lý Cảnh Hớn và 10 chiến sĩ cách mạng tiến công trực diện phía cổng chính của bót Hòa Hòa nhằm thu hút hỏa lực của địch để hai mũi còn lại đánh từ phía sau và bên hông bót. Mũi thứ hai là lực lượng chủ

1. Xem thêm chú thích trang 21 về ngày âm lịch có khác nhau giữa Sài Gòn và Hà Nội trong Tết Mậu Thân 1968.

công do đồng chí Hứa Khánh Phát chỉ huy. Ngay khi nhận sự phân công của đồng chí Hứa Khánh Phát, các nữ chiến sĩ người Hoa là Mã Lệ Trân, Dư Huệ Liên, Khổng Quế Kinh đã điều nghiên trận địa, trinh sát khu vực bên hông bót Hòa Hòa. Dư Huệ Liên đã vận động một gia đình người Hoa có bức tường đầu sát vách gần bót Hòa Hòa trở một lỗ nhỏ vừa một người chui lọt. Lợi dụng đêm tối, Mã Lệ Trân và Khổng Quế Kinh mang hai quả mìn DH10, DH5 áp sát tường bót gần dây cháy chậm. Mũi tiến công thứ ba gồm các đồng chí Tô Cẩm Vinh tổ trưởng, Dương Tài Hỷ, Giang Khê Hoa, dựa theo nóc nhà trong các hẻm phố, tiến sát và nấp trên mái nhà đối diện phía sau bót Hòa Hòa mai phục. Từ trên nóc nhà, ba đồng chí nhìn thấy rất rõ, bọn cảnh sát bên trong bót đang nhậu nhẹt, đánh bạc sát phạt nhau.

Ở mũi thứ nhất, một số cán bộ chiến sĩ, đã bí mật treo tường vào trường học Tự Do – Thái Bình Dương đối diện với cổng bót Hòa Hòa ém sẵn quân. Đúng giờ G, Hà Tăng ném quả lựu đạn đầu tiên, kế đó Ngô Tú Thanh dùng súng K54 bắn nhiều phát mở màn cho trận đánh. Tiếp theo là tiếng nổ lựu

đạn của các chiến sĩ Hoa vận từ trên nóc nhà phía sau bót, khiến bọn cảnh sát trong bót hoảng loạn. Hai nữ chiến sĩ Mã Lệ Trân và Khổng Quế Kinh giật dây cháy chậm hai khối thuốc nổ, đánh sập tường bên hông bót. Tiếng hô xung phong của các chiến sĩ vũ trang Hoa vận từ nhiều phía vang lên áp đảo bọn cảnh sát. Nhiều tên cảnh sát tháo chạy hoảng loạn, trên người chỉ còn mỗi chiếc quần đùi, không kịp xách súng...

Sức công phá của hai khối thuốc nổ, đánh sập bức tường bên hông bót Hòa Hòa. Tuy nhiên, bên trong địch đã cho xây thêm một bức tường bê tông cốt thép khác. Vì vậy, mũi tiến công thứ hai của các nữ chiến sĩ vũ trang người Hoa không triển khai được. Các chiến sĩ hai mũi còn lại vẫn tiếp tục chiến đấu ném lựu đạn, vừa hô xung phong uy hiếp tinh thần của địch đang tìm cách cầm cự chờ cứu viện.

Đến 5 giờ sáng, quân đội và cảnh sát Sài Gòn cho 03 xe GMC chở hàng trăm lính vũ trang đến cứu viện bót Hòa Hòa. Chúng tiến từ phía đường Hùng Vương để giải vây cho số cảnh sát bên trong. Các chiến sĩ vũ trang Hoa vận vẫn tiếp tục chiến

đầu, từ trên nóc nhà bắn tủa từng tên địch, ném lựu đạn ngăn cản cuộc cứu viện của địch và chờ lực lượng quân chủ lực cách mạng tiếp ứng như dự kiến kế hoạch ban đầu. Càng lúc cuộc chiến đấu càng thêm ác liệt, giằng co, địch xả đạn vào nhà dân quanh bót, hòng tiêu hao lực lượng, ngăn chặn cuộc tiến công của các chiến sĩ Hoa vận. Địch tiếp tục tăng thêm lực lượng quân cảnh bao vây, lục soát các hẻm phố quanh bót. Lực lượng của các chiến sĩ vũ trang Hoa vận càng lúc càng khó khăn, đạn dược còn rất ít, không còn đủ khả năng cầm cự và chờ đợi. Chỉ huy trận tập kích bót Hòa Hòa quyết định rút lui, các chiến sĩ vào các xóm, khu phố lao động gần đó, cất giấu vũ khí, cải trang thành dân thường thoát khỏi vòng vây tìm về căn cứ trong nội thành.

Trong trận tập kích bót Hòa Hòa, đòn mở đầu cho cuộc Tổng tiến công nổi dậy của lực lượng vũ trang Hoa vận, ta đã gây cho địch một số thiệt hại và làm cho chúng hết sức bất ngờ, hoảng loạn. Trong cuộc chiến đấu ác liệt và không cân sức trong trận tập kích bót Hòa Hòa, các đồng chí Lý Phong, Lý Cảnh Hớn đã hy sinh, chiến sĩ giao liên

Tiểu Minh 13 tuổi bị thương nặng và bị địch bắt giam. Chúng đánh đập tra khảo dã man, nhưng Tiểu Minh không khai, cuối cùng địch buộc phải trả tự do cho anh.

ĐÁNH CHIẾM TÒA HÀNH CHÍNH QUẬN 5

Cuộc tiến công lần thứ nhất (4.5.1968)

Quận 5 là quận có đông người Hoa và cũng là quận có tầm quan trọng về kinh tế của Sài Gòn - Chợ Lớn, nơi có nhiều hoạt động của các nhà công thương, kỹ nghệ người Hoa. Tòa Hành chính quận 5 tọa lạc trên đường Hồng Bàng (nay là đường An Dương Vương) vị trí trung tâm của quận, đối diện với công viên Văn Lang. Quyết định tấn công Tòa Hành chính quận 5 của lực lượng vũ trang Hoa vận, nhằm gây tiếng vang lớn cho đợt hai của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968. Tòa Hành chính quận 5 được canh gác nghiêm mật, lại ở ngay đường phố đông người qua lại. Đầu

năm 1968, tòa nhà được sửa sang lại cho thêm phần kiên cố.

Nhiệm vụ tấn công Tòa Hành chính quận 5 được phân công cho lực lượng vũ trang cánh Xóm lao động. Đồng chí Nghị Đoàn (Sáu Lâm) Trưởng ban Hoa vận, chịu trách nhiệm chỉ đạo chung. Đồng chí Chung Kiên – Bí thư Ban Cán sự Xóm Lao động, trực tiếp chỉ huy trận đánh. Chung Kiên tập hợp các cán bộ chủ chốt và phân công Tăng Bôi làm đội trưởng, Trần Thiên làm chính trị viên, kiêm Bí thư chi bộ và Trần Tuyết Anh làm Phó Bí thư. Lực lượng các chiến sĩ vũ trang người Hoa tham gia trực tiếp chiến đấu gồm 13 người (08 đồng chí nam và 05 đồng chí nữ), số lượng vũ khí giành cho trận tiến công khá khiêm tốn, chủ yếu là số súng đạn còn lại đợt một của cuộc Tổng tiến công được cất giấu ở nhà bà Lục Tài Chi (má Tư), số vũ khí gồm 06 súng AK, 04 súng K54, vài quả đạn và khối thuốc nổ TNT 15 kg...

Tăng Bôi theo sự phân công của cấp trên đã tiến hành điều tra và nghiên cứu địa bàn, để lên phương án tiến công địch. Anh cùng một số đồng chí, nhiều lần đi quanh tường rào Tòa Hành chính

phía mặt tiền đường Hồng Bàng cùng các khu vực lân cận. Tường rào quanh khu vực Tòa Hành chính được xây đúc bằng bê tông cốt sắt, cao hơn 2 mét, bên trên còn lớp rào chắn B40. Khu vực chung quanh ở đường Ngô Quyền, Nguyễn Trãi có nhiều biệt thự, nhà cao tầng của các sĩ quan, viên chức cao cấp của chính quyền Sài Gòn. Phía sau, Tòa Hành chính là khu Xóm Cải, có đông bà con lao động người Hoa sinh sống. Nhà ở của bà con trong khu xóm phần nhiều là tạm bợ, vách ván, lợp tôn, lối đi lại giữa các nhà chật hẹp liên hoàn nhau. Một số nhà dân trong xóm là cơ sở của các chiến sĩ, cán bộ Hoa vận. Bà con lao động người Hoa trong xóm rất nhiệt tình ủng hộ cách mạng, giúp đỡ các cán bộ, chiến sĩ Hoa vận trong hoạt động và chiến đấu.

Cổng sau Tòa Hành chính quận 5 mở ra phía Xóm Cải gần đó có một trạm biến điện. Bộ phận chỉ huy trận đánh được đặt ngay trong Xóm Cải và đây cũng là nơi tập kết vũ khí chuẩn bị cho trận đánh. Việc vận chuyển vũ khí từ nhà bà Lục Tài Chi về Xóm Cải, chủ yếu do các nữ chiến sĩ đảm nhiệm. Những khẩu súng AK dài hơn thước được

bỏ vào hộp đèn và xếp trong bao bố, do hai cô gái chở trên xe đạp giống như đang đi giao hàng cho khách. Lựu đạn, thuốc nổ được cất giấu trong giỏ đồ hàng ngụy trang hàng hóa, bóng đèn dây điện bên trên, cũng do các nữ chiến sĩ hóa trang dân bán hàng mang xách trên tay, lựa lúc ít người chú ý rẽ vào các con hẻm trong Xóm Cải từ đường Ngô Quyền, Nguyễn Trãi...

Từ chập tối mừng 4.5.1968 các chiến sĩ và vũ khí đã được tập kết trong con hẻm 596 đường Nguyễn Trãi, chuẩn bị cho hoạt động tuyên truyền đón bộ đội chủ lực và tiến công Tòa Hành chính quận 5. Đến 4 giờ sáng ngày 5.5.1968, lực lượng bộ đội chủ lực vẫn không tiến được vào nội thành quận 5. Chi bộ Ban Cán sự Xóm Lao động hội ý và quyết định tiến công Tòa Hành chính quận 5 như kế hoạch do các chiến sĩ vũ trang Hoa vận đã vạch ra. Trời còn mờ sáng, nhưng các chiến sĩ vũ trang Hoa vận dưới sự chỉ huy của Tăng Bôi chia thành 4 tổ lạng lẹ tiến ra đường Phước Hưng, và từ Xóm Cải áp sát tường rào Tòa Hành chính. Hoàng Trung Trự cùng mấy chiến sĩ leo qua hàng rào song sắt vào bên trong và mở cổng cho mọi người từ bên ngoài

xông vào. Hai lính cảnh sát Sài Gòn từ bên trong Tòa Hành chính chạy ra, nhưng đã bị các chiến sĩ tiêu diệt, số còn lại thoát thân ra ngoài đường Hồng Bàng. Các chiến sĩ Hoa vận tiếp tục tiến vào tiền sảnh Tòa nhà hành chính tiêu diệt thêm một số cảnh sát nữa và làm chủ hoàn toàn các tầng lầu, chiếm lĩnh trận địa. Các đồng chí Trần Khiết, Lưu Hương, Lưu Ngân Ngọc được phân công ra vị trí cột cờ, hạ lá cờ “ba que” của chính quyền Sài Gòn xuống và kéo cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng lên ngọn trụ cờ. Lá cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng sao vàng trên nền xanh đỏ, tung bay ngay trên nóc Tòa nhà hành chính quận 5, vừa vào lúc sáng rõ, mặt trời đang lên. Cùng lúc đó, các chiến sĩ tuyên truyền bắc loa đọc lời kêu gọi của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và tung truyền đơn xuống các phố chung quanh Tòa hành chính. Đông đảo bà con lao động đổ ra đường ngẩng cao đầu nhìn lá cờ giải phóng và chen nhau nhặt truyền đơn, say mê đọc, rồi vội vàng giấu kín...

Tiếng loa của các chiến sĩ Quân giải phóng lực lượng vũ trang người Hoa vang to trước hàng trăm người vây quanh cổng Tòa Hành chính:

– Đồng bào hãy lắng nghe... Quân giải phóng đang tiến vào Thành phố, ngày giải phóng sắp đến rồi, bà con hãy ủng hộ cách mạng, tham gia cách mạng...

Lời kêu gọi được phát bằng tiếng Việt và tiếng Hoa, khiến nhiều bà con người Hoa ngạc nhiên, phấn khởi.

– Ủa, quân cách mạng cũng có người Hoa sao? Hay quá trời! Quân giải phóng giỏi thiệt!...

Lá cờ giải phóng vẫn tung bay ngạo nghễ trước Tòa Hành chính Trung tâm quận 5, trong ánh nắng mai rực rỡ, tiếng reo hò hoan hô vang dậy của người dân vùng Chợ Lớn...

Sau nhiều giờ hoảng loạn, lực lượng quân đội và cảnh sát Sài Gòn vội vàng tổ chức phản công nhằm giành lại quyền kiểm soát Tòa Hành chính quận 5. Chúng điều nhiều xe thiết giáp, lực lượng bộ binh và cảnh sát bao vây các ngã đường quanh Tòa Hành chính và khống chế mặt tiền ở đường Hồng Bàng, phong tỏa khu vực Xóm Cải. Bọn địch, từ các ổ phòng thủ trên các nhà cao tầng ở đường Phước Hưng và Nguyễn Trãi dùng đại liên bắn xối

xả vào bên trong Tòa Hành chính quận 5, ngăn Quân giải phóng thoát khỏi vòng vây. Quân đội và cảnh sát Sài Gòn mỗi lúc một áp sát vòng vây và tiến vào phía cổng trước Tòa Hành chính. Các chiến sĩ Hoa vận cố thủ bên trong Tòa Hành chính, ngăn không cho địch xông vào từ phía cổng trước.

Tình hình chiến sự mỗi lúc càng thêm bất lợi cho phía lực lượng vũ trang Hoa vận. Lực lượng bộ đội chính quy của quân khu vẫn chưa thấy tiến vào khu vực quận 5 như dự kiến trước đây. Tăng Bôi và các đồng chí vũ trang Hoa vận quyết định đánh sập Tòa Hành chính và rút lui ra bên ngoài. Anh ra lệnh cho Tuyết Anh ôm 15kg thuốc nổ TNT đặt ngay dưới chân cầu thang tòa sảnh, cài dây cháy chậm, khởi động kíp nổ hẹn giờ 15 phút sau. Toàn đội vũ trang được lệnh rút lui theo phía cổng sau hướng Xóm Cải, sau hơn ba giờ tiến công và làm chủ Tòa Hành chính quận 5.

Gần 15 phút sau, toàn bộ các chiến sĩ bên trong Tòa Hành chính đã vượt rào an toàn, một số chiến sĩ nam phải cúi người làm bậc thang cho các nữ chiến sĩ trèo lên bám rào vượt tường cao. Mọi người chờ đợi tiếng nổ bộc phá, nhưng hồi lâu vẫn

im lìm, thì ra trong quá trình vận chuyển kíp nổ bị trục trặc, nên không phát hỏa được. Lúc này chỉ còn lá cờ Giải phóng vẫn tung bay trên nóc tòa trụ sở Hành chánh quận 5...

Sáng mùng 5 tháng 5, địch tổ chức bố ráp, siết chặt vòng vây quanh Xóm Cải, tìm cách truy bắt các chiến sĩ vũ trang Hoa vận đã tiến công Tòa Hành chính. Đồng chí Trần Chuyên và Ngũ Kiến Sơ bị thương và bị địch bắt. Ngoài ra, còn một số đồng chí khác cũng bị địch bắt như: Hồ Bé, Tăng Đức, Lưu Ngẫu, Ngô Thế Tuấn, Chung Nữ, Ngô Quỳnh San, Lưu Hương.

Cuộc tiến công lần thứ hai (10.1968)

Đầu tháng 10.1968, cấp trên ra lệnh cho lực lượng vũ trang Ban Hoa vận tiến công Tòa Hành chính quận 5 lần thứ hai. Nhiệm vụ này được giao cho Tăng Bôi chỉ huy và thực hiện. Nhiệm vụ lần này là tập kích tiêu diệt sinh lực địch, phá hủy Tòa Hành chính nhằm gây tiếng vang. Tăng Bôi nhanh chóng tập hợp lực lượng vũ trang người Hoa hoạt động bí mật nội thành, điều tra trinh sát Tòa Hành chính và lên kế hoạch tập kích. Anh bàn với Lục

Tài Chi để nhờ má Tư đem chiếc xe đẩy bán “Tầu chéng” (Đậu nành nóng) làm “bình phong” chuyển vũ khí đến gần Tòa Hành chính quận 5 phía vườn hoa bên kia đường Hồng Bàng.

Tăng Bôi cặm cụi thiết kế một trái nổ (bộc phá) đặc biệt với 10kg thuốc nổ C4, một loại thuốc nổ cực mạnh có sức công phá lớn. Anh giao cho Lục Tài Chi cùng Hồ Tố Nữ bỏ vào giỏ đựng rau ngụy trang treo trên xe đẩy bán “Tầu chéng”, chờ trao cho Đinh Lan (Ba Xuân). Ngày đầu theo kế hoạch dự định, Tăng Bôi và Lương Cửu trình sát lần cuối trước Tòa Hành chính quận 5. Lúc này thấy có đông người tụ tập, nên các đồng chí quyết định ngừng đánh, sợ gây thương vong cho dân thường nên chuyển sang hôm sau. Hôm sau, khi tiếp cận Tòa Hành chính quận 5, các chiến sĩ lại thấy bên ngoài đường có xe quân cảnh đậu sẵn và nhiều cảnh sát đi lại trước cổng tòa nhà. Dự đoán có chuyện gì đó, nên Tăng Bôi và các đồng chí quyết định hoãn trận đánh lại một lần nữa, mặc dù mọi việc chuẩn bị đã đâu vào đấy.

Trưa ngày thứ ba sau khi hai lần hoãn đánh, Tăng Bôi và Lương Cửu cưỡi xe máy qua cổng Tòa

Hành chính thấy vắng người, chỉ có hai lính gác đang đứng gác bên trong cổng. Anh quyết định khởi động trận đánh và ra hiệu cho Hồ Tố Nữ xách quả bộc phá 10kg thuốc nổ nguy trang trong giỏ rau chuyển cho nữ chiến sĩ Đinh Lan bên kia đường gần tường rào Tòa Hành chính. Phùng Bắc Mai và Hai Hoa, hai nữ chiến sĩ đóng vai người đi dạo bên mé công viên trước cổng Tòa Hành chính thủ sẵn trong người K.54 để yểm trợ cho Đinh Lan và các đồng đội.

Đinh Lan nhận được “giỏ rau” nhanh chóng nhảy lên xe gắn máy do Châu Nữ cầm lái, chạy về phía cổng chính Tòa Hành chính quận 5, cùng lúc đó một chiếc xe máy khác do Lương Cửu chở Tăng Bôi vượt lên ngoặt vào cổng Tòa Hành chính. Tăng Bôi rút K.54 tiêu diệt 02 tên lính gác cổng, mở đường cho Châu Nữ và Đinh Lan lao vào trước sảnh Tòa Hành chính. Lúc này Tăng Bôi và Lương Cửu thủ sẵn K.54 sẵn sàng tiêu diệt những tên cảnh sát bên trong tòa nhà chạy ra. Tuy nhiên, không thấy tên lính nào chạy ra chống cự, có lẽ nghe tiếng súng Tăng Bôi ở cổng, bọn chúng hết hoảng không kịp phản ứng, chỉ đóng kín cửa tòa nhà cố thủ. Đinh

Lan bình tĩnh ôm trái bộc phá đặt ngay mé cửa tòa sảnh nhà và đốt dây cháy chậm, rồi quay lại chạy ra phía cổng, vừa lúc đó, xe máy do Mạch Thanh trở tới đón chị chạy vọt ra bên ngoài tòa nhà, lao về phía Chợ Lớn. Tăng Bôi thấy Đinh Lan hoàn thành việc đặt bộc phá và châm ngòi kíp nổ, cũng nhanh nhẹn nhảy vọt lên xe Lương Cửu đón sẵn chạy ra khỏi cổng quẹo về đường Phước Hưng, hai nữ chiến sĩ Phùng Bắc Mai và Hai Hoa có nhiệm vụ cảnh giới cũng nhanh chóng hòa vào dòng người đi đường rút lui. Xe Lương Cửu và Tăng Bôi chạy được 100 mét khỏi cổng Tòa Hành chính thì nghe một tiếng nổ long trời, khói bụi, đất cát, kính vỡ bay mù mịt... Tăng Bôi sững quá vỗ mạnh vào vai Lương Cửu hét lên:

– Nổ rồi! Nổ chắc ăn rồi!

Một cục bê tông khá lớn, văng xa đập trúng vào đuôi xe gắn máy của Mạch Thanh chở Đinh Lan, may mắn là hai người không bị thương!

Trận đánh lần thứ hai vào Tòa Hành chính quận 5 đã thành công, một số cảnh sát Sài Gòn bị

tiêu diệt, bức tường mặt tiền Tòa Hành chính bị đánh sập.

Các chiến sĩ vũ trang người Hoa đã rút lui an toàn. Trận đánh đã gây tiếng vang lớn trong dư luận trong và ngoài nước... chúng tỏ lực lượng cách mạng vẫn tiếp tục chiến dịch Xuân Mậu Thân ngay trong lòng thành phố Sài Gòn.

TIẾN CÔNG VÀO KHU VỰC TRUNG TÂM QUẬN 5 THÁNG 5.1968

Tháng 5.1968 là thời điểm bước vào đợt II của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968. Cùng lúc triển khai cuộc tiến chiếm Tòa Hành chính quận 5, lực lượng vũ trang Hoa vận tổ chức nhiều hoạt động tập kích vào khu vực trung tâm quận 5, một quận có vị trí kinh tế và quân sự đô thành Sài Gòn - Chợ Lớn. Những hoạt động tiến công của lực lượng vũ trang Hoa vận ở Trung tâm quận 5, còn nhằm mục đích đón một bộ phận bộ đội chủ lực của miền, tiến vào Sài Gòn theo kế hoạch đã định. Những hoạt động vũ trang ở khu vực Trung tâm quận 5 do sự phối hợp giữa các đội vũ trang Ban Cán sự Xóm lao động, Ban Cán sự Công vận, Ban Quân sự, Ban Cán sự Hoa vận...

Theo Kế hoạch của quân khu, tiếp tục đợt hai của chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, hai đơn vị bộ đội chủ lực sẽ tiến vào quận 5, quận 6. Đó là tiểu đoàn 308 và tiểu đoàn 6 của quân khu Sài Gòn - Gia Định, từ ngoại ô tiến vào khu vực Lò Gốm, từ bến Trương Tấn Bửu quận 6. Lực lượng vũ trang Công vận đã cử 10 chiến sĩ vũ trang người Hoa đón và hướng dẫn các chiến sĩ của hai tiểu đoàn tiến vào khu vực Chợ Gạo – Trần Chánh Chiếu. Tuy nhiên, tại địa bàn này quân đội và cảnh sát Sài Gòn đã chiếm lĩnh nhiều cao ốc, khống chế các đường phố trong vùng. Vì vậy các chiến sĩ cách mạng phải đục tường giữa các nhà, tiến về phía nhà thờ Cha Tam. Từ đó các chiến sĩ vũ trang Hoa – Việt xông ra đường phố, giành nhau với địch từng góc phố, căn nhà để cố thủ, bám trụ, chiến đấu với địch ngay giữa trung tâm quận 5, tiếp giáp với quận 6. Cuộc chiến đấu ở đây rất gay go, ác liệt. Địch lập sở chỉ huy tại trường Phước Đức (nay là trường Trần Bội Cơ) để bao vây, khống chế, nhằm đẩy lùi lực lượng cách mạng ra khỏi trung tâm quận 5 và khu vực Chợ Lớn.

Từ đó, địch đã sử dụng nhiều trực thăng vũ trang bắn Rốc két (hỏa tiễn) vào nơi bám trụ của lực lượng cách mạng, nhưng lại có một quả Rốc két bắn vào Sở chỉ huy của địch tại trường Phước Đức làm nhiều tên sĩ quan cấp tá chết và bị thương (sự kiện này nhiều báo chí Sài Gòn lúc đó đã đưa tin).

Sau bốn ngày đêm chiến đấu, chỉ huy nhận định tình hình không thể bám trụ được nữa, để bảo toàn lực lượng đã ra lệnh toàn bộ lực lượng bất ngờ rút lui vào đêm khuya bằng cách băng qua đường Khổng Tử (nay là đường Hải Thượng Lãn Ông) đến khu vực hãng xà bông Việt Nam rồi phân tán sang nhiều con đường khác để tới nơi an toàn, trên đường rút lui về phía ta có tổn thất, một số đồng chí hy sinh, bị thương và bị địch bắt, riêng lực lượng Hoa vận có một chiến sĩ Đàm Xây Cửu hy sinh, hai y tá làm công tác cứu thương đó là chị Ngọc Trân và chị Nga bị địch bắt giữ.

Ở cách khu vực nhà thờ Cha Tam không xa, cũng trên địa bàn quận 5, một trụ sở lực lượng nhân dân tự vệ của chính quyền Sài Gòn trên đường Thuận Kiều đã bị các chiến sĩ vũ trang Hoa vận đánh sập. Trận đánh diễn ra ban ngày, dưới sự

chỉ huy của Mạch Thanh bằng một khối thuốc nổ, khiến bọn dân vệ bị tiêu diệt nhiều tên. Tiếp theo vào cuối tháng 5.1968, hai chiến sĩ vũ trang Hoa vận gồm Lê Nguyên và Dương Tài Hỷ dùng bộc phá hẹn giờ tiến công đánh sập trụ sở phường An Đông, quận 5 của chính quyền Sài Gòn.

Nhìn chung, bước vào đợt II của chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, các hoạt động của các chiến sĩ vũ trang Hoa vận tiến công các cơ sở chính quyền Sài Gòn ở khu vực quận 5 và Chợ Lớn khá sôi động, tiếp tục giữ vững khí thế tiến công của cách mạng miền Nam tại các xóm lao động có đông bà con người Hoa ở quận 5, phong trào nổi dậy làm chủ địa bàn cũng tiếp tục duy trì, gây cho địch nhiều bị động lúng túng đối phó với quần chúng nhân dân.

TẬP KÍCH TRẠM BIẾN ĐIỆN ĐƯỜNG MINH PHỤNG, QUẬN 11 – THÁNG 9.1968

Trạm biến điện đường Minh Phụng nằm ngay bùng binh đường Minh Phụng, quận 11, rộng khoảng 4.000m². Đây là Trạm biến điện có quy mô lớn giữ vai trò chính yếu trong việc điều độ cấp điện trong khu vực, đặc biệt là việc cung cấp điện cho Đài rada Phú Lâm. Đài rada Phú Lâm giữ việc kiểm soát khu vực rộng lớn ở cửa ngõ phía Nam và Đông Nam thành phố Sài Gòn, có tầm chiến lược quan trọng. Vì vậy, địch đã bố trí một đại đội biệt động quân canh gác suốt ngày đêm cùng hàng rào khá cao, ngăn sự tiến công từ bên ngoài. Qua nhiều ngày trinh sát, các chiến sĩ vũ trang người Hoa phát hiện một chỗ sơ hở của địch là bức tường bên con hẻm đường Phú Thọ sát Trạm biến điện không có

lính gác thường xuyên. Trưa ngày 5.9.1968, đội vũ trang cánh quân sự Hoa vận phân công 04 chiến sĩ gồm Lê Nguyên, Hàn Quang Phú, Dương Tài Hỷ và anh Mã mang hai quả thủ pháo dù bí mật tiếp cận mục tiêu từ đường Phú Thọ, từ đó ném thủ pháo dù vào bên trong gây hoảng loạn cho địch. Rất tiếc, vì bên trên tường còn có rào chặn lưới B40 rất cao, nên thủ pháo dù vướng nổ trên lưới chắn. Địch phản ứng kịp thời, đẩy lùi cuộc Tổng tiến công của các chiến sĩ Hoa vận. Trong trận đánh này có hai chiến sĩ bị thương, trong đó có một người là Dương Tài Hỷ bị thương và bị địch bắt.

ĐÁNH SẬP PHÒNG THÔNG TIN CHỢ LỚN THÁNG 6.1968

Gọi là Phòng Thông tin Chợ Lớn, nhưng thực tế đó chỉ là một cái trạm rộng chưa đến tám thước vuông. Bên trong kê mấy cái bàn, sắp đặt một số máy móc, bên ngoài là một chiếc loa phát thanh ra rả suốt ngày đêm bằng tiếng Việt và tiếng Hoa nói xấu, xuyên tạc cách mạng. Lực lượng vũ trang Ban Hoa vận quyết định đánh sập phòng Thông tin này, vì đây là phương tiện để địch nói xấu, xuyên tạc cách mạng, kêu gọi người Hoa không nên tin vào cách mạng, đừng đi theo cách mạng. Cũng như một số trận tập kích trước, lực lượng vũ trang Ban Hoa vận do Tăng Bôi chỉ đạo, đã thiết kế một trái nổ 5kg TNT, to bằng viên gạch. Trực tiếp trận đánh này do ba nữ chiến sĩ người Hoa thực hiện là Hồ Tô Nữ, Châu Nữ, Trần Hà Nữ.

Đầu tháng 6.1968, vườn hoa Trang Tử ngay phía trước Phòng Thông tin Chợ Lớn có một cô gái người Hoa nhỏ nhắn đang xách giỏ như đi chợ về. Đó chính là Hồ Tô Nữ, trong giỏ có giấu sẵn một trái nổ 5kg TNT và kíp nổ hẹn giờ. Một cô gái người Hoa khác, cũng mang giỏ xách đi ngược chiều và gặp Hồ Tô Nữ, hai người chào nhau vui vẻ và hai chiếc giỏ trao nhau. Hai cô gái nắm tay nhau vừa đi vừa trò chuyện hướng về phía Phòng Thông tin. Bên trong có hai nhân viên đang cắm cúi làm việc, điều hành máy móc không để ý gì bên ngoài. Châu Nữ đặt chiếc túi xách có trái nổ bên cửa phòng và kíp nổ hẹn giờ. Hai cô chạy về phía có một số người tụ tập gần đó hét to:

- Chạy mau đi khỏi đây bà con ơi! Sắp nổ lớn đó!

Mọi người vội vàng tháo chạy, hai cô gái trà trộn trong số người đó tản vào các hẻm. Một tiếng nổ lớn vang lên, sức công phá của trái nổ 5kg TNT đã xóa bay trạm thông tin không còn một dấu vết.

Trận đánh Phòng Thông tin Chợ Lớn đã kết thúc thắng lợi. Lại thêm một lời cảnh cáo của lực

lượng vũ trang Hoa vận đối với những luận điệu xuyên tạc, phản động nói xấu cách mạng miền Nam của địch.

TIẾN CÔNG TÒA SOẠN BÁO Á CHÂU THÁNG 7.1968

Báo Á Châu là tờ báo chữ Hoa, do một nhóm Quốc dân đảng ở Đài Loan đóng trụ sở ở Sài Gòn - Chợ Lớn phát hành. Đối tượng báo Á Châu nhắm vào đông đảo bà con người Hoa đang sinh sống ở khu vực Chợ Lớn và các đô thị ở miền Nam. Ngoài phần lớn là những trang quảng cáo, báo Á Châu thường xuyên có những tin tức bài vở xuyên tạc cách mạng miền Nam, tuyên truyền cho Quốc dân đảng, nói xấu Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam và lực lượng cách mạng miền Nam. Báo Á Châu còn được chính quyền Sài Gòn ưu ái, vì quan điểm báo Á Châu mang tính chống Cộng và có độc giả rộng rãi trong người Hoa ở miền Nam. Tòa soạn báo Á Châu nằm trên góc đường Trần Hòa - Khổng Tử, Chợ Lớn (nay là đường Hải Thượng Lãn Ông).

Đó là tòa nhà hai tầng kiến trúc kiểu nhà cổ của người Hoa ở Chợ Lớn.

Lực lượng vũ trang Ban Hoa vận quyết định tiến công tòa soạn báo Á Châu, nhằm trừng trị những kẻ lợi dụng báo chí, truyền thông để nói xấu cách mạng miền Nam.

Nhiệm vụ tiến công tòa soạn báo Á Châu được giao cho tổ vũ trang Tăng Bội và Giang Lệ Hữu. Nhà Tăng Bội ở phía sau tòa soạn báo Á Châu, cách khoảng 100 mét, nên anh rất tường tận khu vực này. Anh nhanh chóng cùng đồng đội vạch kế hoạch, dùng thuốc nổ đánh sập tòa soạn báo Á Châu.

Hồ Tô Nữ đóng vai một cô gái đi giao hàng bình thường, xách theo chiếc giỏ nhỏ trong đó có một trái nổ 12kg TNT do Tăng Bội thiết kế, gắn kíp nổ sẵn. Khi đi đến vườn hoa trên đường Khổng Tử, thì “gặp” cô bạn gái Giang Lệ Hữu, chiếc giỏ được trao cho Giang Lệ Hữu và họ chia tay vui vẻ.

Giang Lệ Hữu xách giỏ, cùng hai người bạn khác là Lương Cửu và Đinh Nữ bình thản bước vào tòa soạn báo Á Châu, giống như những ký giả,

nhân viên khác ra vào tòa soạn. Đang tìm chỗ đặt trái nổ, ba người nhận thấy bên trong gian chính của tòa soạn có một số công nhân đang làm công tác sửa chữa phòng ốc. Không thể để những người lao động này chết oan vì trận đánh, Lương Cửu vội đi nhanh tiến về phía những công nhân đang làm việc, nói nhỏ với họ:

- Mấy người chạy ra ngoài nhanh lên! Lẹ lên đi!

Những công nhân đang làm việc ngơ ngác không hiểu. Lương Cửu vội giải thích:

- Chúng tôi là Quân giải phóng, sắp tiến đánh tòa soạn báo Á Châu, bởi báo này nói xấu cách mạng miền Nam. Các anh chị không liên quan gì, mau chạy ra ngoài đi...

Vừa dứt câu, Lương Cửu kéo mọi người chạy ừa ra cổng, cùng vừa lúc Giang Lệ Hữu đã đặt xong trái nổ, giật kíp hẹn giờ 40 giây... Mọi người vừa chạy ra khỏi cổng, một tiếng nổ vang lên, gạch đá, kính vỡ bay tung mù mịt. Tăng Bôi cùng các chiến sĩ hỗ trợ, cảnh giới bên ngoài, hướng dẫn các chiến sĩ nữ thoát vào các hẻm gần đó. Tăng Bôi chạy về nhà mình, thì mái tôn, cửa sổ ngôi nhà của anh bay

tứ tán, may mà không ai phát hiện ra trong nhà anh vẫn còn giấu nhiều vũ khí chuẩn bị cho các trận đánh tiếp.

Ngôi nhà hai tầng của tòa soạn báo Á Châu, một tờ báo phản động, trên đường Khổng Tử đã bị đánh sập hoàn toàn. Từ đó tờ báo cũng bị xóa sổ, và cũng là cảnh báo của lực lượng cách mạng đối với những tờ báo xuyên tạc cách mạng miền Nam, tuyên truyền cho chính quyền Sài Gòn. Sau trận đánh, Tăng Bôi, Giang Lệ Hữu và các chiến sĩ vũ trang người Hoa tham gia trận đánh đã được Khu ủy Khu Sài Gòn – Chợ Lớn – Gia Định tặng giấy khen.

TRẬN ĐÁNH TÒA HÀNH CHÍNH VÀ TY CỨU HỎA QUẬN 6 THÁNG 7.1968

Ty Cứu hỏa quận 6 nằm gần kề Tòa Hành chính quận 6 khoảng vài chục mét cùng trên đường Lê Quang Hiến (nay là đường Cao Văn Lầu). Theo kế hoạch của lực lượng vũ trang Ban Hoa vận, cùng một lúc tập kích vào Ty Cứu hỏa và Tòa Hành chính quận 6 nhằm gây bất ngờ cho địch và cùng phối hợp hỗ trợ tạo tiếng vang cho Quân giải phóng miền Nam trong diễn biến của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân năm 1968.

Lực lượng vũ trang Ban Hoa vận tiến công Ty Cứu hỏa cũng là lực lượng vũ trang xóm lao động từng đánh vào Tòa Hành chính quận 5, và có bổ sung thêm một số chiến sĩ mới. Tăng Bội được

giao nhiệm vụ đội trưởng chỉ huy hai tổ: Tổ 1 gồm Giang Lệ Hữu, Đinh Lan, Phùng Bắc Mai, Châu Nữ và những chiến sĩ dày dạn kinh nghiệm, hoạt động vũ trang trong nội thành. Nhóm có nhiệm vụ đánh vào Tòa Hành chính. Nhóm 2 gồm Mạch Thanh, Trần Bình Hoa, Hai Hoa có nhiệm vụ đánh vào Ty Cứu hỏa. Theo đó, lực lượng vũ trang tiến công Ty Cứu hỏa trước, rồi sau đó đánh tiếp vào Tòa Hành chính. Vũ khí là những “trái nổ”, tức thuốc nổ TNT nhồi kíp nổ hẹn giờ.

Phùng Bắc Mai được giao nhiệm vụ trinh sát địa bàn cùng Châu Nữ. Nhà Châu Nữ lại ở gần sát ngay khu vực Ty Cứu hỏa. Hàng ngày, cô vẫn cưỡi xe máy, hoặc đi bộ ngang qua trước cổng Ty Cứu hỏa.

Châu Nữ đưa Phùng Bắc Mai về trọ ở nhà mình để thuận tiện công việc trinh sát. Phùng Bắc Mai quan sát Ty Cứu hỏa, thấy sáng nào bọn cảnh sát cũng kéo ra xếp hàng trên đường trước Ty, tập thể dục. Sau vài ngày Phùng Bắc Mai cùng Giang Lệ Hữu bàn bạc vạch kế hoạch đánh vào Ty Cứu hỏa và Tòa Hành chính quận 6.

Tăng Bôi có nhiệm vụ thiết kế hai trái nổ, một quả nặng 5kg TNT, và trái 10kg TNT, có dây cháy chậm, hẹn giờ khoảng 40 giây. Để tăng cường hỏa lực, hỗ trợ cho đồng đội, mấy hôm trước, Châu Nữ chở về nhà một khẩu súng AT tăng (súng chống tăng đầu gắn đạn AT). Khẩu súng khá cồng kềnh, việc vận chuyển rất nguy hiểm, dễ bị bại lộ, nhất là nhà Châu Nữ sát gần Tòa Hành chính và không xa Ty Cứu hỏa, có đông cảnh sát qua lại. Châu Nữ phải lấy bao bố gói cây súng lại như một bó hàng chợ. Tư Thanh ngồi sau “ôm hàng”.

Theo kế hoạch Hà Tô Nữ đóng vai cô gái bán sữa đậu nành, đẩy xe sữa nóng bên trong thùng xe giấu sẵn hai trái nổ do Tăng Bôi chế tạo. Tô Nữ đẩy xe bán sữa ra công viên nhỏ đối diện gần Ty Cứu hỏa. Vừa lúc đó Mạch Thanh cạp xe gắn máy sát xe bán sữa, Tô Nữ nhanh nhẹn chuyển quả đạn 5kg TNT để trong giỏ xách cho Mạch Thanh, phóng xe gắn máy đi. Tiếp sau một chiếc xe gắn máy khác do Giang Lệ Hữu cầm lái chở Đình Lan phía sau ghé lại xe sữa như đang mua sữa nóng. Hà Tô Nữ trao tiếp quả đạn thứ hai 10kg TNT cũng đựng trong giỏ xách cho Đình Lan.

Mạch Thanh ôm túi xách có trái nổ và 2 lít xăng làm mỗi ngôi sau xe Trần Bình Hoa hướng về phía Ty Cứu hỏa. Xe vừa trò tới trước cổng Ty, Mạch Thanh nhảy vội xuống đặt quả đạn vào gầm xe cứu hỏa, giật kíp nổ rồi chạy lại xe máy đang còn nổ máy, lao vút đi, rẽ ngay vào con hẻm gần đó. Một tiếng nổ vang động cả khu vực Ty Cứu hỏa, xe bồn đầy xăng cạnh đó bắt lửa cháy ngút trời, khói đen kịt một vùng. Ty Cứu hỏa bị thiêu rụi, cùng mấy xe cứu hỏa, xe bồn tan nát, nhiều tên cảnh sát bị tiêu diệt, bị thương...

Giang Lệ Hữu và Đinh Lan nhận trách nhiệm đánh vào Tòa Hành chính, nghe tiếng nổ bên Ty Cứu hỏa, hai người ôm quả đạn 10kg TNT giấu trong giỏ hướng về phía Tòa Hành chính lao nhanh. Lúc này bọn cảnh sát và binh lính bên Tòa Hành chính nghe tiếng nổ làm sập Ty Cứu hỏa vội đổ ra đường nhốn nháo, tìm cách chặn xe người đi đường qua lại. Đúng lúc đó, hai chiến sĩ tăng ga định lao qua hàng rào lính xông vào Tòa Hành chính. Nhưng, bỗng chiếc xe lại giở chứng khựng lại và chết máy đứng yên. Hai người cố gắng đề đạp, vặn tay ga, nhưng máy xe vẫn không nổ. May là

bọn cảnh sát ở Tòa Hành chính chỉ chú ý đến vụ nổ bên Ty Cứu hỏa, nên không quan tâm đến hai người đang hỏng xe, cố đạp máy. Cùng lúc, cảnh sát binh lính trong Tòa Hành chính và các trụ sở gần đó đổ ra đông nghẹt ngoài đường, cùng với người đi đường bị kẹt lại. Hai chiến sĩ nhận thấy thời cơ tiến công đã mất, không còn kịp đặt trái nổ vào Tòa Hành chính, nên đành bỏ xe, ôm túi có quả trái nổ, lẩn nhanh vào hẻm thoát thân. Những chiến sĩ được phân công phối hợp, hỗ trợ cho hai chiến sĩ đánh vào Tòa Hành chính, đợi lâu không thấy tiếng nổ tiếp theo, biết là có chuyện trục trặc, nên nhanh chóng tản đi, rút vào các hẻm, Phụng Bắc Mai và Châu Nữ bọc lại khẩu AT tăng giấu vào chỗ cũ ở nhà Tô Nữ...

Cuộc tập kích vào Ty Cứu hỏa và Tòa Hành chính quận 6 mới thắng lợi được một nửa, nhưng đã gây tiếng vang lớn cho Quân giải phóng và lực lượng vũ trang Hoa vận, khiến bọn địch lại càng thêm hoảng sợ...

NỔI DẬY VÀ LÀM CHỦ CÁC XÓM LAO ĐỘNG Ở KHU VỰC CHỢ LỚN – QUẬN 5, 6, 8, 11

Khu vực Chợ Thiếc – quận 11

Chợ Thiếc vừa là tên gọi của một ngôi chợ, vừa là khu vực có đông đảo bà con lao động người Hoa sinh sống, cư ngụ thuộc phường 6, quận 11, thành phố Sài Gòn. Trong chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, đây là một trong những khu vực sôi động, diễn ra nhiều cuộc chiến đấu ác liệt, giành giật nhau từng căn nhà, ngõ phố giữa lực lượng cách mạng giải phóng với binh lính, cảnh sát chính quyền Sài Gòn.

Ngay từ trước Xuân Mậu Thân 1968, cán bộ và chiến sĩ lực lượng vũ trang Hoa vận đã nhận được

lệnh vận động, tuyên truyền bà con lao động khu vực Chợ Thiếc, chuẩn bị nổi dậy làm chủ, đón cánh quân bộ đội chủ lực đoàn Bình Tân tiến vào giải phóng thành phố. Đội tuyên truyền vũ trang phần nhiều là nữ chiến sĩ, một số người có gia đình, thân nhân ngay trong khu vực Chợ Thiếc. Đồng chí Trần Như, một cán bộ nữ trực tiếp chỉ đạo các hoạt động tuyên truyền vũ trang, bao gồm một số chiến sĩ như: Đinh Lan, Lương Đường, Trịnh Hoài Thanh, Giang Khê Hoa, Hàn Huệ Minh, Giang Lệ Hữu,... Vừa rạng sáng ngày mừng một Tết Mậu Thân, các đội viên đã tỏa ra các đường phố, hẻm phố trong khu vực Chợ Thiếc phát truyền đơn, dán áp phích, căng biểu ngữ... kêu gọi bà con nổi dậy làm chủ, tiêu diệt bọn ác ôn, chuẩn bị đón các chiến sĩ đoàn bộ đội chính quy Bình Tân. Đường phố khu Chợ Thiếc, sáng mừng một Tết vắng người qua lại, nhưng phút chốc, sau khi các nữ chiến sĩ xuất kích lại trở nên náo động. Từ trong các hẻm phố và các ngôi nhà lụp xụp, hàng trăm thanh niên nam nữ, người lớn tuổi ùa ra giúp đỡ các chiến sĩ tuyên truyền, phân phát truyền đơn dán áp phích. Nhiều thanh niên Hoa xin gia nhập vào lực lượng vũ trang, cùng các chiến sĩ đi tuần tiểu khu phố, trấn áp bọn phản

động, ác ôn, giữ an ninh trật tự, làm chủ khu phố... Trong các gia đình, các mẹ, các chị người Hoa tất bật chuẩn bị bánh trái, cơm xôi, lương thực, thực phẩm để đón mừng đoàn Quân giải phóng. Giang Lệ Hữu, Hàn Huệ Minh cùng đồng đội tập hợp số thanh niên trong khu phố, chia thành các Tổ, đội giao nhiệm vụ phân phát truyền đơn, vận động bà con ủng hộ Quân giải phóng, canh giữ khu phố, giữ trật tự an ninh... Thấy các chiến sĩ Hoa vận phần nhiều là các nữ chiến sĩ còn trẻ, nhanh nhẹn, bà con người Hoa rất quý mến, xem các cô như con cháu trong nhà, sẵn sàng giúp đỡ các cô, ủng hộ cách mạng.

Trời chập choạng tối, bộ phận tiền trạm của bộ đội chủ lực đoàn Bình Tân do đồng chí Trần Háo (Năm Đen) và Bạch Ngưu dẫn đầu tiến vào khu vực Chợ Thiếc. Các chiến sĩ vũ trang Hoa vận và bà con reo mừng đón tiếp nhiệt tình. Nghe thấy bộ đội có người nói tiếng Hoa, bà con càng thêm yên tâm và tin tưởng đổ xô ra đường chào đón, mang lương thực thực phẩm ủng hộ Quân giải phóng .

Sáng mừng 2 Tết, đoàn quân chủ lực Bình Tân tiến vào Chợ Thiếc từ hướng Phú Lâm, Phú

Bình và đóng bộ phận chỉ huy ở chợ Bình Thới và xí nghiệp thủy tinh. Một số bộ đội Bình Tân cùng các chiến sĩ Hoa vận vào các khu phố, hẻm phố làm công tác tuyên truyền vận động quần chúng làm chủ khu vực. Từ ngày mùng 1 đến mùng 6 Tết, khu vực Chợ Thiếc được hoàn toàn giải phóng, nhân dân lao động làm chủ cùng lực lượng vũ trang quản lý địa bàn. Chính quyền Sài Gòn ở cơ sở trong khu vực Chợ Thiếc hoàn toàn tê liệt, nhiều ác ôn đã đến nợ máu, nhiều viên chức chính quyền bỏ trốn khỏi khu vực.

Sau nhiều ngày bị động và lúng túng, quân đội và cảnh sát Sài Gòn tổ chức phản công, tiến chiếm lại khu vực Chợ Thiếc. Ban đầu chúng dùng máy bay trực thăng thả bom và bắn súng như mưa xuống khu vực quanh chợ Bình Thới, nơi cố thủ của các chiến sĩ Quân giải phóng đoàn Bình Tân. Nhiều chiến sĩ, lực lượng vũ trang Hoa vận hy sinh, hoặc bị thương. Các nữ chiến sĩ tuyên truyền vũ trang người Hoa như Giang Lệ Hữu, Hàn Huệ Minh (Tám Thanh), Hồ Tú Phụng, chuyển sang làm cứu thương, tiếp tế lương thực, thực phẩm cho đoàn Quân giải phóng đang chiến đấu, đẩy lùi quân địch.

Các cô đưa các chiến sĩ bị thương vào nhà dân bằng bó cứu chữa, bảo quản thi hài các chiến sĩ hy sinh...

Địch điều nhiều xe tăng, xe thiết giáp và bộ binh trang bị vũ khí hạng nặng tiến từ quận 5 sang chiếm lĩnh đoạn từ đường Minh Phụng đến Chợ Thiếc, chốt chặn các đường ra vào khu vực Chợ Thiếc, án ngữ cả ngày đêm. Chúng bắn bất cứ ai ra vào khu vực này, bắn vào các điểm có treo cờ giải phóng, treo băng rôn, khẩu hiệu của lực lượng Quân giải phóng. Các chiến sĩ vũ trang kêu gọi bà con lao động trong xóm lập phòng tuyến ngăn cản xe địch. Anh em thanh niên cùng mọi người khiêng bàn ghế, giường tủ trong nhà, đẩy những xe tải nhỏ ra đầu đường, đầu hẻm làm phòng tuyến, rào cản xe địch. Ngay đầu đường Minh Phụng, một rào cản bằng đủ loại, bàn ghế, tủ giường, thùng phuy, bao cát... đã được bà con dựng lên đối mặt với xe tăng, xe bọc thép của địch. Mọi người quyết không cho địch vào khu vực cố thủ của Quân giải phóng ở chợ Bình Thới.

Cuối cùng quân địch tập trung hỏa lực, chiếm các cao điểm khống chế Quân giải phóng. Xe tăng địch ào lên vượt qua các chướng ngại vật, cùng bộ

binh tiến vào khu vực Chợ Thiếc. Lực lượng các chiến sĩ giải phóng và vũ trang Hoa vận kiên trì bám trụ, giằng co với địch từng căn nhà góc phố, cản bước chân địch. Tuy nhiên lực lượng quá chênh lệch, để bảo tồn lực lượng, Quân giải phóng vừa chiến đấu vừa tìm cách rút khỏi khu vực Chợ Thiếc sau nhiều ngày làm chủ.

Mặc dù quân đội và cảnh sát Sài Gòn đã tái chiếm khu vực Chợ Thiếc, tuy nhiên một bộ phận, lực lượng vũ trang tuyên truyền Ban Hoa vận, và một số chiến sĩ đoàn Bình Tân vẫn tiếp tục bám trụ, bí mật hoạt động ngay trong lòng địch. Chiến sự ở vùng khu vực Chợ Thiếc vẫn tiếp tục diễn ra âm ỉ, như một đốm lửa chờ cơ hội lại bùng cháy. Quả thật, không lâu sau, đợt nổi dậy làm chủ khu vực Chợ Thiếc ngày đầu năm Xuân Mậu Thân, ngày 4.5.1968 lực lượng vũ trang Hoa vận quyết định tập kích bót Trang Tử, chặn đường quân tiếp viện của địch từ hướng đường Minh Phụng. Bót Trang Tử nằm ở góc đường 46 với đường Trần Quốc Toản (nay là đường Hàn Hải Nguyên với đường 3 tháng 2). Đây là đợt tiến công đợt hai của quân và dân Sài

Gòn – Chợ Lớn, tiếp tục cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968.

Trận tập kích bót cảnh sát phường Trang Tử, nơi tụ tập của cảnh sát khu vực và đội phòng vệ dân sự của địch, được Chung Kiên phân công cho tổ vũ trang của Phùng Bắc Mai cùng hai chiến sĩ đoàn Bình Tân vạch kế hoạch tiến công. Sau một thời gian ngắn điều nghiên tìm hiểu thực địa khu vực quanh bót Trang Tử và khu vực Minh Phụng, Chợ Thiếc, tìm chọn điểm cao đặt B40, các chiến sĩ vũ trang Ban Hoa vận quyết định tập kích.

Tổ chiến đấu của Phùng Bắc Mai có 5 người, trang bị một khẩu B40, hai quả đạn, mấy quả lựu đạn và một súng ngắn. Cái khó là làm sao vận chuyển khẩu B40 cổng kênh từ một cơ sở trên đường Nguyễn Tri Phương (đường cũ là Tổng Đốc Phương) sang đường Lạc Long Quân (tên đường cũ là Hương lộ 14) rồi tiến vào khu vực gần bót Trang Tử, làm sao cho bí mật và an toàn. Phùng Bắc Mai và Châu Nữ lấy đệm bàng gói bọc khẩu B40 và hai quả đạn giống như một gói hàng để giao cho khách. Một người lái xe gắn máy, một người ngồi sau ôm “bao hàng” chạy tà tà qua các con phố,

qua mắt bọn cảnh sát rồi quẹo vào một con hẻm nhỏ. Chẳng may, con hẻm quá nhỏ không đi lọt “bao hàng”. Châu Nữ dừng xe, và Phùng Bắc Mai bê bó chiếu đi bộ vào hẻm. Vừa lúc đó hai chiến sĩ xạ thủ B40 từ trong một căn nhà đổ nát chạy vội ra đón, chuyển lên lầu, đưa vào vị trí đặt súng B40 đã chọn từ trước. Hai nữ chiến sĩ ở lại bên dưới lầu với khẩu K59 và lựu đạn đứng canh giới, hỗ trợ cho hai xạ thủ trên lầu.

Trong buổi trưa yên tĩnh, giữa phố phường, khi bọn lính và cảnh sát nghỉ ngơi, bỗng hai tiếng nổ long trời kế tiếp nhau, hai khối lửa màu da cam phủ trùm bót Trang Tử. Không một phản ứng nào của địch, toàn bộ lính, cảnh sát trong bót Trang Tử đã bị tiêu diệt. Kẻ địch bàng hoàng, không hiểu sao “Việt cộng” lại có thể mang B40 vào tận sào huyệt tiêu diệt chúng.

Trận đánh kết thúc nhanh chóng, địch chưa kịp phản ứng, Phùng Bắc Mai và Châu Nữ đã nhanh chóng gói lại khẩu B40 vào đệm bàng. Chiếc xe gắn máy chạy nhanh ra khỏi hẻm với hai cô gái. Cô gái ngồi phía sau ôm chặt “bao hàng”, hòa vào dòng người trên phố đang náo loạn với tiếng còi xe cảnh

sát. Những chiến sĩ còn lại cũng rút êm theo các hẻm phố về nơi an toàn.

Khu vực quận 5

Nổi dậy làm chủ khu vực Dàng Mé Xáng (Cuối đường Phan Văn Trị – quận 5)

Trong đêm ngày 4.5.1968, dưới sự chỉ huy của Dư Dân (Dư Kiện Dân) 20 chiến sĩ vũ trang Hoa vận gồm Lâm Muối, Long Lý Bình, Phan Mộ Trân, Ngô Chí Toàn, Lâm Tú Phương... bí mật tập trung trong khuôn viên bệnh viện Phước Kiến (nay là bệnh viện Nguyễn Trãi) chuẩn bị đợt vũ trang tuyên truyền, phá kim diệt ác trong khu vực Xóm lao động dọc đường Nguyễn Trãi. Một tổ chiến đấu được phân công dùng bộc phá đánh sập Trạm biến điện trung tâm điều phối điện cho khu vực Nguyễn Trãi, khu vực trung tâm quận 5. Tuy nhiên, do các chiến sĩ chưa có kinh nghiệm đánh bộc phá, nên đã kích hoạt kịp nổ quả bộc phá ở Trạm biến điện đã quá giờ vẫn không nổ. Dư Dân mạo hiểm tìm vào Trạm biến điện để kiểm tra quả bộc phá. Quả thật, do sơ sót, kịp nổ lơi ra không hoạt động, anh kích hoạt lại, bộc phá nổ, phá hủy

Trạm biến điện, cả khu vực khu vực trung tâm quận 5 mất điện hoàn toàn.

Gần sáng, Dư Dân và đồng đội chờ mãi vẫn không thấy cánh quân bộ đội chủ lực tiến vào quận 5 như dự kiến. Cánh quân chủ lực đã áp sát khu vực ngoại ô, nhưng không sao vượt qua được vành đai phòng thủ của địch. Dư Dân và một số chiến sĩ định vượt các chốt kiểm soát của địch bắt liên lạc với quân chủ lực. Nhưng, địch đã tăng cường lực lượng bao vây chặt hơn, không có cách nào, các chiến sĩ Hoa vận đành cố thủ chờ thời cơ thoát ra ngoài. Địch phát hiện các chiến sĩ Hoa vận và tập trung hỏa lực tiêu diệt. Dư Dân khi băng qua một con hẻm đã bị trúng đạn và hy sinh, các đồng chí khác tìm cách cất giấu vũ khí và rút lui an toàn.

Trong khi đó, tại khu vực xóm lao động nằm cuối đường Phan Văn Trị, phía sau bệnh viện An Bình, dân gian quen gọi là Dàng Mé Xáng (Gò chẵn dê), các chiến sĩ vũ trang Hoa vận len lỏi vào các hẻm phố phát truyền đơn, căng biểu ngữ, phát loa vận động, tuyên truyền bà con lao động nổi dậy, trấn áp bọn ác ôn tay sai kẻ địch, làm chủ địa bàn. Địch tiếp tục tăng cường binh lính, cảnh sát bao

vây các khu vực xóm lao động ở trung tâm quận 5. Các chiến sĩ Hoa vận cùng bà con lao động người Hoa đã chiến đấu dũng cảm, vừa tiêu diệt sinh lực địch, vừa tìm cách rút lui bảo toàn lực lượng. Một số đồng chí như Lý Quế Châu, Lý Tích Lan,... đã bị địch bắt. Đồng chí Chung Mậu Hiền (Hai Tài) bị địch bắt và tra tấn dã man, đồng chí đã hy sinh tại bệnh viện Chợ Quán.

Treo cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam ở bùng binh Phùng Hưng – Trịnh Hoài Đức (Đèn 5 ngọn)

Khu vực trung tâm quận 5 vẫn là nơi các chiến sĩ vũ trang tuyên truyền Hoa vận chọn làm nơi tổ chức các cuộc tuyên truyền vận động cách mạng với bà con lao động Hoa – Việt. Bởi lẽ ở khu vực này không chỉ tập trung đông đảo bà con Hoa, Việt, mà còn là nơi có nhiều công sở, cơ quan của chính quyền Sài Gòn, nơi có nhiều hoạt động kinh doanh buôn bán của các chủ tư sản người Hoa... , nơi này dễ gây tiếng vang và sự chú ý đối với truyền thông trong và ngoài nước. Đội vũ trang tuyên truyền của Ban cán sự Công vận (bộ phận Hoa vận) quyết định treo cờ, treo biểu ngữ tuyên truyền cách

mạng, nhằm phục vụ đợt II cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968. Hoạt động này, lãnh đạo cấp trên phân công đồng chí Quách Anh phụ trách và tổ chức thực hiện.

Tối ngày 4.5.1968, dưới sự chỉ huy của đồng chí Quách Anh, các nữ chiến sĩ Trần Tú Thanh, Nguyễn Thị Thoa, Ba Hoa, Ba Liên, Muội Muội hóa trang thành người làm công đi về quê miền Tây với linh kính giỏ xách, cần xé, cả một cây đèn dài... Cả nhóm ghé vào một vỉa hàng trên đường Trịnh Hoài Đức xin ngủ nhờ để sáng sớm mai quá giang xe tải về quê. Tuy nhiên, có một trục trặc nhỏ, nên các cô gái đành nhờ một tài xế xe tải tuyến Sóc Trăng cho tá túc qua đêm trên thùng xe, chờ sáng. Gần đến hết giờ giới nghiêm, khoảng 4g30 sáng, năm người lẳng xăng xách đồ đạp xuống xe...

Các nữ chiến sĩ men theo hè phố Trịnh Hoài Đức hướng về đường Phùng Hưng, nơi bùng binh có cây đèn 5 ngọn tỏa ánh sáng vàng đục trong sương sớm. Đường phố vắng ngắt, lác đác vài người vội vã băng qua bùng binh. Nguyễn Thị Thoa được phân công leo lên trụ điện 5 ngọn. Bên dưới Trần

Tú Thanh, Ba Hoa lấy trong căn xé ra một mớ dây nhợ, một lá cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng dài hơn 2m cùng bốn tấm băng rôn khẩu hiệu kêu gọi bà con quần chúng hưởng ứng cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968. Lá cờ được lồng vào cây tre dài do các chiến sĩ chuẩn bị từ trước, và được Nguyễn Thị Thoa buộc chặt vào trụ đèn trên cao. Các băng rôn cũng được mọi người trong đội chia nhau treo ngang các đường dẫn vào bùng binh. Sau đó, các chiến sĩ mang theo các thùng sơn xanh đỏ vàng tủa ra các đường phố sơn vẽ cờ Mặt trận và các câu khẩu hiệu trên tường nhà phố,... Mọi việc được hoàn tất nhanh chóng và các nữ chiến sĩ rút lui an toàn trước khi trời sáng... Lá cờ Mặt trận và các băng rôn khẩu hiệu xuất hiện ở bùng binh khu vực trung tâm quận 5 đã gây cho quần chúng ngạc nhiên, phấn khởi, tin tưởng ở cách mạng, bác bỏ luận điệu tuyên truyền của địch rằng cách mạng đã bị đẩy lùi ra ngoài thành phố.

Khu vực Ba Lò (Lò Gốm, Lò Gạch, Lò Siêu) quận 6

Khu vực Ba Lò nằm ở quận 6 và giáp ranh với quận 11 cũng là một xóm lao động có đông

đồng bào người Hoa cư trú sinh sống. Từ trước Tết Mậu Thân 1968, lực lượng vũ trang và chính trị cánh công vận người Hoa đã xâm nhập phát động quần chúng diệt ác phá kìm, xây dựng căn cứ lôm trong nội thành. Một số địa điểm trong xóm đã trở thành nơi cất giấu vũ khí, tài liệu tuyên truyền cho cách mạng.

Ngày mừng 5 Tết Mậu Thân, lực lượng vũ trang công vận đã huy động hơn 100 quần chúng lao động tại xóm Lò Gốm mít tinh treo cờ, khẩu hiệu nổi dậy làm chủ khu vực. Ngay trên đường Hậu Giang, các chiến sĩ và quần chúng đã căng băng rôn, khẩu hiệu “Hoan nghênh Quân giải phóng tiến vào Thành phố”. Các nữ chiến sĩ người Hoa gồm Ngô Tú Thanh, Lưu Kim Hoa, Hàn Mai đã đến cầu Kinh, quận 6 đón một đơn vị chủ lực đến tham dự một cuộc mít tinh của quần chúng trong khu vực ủng hộ cách mạng, chào đón Quân giải phóng. Sau đó, mọi người chia nhau truy lùng bọn ác ôn, nợ máu, đem ra xét xử công khai trước đông đảo quần chúng trên đường Hậu Giang. Nhiều thanh niên nam nữ người Hoa đã hăng hái đăng ký gia nhập

Quân giải phóng, thoát ly ra vùng giải phóng tham gia cách mạng.

Ngày hôm sau, chính quyền Sài Gòn huy động máy bay trực thăng bắn hỏa tiễn vào xóm lao động, cho binh lính và cảnh sát bao vây phong tỏa các ngã đường chính trong khu vực. Các chiến sĩ vũ trang và quần chúng đã kiên quyết chống trả lại quân địch, tìm cách đưa các đồng chí bị thương và hy sinh vượt vòng vây về căn cứ.

Khu vực Xóm Củi, quận 8

Cũng như Khu vực Chợ Thiếc, Ba Lò, Khu vực Xóm Củi ở quận 8 là nơi sinh sống tập trung của bà con lao động nghèo, nơi có đông bà con người Hoa. Sáng mừng một Xuân Mậu Thân, khi nghe tin Quân giải phóng tiến công vào Sài Gòn, bọn ác ôn, nhân viên chính quyền cơ sở của chính quyền Sài Gòn ở khu vực Xóm Củi bỏ trốn. Cán bộ chiến sĩ vũ trang Hoa vận đã kêu gọi quần chúng trong khu vực nổi dậy làm chủ, tiến công các công sở chính quyền của địch, tự quản an ninh, truy lùng bọn ác ôn, phản động. Các đồng chí Lý Quế Châu, Phùng Sinh, Phùng Tô, Tăng Bôi, Trang Cúc Hoa... đã chia

nhau đi từng nhà vận động bà con treo cờ cách mạng, dán áp phích, treo biểu ngữ hoan nghênh Quân giải phóng, ủng hộ cách mạng. Nhiều cuộc mít tinh được tổ chức trong xóm, đón mừng Quân giải phóng...

Ở khu vực quận 8, chiến sự diễn ra khá ác liệt giữa Quân giải phóng và quân đội chính quyền Sài Gòn. Ở đây ngoài lực lượng vũ trang Hoa Vện còn có sự tham gia của các chiến sĩ tiểu đoàn 6, trung đoàn Gia Định đã đẩy lui nhiều đợt tiến công phản kích của địch. Với sự hỗ trợ của các chiến sĩ giao liên người Hoa và một số thanh niên tại chỗ, lực lượng cách mạng, Quân giải phóng đã kiểm soát một số kho lương thực. Đến khoảng trưa, địch cho máy bay bắn hỏa tiễn và đại liên xuống khu dân cư, làm nhiều nhà cửa của người dân, các kho lúa gạo bị tiêu hủy. Tuy nhiên, các chiến sĩ Quân giải phóng và quần chúng khu vực Xóm Củi vẫn kiên cường bám trụ, chống trả các đợt tiến công của địch.

CUỘC CHIẾN ĐẤU VẪN CÒN TIẾP DIỄN

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 của quân và dân miền Nam với nhiều trận đánh vào đầu não quân địch ở Sài Gòn – Chợ Lớn. Vào cuối năm 1968, tình hình chiến sự ở thành phố Sài Gòn và miền Nam nói chung, có phần lắng dịu. Thực tế đó chỉ là khoảng lặng giữa cơn bão Tổng tiến công và nổi dậy toàn miền Nam năm 1968. Chính quyền Sài Gòn vội vã tuyên bố, Việt cộng (cách gọi đối với lực lượng cách mạng miền Nam) đã bị đẩy lùi ra khỏi thành phố Sài Gòn và sắp ra khỏi biên giới miền Nam! Tuy nhiên, cuộc chiến đấu của lực lượng cách mạng miền Nam vẫn tiếp tục. Theo chỉ đạo của cấp trên, lực lượng vũ trang Hoa vận tiếp tục phát huy khí thế của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 lập

nên những chiến công xuất sắc. Xin giới thiệu tiếp chiến công của lực lượng vũ trang Hoa vận và bà con người Hoa ở Chợ Lớn:

1. Trận tập kích vào “Cảnh sát cuộc quận 5”
2. Đánh bót Hòa Hòa lần thứ hai
3. Tập kích vào trường Sinh ngữ Không quân ở Chợ Lớn.

Trận tập kích vào “Cảnh sát cuộc quận 5” (Ty cảnh sát quận 5) tháng 5.1969

“Cảnh sát cuộc quận 5” là tên gọi của Ty cảnh sát quận 5 dưới chế độ Việt Nam Cộng hòa ở miền Nam Việt Nam. Trong những năm kháng chiến chống Mỹ ở miền Nam, lực lượng cảnh sát của chính quyền Sài Gòn là những tên trực tiếp đàn áp, kìm kẹp người dân, là những kẻ có nợ máu với người dân. Ty cảnh sát quận 5 là nơi khống chế, o ép người dân, là nơi giam giữ những người yêu nước, chiến sĩ cách mạng trên địa bàn quận 5, một quận có đông bà con lao động người Hoa. Tập kích Ty cảnh sát quận 5 là một mục tiêu của lực lượng

vũ trang Ban Hoa vận, cần phải tiêu diệt những tên ác ôn đầu sỏ đang trú đóng ở đây!

Ty cảnh sát quận 5, nằm trên đường Đồng Khánh (nay là đường Trần Hưng Đạo, quận 5) trung tâm khu vực Chợ Lớn. Ty cảnh sát quận 5 được bảo vệ nghiêm ngặt bên trong và bên ngoài. Bên ngoài, phía góc đường Đồng Khánh có một ụ hỏa lực, có hai cảnh sát túc trực thường xuyên với khẩu tiểu liên M16 đạn đã lên nòng. Ngay cổng Ty có bót gác với hai cảnh sát canh gác, soát xét người ra vào. Gần đó là Bộ Chỉ huy Cảnh sát Sài Gòn, sẵn sàng hỗ trợ khi có biến động trong khu vực. Lần này, Tăng Bôi và Giang Lệ Hữu được giao nhiệm vụ chỉ huy trận đánh. Công việc đầu tiên của hai anh là trinh sát và điều nghiên, vạch kế hoạch cụ thể cho trận tập kích. Ông Thái Trung Bảo (cha của anh Hai Khánh) được giao nhiệm vụ đẩy xe dầu hôi, nhốt chặn bán dạo trên đường phố Chợ Lớn. Ông đẩy xe qua lại trước Ty Cảnh sát quận 5 để quan sát và tính toán cự ly bố trí hành động cho trận tập kích. Vũ khí chủ lực của trận đánh là một khối thuốc nổ 70kg TNT do Trần Háo chuẩn bị. Cơ sở của Lục Tài Chi sau nhiều lần tránh né, giờ đã

được ổn định, và là nơi cất giấu vũ khí ngay trong lòng Chợ Lớn của lực lượng vũ trang Hoa vận.

Lần tập kích này, việc vận chuyển khối thuốc nổ 70kg được giao cho Thái Trung Bảo. Ông đẩy xe bán dầu đến nhà Lục Tài Chi để nhận và ngụy trang để trong thùng xe. Thái Trung Bảo là một chiến sĩ người Hoa có nhiều kinh nghiệm vận chuyển vũ khí của lực lượng vũ trang Ban Hoa vận trong nội thành, hoặc từ căn cứ ngoại thành vào nội thành. Có lần ông đã vận chuyển một khẩu súng cối 60kg từ Lộc Ninh về Sài Gòn giấu trong bao đựng gạo.

Buổi trưa, đường phố Chợ Lớn yên tĩnh hơn, người và xe đi lại thưa thớt hơn, và lính gác trong bót gác trước cổng Ty cảnh sát cũng có phần lơ đãng. Một chiếc xe bán dầu hôi, nhớt cặn vốn quen thuộc của người Hoa ở Chợ Lớn do một người trẻ tuổi ăn mặc lem luốc, áo quần dính đầy dầu mỡ đen ngòm đang chậm rãi men theo sát lề đường Đồng Khánh trước Ty cảnh sát. Đây là xe bán dầu hôi của Thái Trung Bảo, có cất giấu trái đạn 70kg TNT nhận từ nhà Lục Tài Chi và giao cho Mạch Thanh. Mạch Thanh chính là người đang đẩy xe hướng về

Ty cảnh sát quận 5. Lúc này, Tăng Bôi và Đinh Lan xuất hiện cạnh xe dầu hôi...

Chiếc xe bán dầu hôi do Mạch Thanh đẩy từ từ tiến gần phía cổng Ty cảnh sát. Tên lính gác nhìn thấy, quát to:

- Ê, xe kia sao đẩy vào đây. Bán hàng gì mà kỳ lạ vậy? Đi ra đằng kia mau...

Ở vị trí chốt sẵn gần hai bên cổng Ty cảnh sát, Tăng Bôi và Đinh Lan quăng hai trái lựu đạn khói nổ giòn, khiến bọn cảnh sát tập trung về hai phía. Một tên cảnh sát trong chốt hỏa lực giương khẩu M16 định xả đạn ra ngoài. Nhưng Giang Lệ Hữu đã nhanh hơn bắn trả một phát K54 tiêu diệt gọn tên lính. Nghe hai tiếng nổ hai đầu đường, Mạch Thanh liền đẩy mạnh xe lao vào cánh cổng sắt của Ty, giật dây cháy chậm, rồi nhanh chân thoát ra ngoài. Tăng Bôi ném thêm một trái lựu đạn khói nữa, và chờ ở đầu hẻm. Ấm, một tiếng nổ vang rền, cánh cổng sắt bị xé toang, mặt tiền Ty cảnh sát như một đồng gạch vụn, xà bắn. Đang định ngoặt vào hẻm, Tăng Bôi gặp hai tên cảnh sát mật, một tên nắm anh lại hỏi:

- Có chuyện gì vậy?

- Cái này nè...

Anh bóp cò, tên cảnh sát ngã gục xuống, tên còn lại hết hoảng, luống cuống bỏ chạy.

Tầng Bôi phóng nhanh đến đầu hẻm, có xe của Hồ Tô Nữ đang nổ máy chờ sẵn. Anh vọt lên xe, Tô Nữ rồ máy chạy thoát. Trước đó, Đinh Lan, Giang Lệ Hữu, Mạch Thanh làm xong nhiệm vụ cũng được các đồng đội chờ sẵn trên xe gắn máy an toàn rời khỏi trận địa...

Trận đánh vào Ty cảnh sát quận 5, đã đánh sập hư hỏng nặng phía trước tòa nhà của Ty và tiêu diệt một số tên cảnh sát, cũng như “dẫn mặt” cảnh cáo những tên ác ôn, nợ máu với bà con lao động Hoa - Việt.

Đánh bót Hòa Hòa lần thứ hai (12.5.1969)

Sau lần bị tiến công lần thứ nhất hôm mừng 2 Tết Mậu Thân năm 1968, chính quyền Sài Gòn cho tu sửa lại bót Hòa Hòa kiên cố hơn và tăng cường lực lượng phòng thủ. Địch biết tầm quan trọng của

bót Hòa Hòa, đây là nơi lực lượng cảnh sát Sài Gòn có thể kiểm soát và khống chế các hoạt động cách mạng vùng Chợ Lớn, đặc biệt là hoạt động chính trị và vũ trang của bà con lao động người Hoa. Phía cửa trước chúng bố trí một vọng gác, lính gác túc trực ngày đêm với tiểu liên sẵn sàng nhả đạn. Ngay đầu và cuối con hẻm rộng cặp bên hông bót Hòa Hòa, địch dựng lên hai ụ hỏa lực kiên cố bằng bê tông và đắp thêm nhiều bao cát. Chúng cấm tất cả người lạ đi vào hẻm, trừ một số người sinh sống trong hẻm đã đăng ký và được nhận diện.

Nhân dịp sinh nhật Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngày 19.5, quân khu Sài Gòn – Gia Định chỉ thị cho các lực lượng vũ trang giải phóng đang hoạt động nội thành, trong đó có lực lượng Hoa vận, lập chiến công mừng sinh nhật Bác. Lực lượng vũ trang người Hoa cánh Công vận tổ chức cuộc họp dưới sự chỉ đạo của đồng chí Hà Tăng là Bí thư Ban cán sự Công vận, kiêm phụ trách đội vũ trang, cùng các đồng chí Trần Tông Ba (Ba Minh) Đặng Thoại Kỳ (Năm Thành) và Liêu Quốc Tài (Hai Quang), quyết định tiến công bót Hòa Hòa lần thứ hai. Vấn đề quan trọng để đánh bót Hòa

Hòa là cần tìm cách tiếp cận bên hông bót để có nơi đặt súng B.40 và vận chuyển B.40 áp sát tường bót cảnh sát Hòa Hòa. Con hẻm bên hông bót đã bị địch kiểm soát và phong tỏa, chỉ còn cách tìm nhà người dân trong hẻm nhỏ hỗ trợ. Liêu Quốc Tài được phân công tìm người quen trong hẻm và trinh sát khu vực quanh hẻm, nhất là các ngõ ngách dẫn vào hẻm từ các nhà chung quanh. Đặng Thoại Kỳ, Trần Tòng Ba, Liêu Quốc Tài dành thời gian tiếp cận với bà con lao động trong hẻm, cuối cùng cũng tìm được con đường nhỏ len lỏi trong xóm lao động dẫn ra con hẻm bên hông bót Hòa Hòa. Liêu Quốc Tài cũng làm quen được với hai gia đình trong hẻm, vận động họ ủng hộ cách mạng, cho phép các đồng chí trèo lên sân thượng mái nhà quan sát bên trong bót, tìm nơi đặt súng B.40 để bắn trực diện vào bót...

Con đường dẫn vào hẻm do Liêu Quốc Tài báo cáo, đi qua cửa sau một trường tiểu học của con em người Hoa trong khu vực. Để đảm bảo chắc chắn và yên tâm, đồng chí Hà Tăng đã trực tiếp đi kiểm tra lại con đường. Anh đóng vai một phụ huynh người Hoa đến trường xin học cho con.

Trong bộ trang phục sang trọng, Hà Tăng đến gặp Ban Giám hiệu và sau đó xin được phép đi tham quan nhà trường. Anh ra khu phía sau trường học và nhận thấy có một cửa nhỏ mở thông ra con hẻm, thật là may mắn và thuận lợi để tổ chức cuộc tiến công bót Hòa Hòa.

Sau khi đi trinh sát về, đồng chí Hà Tăng tập hợp các đồng chí vạch kế hoạch và phân công nhiệm vụ cho từng người. Việc vận chuyển vũ khí là một súng B.40 và đạn được giao cho hai nữ chiến sĩ Lục Tô Hà (A Bửu) và Tăng Nhuận Chi (A Di) là những người có kinh nghiệm hoạt động nội thành. Người bắn B.40 là Lục Chí Cường (Ba Cường), một số đồng chí khác có nhiệm vụ hỗ trợ cho các đội viên thực hiện nhiệm vụ. Việc chuyển súng B.40 từ chỗ cất giấu ở nhà Lữ Kim Hoa đến trường tiểu học không đơn giản, vì súng dài lại cổng kênh khó nguy trang, A Bửu và A Di phải lấy bao vải bó gọn và đặt nằm trên yên xe Honda rồi ngồi lên trên đó, và phải mặc váy dài để phủ kín khẩu súng. Đạn B.40, lựu đạn, súng K.54 được bỏ vào túi xách máng vào xe.

Trận tiến công bót Hòa Hòa lần thứ hai diễn ra vào ngày 12.5.1969. Hôm đó trường tiểu học cho

học sinh nghỉ học. Đặng Thoại Kỳ (Năm Thành) và một số đồng đội đến cổng trường, người gác cổng là một thanh niên mở cổng và hỏi:

– Các anh cần hỏi ai?

Đặng Thoại Kỳ lẹ tay dí khẩu súng ngắn vào bụng người gác cổng, anh ta sợ quá líu lưỡi:

– Các anh muốn gì?

– Chúng tôi là Quân giải phóng – Đặng Thoại Kỳ trả lời. - Chúng tôi cần mượn nhà trường để ra hẻm đánh bót Hòa Hòa, anh hãy nghe lời chúng tôi im lặng và làm theo chúng tôi!

Người gác cổng nhìn chiếc máy điện thoại gần đó, đồng đội Ba Minh nhanh chóng bước qua giật đứt dây điện thoại và ra lệnh cho người gác cổng:

– Anh hãy im lặng cho đến khi chúng tôi rời khỏi đây, không được chống cự và la hét!

Tô Cẩm Vinh dùng dây trói người gác cổng và đẩy anh ta vào phòng trực, khóa cửa lại, đứng canh giới bên ngoài. Vừa lúc đó, chiếc xe Honda do hai cô gái mặc váy dài che khuất phần yên, chạy thẳng

vào sân trường. Xe vừa dừng lại, Tô Cẩm Vinh và Ba Minh cầm K.54 và thủ pháo lao về phía cửa sau. A Di và A Bửu được phân công cầm súng đứng bảo vệ phía cổng trường. Lục Chí Cường dỡ khẩu B.40 trên yên xe, Đặng Thoại Kỳ tháo túi đựng hai quả đạn B.40 cùng hai quả lựu đạn. Hai người bước qua cổng sau trường tiểu học, men theo con hẻm nhỏ lao nhanh.

Đặng Thoại Kỳ nói nhỏ với Lục Chí Cường:

- Ta vào cái nhà kia, phía sau nhà đó đối diện với bót Hòa Hòa.

Hai người chạy độ khoảng 20 mét đến trước cửa ngôi nhà. Lúc đó, một bà cụ người Hoa đi ra cửa thấy người lạ, bà hỏi:

- Hai anh là ai, đi vô đây làm gì? - Bà cụ hỏi bằng tiếng Quảng Đông.

Đặng Thoại Kỳ liền trả lời bằng tiếng Quảng Đông:

- Chúng tôi là quân giải phóng miền Nam, đang tìm đường đánh bót Hòa Hòa. Bà đừng sợ, nhờ bà cho chúng tôi mượn đường lên lầu!

Bà già hơi hoảng hốt, nhưng nhanh chóng bình tĩnh, vì đã có người quen báo trước chuyện này. Đó là các trinh sát đã chuẩn bị kỹ càng tình huống. Phần nữa nhà bà ở sát bót Hòa Hòa, bà đã có lần chứng kiến “Việt Cộng” đánh bót, nên không lạ gì. Bà gạt đầu bằng lòng cho hai chiến sĩ leo lên gác, còn bà vào trong cửa bắc ghế ngồi, phe phẩy cây quạt giấy một cách bình thản.

Đặng Thoại Kỳ và Lục Chí Cường vác súng đạn chạy lên lầu ra sân thượng, rồi băng qua một nóc nhà, chuyển lên sân thượng căn nhà kế bên. Đứng ở đây nhìn rõ bên trong bót Hòa Hòa cách chừng 20 mét. Đặng Thoại Kỳ giục Lục Chí Cường:

– Em đặt súng chỗ này, lẹ lẹ lên, cứ bình tĩnh thao tác, lắp đạn vào và ngắm chính xác.

Lục Chí Cường đặt súng, lấy tầm ngắm và hỏi:

– Anh Năm ơi (Đặng Thoại Kỳ)! Mình bắn tầng trên trước hay tầng dưới trước?

– Em nhắm bắn tầng dưới trước - Đặng Thoại Kỳ trả lời và thấy yên tâm trước sự bình tĩnh thao tác của Lục Chí Cường, rồi nói tiếp:

- Phát thứ hai bắn vào tầng trên, như thế không cho tên nào chạy thoát!

Lục Chí Cường nhắm thật chính xác, và bóp cò. Một tiếng nổ choáng tai, một khối lửa màu da cam bùng phát, tầng trệt bốc cháy cuộn cuộn. Tiếng la hét hoảng loạn của bọn cảnh sát trong bót Hòa Hòa. Tai Lục Chí Cường bị tiếng nổ làm điếc đặc không nghe thấy câu hỏi của Đặng Thoại Kỳ:

- Có sao không? Bắn tiếp đi!

Đặng Thoại Kỳ nhanh chóng giúp Lục Chí Cường lắp tiếp quả đạn thứ hai. Hai mươi giây sau, Lục Chí Cường ngắm kỹ tầng trên và bóp cò. Một tiếng nổ long trời lở đất vang dội, cùng một biển lửa màu da cam phủ kín tầng trên bót Hòa Hòa. Khói mù đặc và mảnh kính vỡ, sắt thép bay loạn xạ cả một khu vực. Bọn địch còn sống sót la gọi í ới, hốt hoảng, chạy tán loạn ra phía cổng. Bên trong bót lửa cháy lan sang nhiều tòa nhà khác, thiêu rụi một kho hồ sơ mật của cảnh sát Sài Gòn, nhiều sĩ quan cảnh sát và cả tình báo Mỹ bị tiêu diệt.

Đặng Thoại Kỳ và Lục Chí Cường vội vã thu dọn B.40 và theo lối cũ chạy ra hẻm. Bà cụ người Hoa vẫn ngồi ở cửa phe phẩy quạt và mỉm cười khi hai người chào và cảm ơn. Hai chiến sĩ sau khi hoàn thành nhiệm vụ mang B.40 trở lại lối cổng sau trường tiểu học. Ở đó hai cô gái, lại bọc B.40 vào túi vải, buộc lên yên xe, trùm váy lên khẩu súng phóng xe ra cổng. Những chiến sĩ còn lại, lên xe đạp, nhân lúc địch chưa kịp phản ứng rút lui an toàn.

Mấy hôm sau, địch ập vào tiệm bánh Long Xương trên đường Khổng Tử (nay là Hải Thượng Lãn Ông) bắt trói Liêu Quốc Tài và hai người nữa cùng trong tổ chức vũ trang Ban Hoa vận dẫn về bót cảnh sát. Đó là một sự cố đáng tiếc, bởi sự sơ hở của một chiến sĩ sau trận đánh khi rút lui đã làm rơi chiếc ví, bên trong có tên Liêu Quốc Tài và đồng đội! Kẻ địch đã dò tìm và bắt được ba người. Liêu Quốc Tài bị đày ra Côn Đảo, địch tra tấn dã man, nhưng anh kiên quyết không khai, anh em tù Côn Đảo gọi Liêu Quốc Tài là “Người tù chính trị trẻ tuổi nhất địa ngục trần gian Côn Đảo”. Nhiều bài báo đã viết về gương chiến đấu

của một chiến sĩ vừa tròn 19 tuổi – một chiến sĩ người Hoa dũng cảm!

Tập kích trường Sinh ngữ Không quân (15.8.1969)

Trường Sinh ngữ Không quân nằm ngay giữa Bộ chỉ huy cảnh sát Sài Gòn và Ty cảnh sát quận 5 trên đường Đồng Khánh (nay là đường Trần Hưng Đạo, quận 5). Đây là vị trí được chính quyền Sài Gòn xem là nơi an toàn tuyệt đối. Khu vực này có nhiều bót gác của cảnh sát và quân cảnh, lính gác trực và thay phiên nhau đi tuần tiểu 24/24 giờ trong ngày. Trường Sinh ngữ Không quân tọa lạc trong dãy nhà năm tầng lầu xây dựng kiên cố. Chính quyền Sài Gòn và các cố vấn Mỹ chọn nơi đây làm cơ sở đào tạo sĩ quan Sài Gòn, chủ yếu là dạy ngoại ngữ, cho các sĩ quan để vào học các lớp đào tạo phi công, các sĩ quan chỉ huy cơ động. Ở đây cũng có lớp học tiếng Việt dành cho các cố vấn Mỹ, một số sĩ quan không quân Mỹ tham chiến ở miền Nam. Việc giảng dạy ở đây chủ yếu do các cố vấn, sĩ quan Mỹ đảm nhiệm. Vì tính chất quan trọng như vậy,

nên việc đảm bảo an toàn cho trường Sinh ngữ Không quân luôn được xem trọng.

Sau các đợt tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968, một số lực lượng vũ trang cách mạng, Quân giải phóng đã rút ra ngoại thành. Chính quyền Sài Gòn và các cơ quan truyền thông tuyên truyền âm ỉ rằng Việt Cộng đã thất bại, đã bị đẩy lùi khỏi thành phố. Quân đội Sài Gòn và Mỹ đã giành quyền kiểm soát các đô thị và nhiều vùng ở miền Nam Việt Nam. Lực lượng quân sự Khu ủy và Lực lượng vũ trang Ban Hoa vận quyết định tập kích trường Sĩ quan Không quân ngay giữa đô thị Sài Gòn - Chợ Lớn để chứng tỏ thế lực của cách mạng vẫn còn hiện diện ở khắp miền Nam! Trận đánh diễn ra vào cuối tháng 8.1968.

Vụ tập kích trường Sĩ quan Không quân ở Chợ Lớn được lãnh đạo Ban Hoa vận giao cho Tăng Bôi và Giang Lệ Hữu chỉ huy và đảm trách, cùng với bảy thành viên là các chiến sĩ người Hoa có nhiều kinh nghiệm, tác chiến trong nội thành. Đó là các chiến sĩ Mạch Thanh, Đinh Lan, Hồ Tô Nữ, Mạch Khang, Từ Xú Há, Hoàng Sắc Chí, Huỳnh Tân (Can Nam). Phải mất nhiều ngày Tăng

Bôi và các đồng đội mới điều tra thực địa và lên kế hoạch tác chiến. Tăng Bôi và Giang Lê Hữu chia bảy đội viên thành ba tổ, phân công nhiệm vụ:

Tổ 1 có nhiệm vụ vận chuyển hai khối thuốc nổ tiếp cận hiện trường, gồm 1 trái 105kg TNT và một trái nổ thiết kế kiểu mìn định hướng 10kg TNT.

Tổ 2 do Ba Thanh phụ trách. Tổ có hai người đi xe gắn máy dùng bốn trái thủ pháo dù để thu hút hỏa lực địch và áp đảo hai ụ lô cốt ở mặt tiền. Mặt tiền trường Sinh ngữ Không quân dài hơn 50m, hai đầu chắn bởi hai ụ lô cốt, có lính gác, hỏa lực rất mạnh, giữa hai lô cốt là cổng chính của trường.

Tổ 3 với hai người có súng ngắn đứng trên đường phố trước cổng trường để bảo vệ và hỗ trợ cho hai tổ kia.

Theo kế hoạch, tổ 1 có nhiệm vụ vận chuyển trái nổ tiếp cận cổng trường. Một chiếc xe ba bánh, kiểu xe bán sữa đậu nành nóng của người Hoa, đang được hai người Hoa đẩy dọc phố Đồng Khánh, dừng xe lề đường đối diện cổng trường Sinh ngữ Không quân. Trong xe, là hai quả thủ pháo dù đã gắn kíp nổ hẹn giờ được ngụy trang

kỹ lưỡng. Trên đường Đồng Khánh xe cộ và người buôn bán qua lại bình thường như mọi khi. Trước cổng trường, Ty Cảnh sát quận 5, Bộ Chỉ huy cảnh sát Sài Gòn, lính và cảnh sát tuần tiễu, súng trong tay sẵn sàng nhả đạn. Bỗng hai chiếc xe gắn máy phóng như bay qua hai chốt hỏa lực hai bên cổng trường, tiếp theo là tiếng nổ chát chúa của những quả thủ pháo dù tung từ hai xe gắn máy vào lô cốt, tiêu diệt những tên lính gác bên trong. Hai chiếc xe gắn máy quay lại trước cổng trường, một quả bộc phá trên xe tung thẳng vào cánh cổng, phá toang cánh cổng sắt kiên cố.

Bên kia đường, chiếc xe bán sữa đậu nành nóng hổi hả lao nhanh qua, chui lọt vào cánh cổng mở toang. Hai người “bán sữa” nhanh nhẹn lấy trái nổ được định giờ 30 giây. Tiếp theo hai người đẩy xe có khối nổ 105kg TNT áp sát vào cửa chung cư, rồi giật dây cháy chậm xì khói xanh lè. Hai người vừa chạy ra khỏi cổng trường khoảng 50 mét, thì một tiếng nổ long trời lở đất, quay nhìn, thấy mấy tầng chung cư đã sập, khói bụi mù mịt, tiếng kêu thét hoảng loạn của những tên còn sống và bị thương.

Sau cơn hốt hoảng, bọn sĩ quan còn sống sót, bị thương ở các tầng lầu trên kéo chạy xuống sân trường tìm lối thoát. Bên ngoài xe quân cảnh, cảnh sát đậu chật cứng. Nhiều lính và cảnh sát chạy vào sân trường cứu đồng bọn, chen nhau rối loạn. Vừa lúc đó, một tiếng nổ kinh hoàng ở ngay cổng nơi các chiến sĩ Hoa vận đặt quả đạn DH với 10kg TNT, với nhiều mảnh vụn sát thương được hẹn giờ 30 giây. Quả đạn nổ đã tiêu diệt thêm nhiều tên lính và cảnh sát của chính quyền Sài Gòn trong và ngoài trường.

Trận tấn công vào trường Sinh ngữ Không quân ở Chợ Lớn là một trong những trận đánh lớn của lực lượng vũ trang Ban Hoa vận và quân khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định nơi tiếp diễn Tổng tiến công và nổi dậy Xuân 1968. Năm tầng lầu và cơ sở vật chất của trường Sinh ngữ Không quân bị phá hủy hơn 70%, hơn 200 tên cảnh sát, sĩ quan của chính quyền Sài Gòn và 35 cố vấn Mỹ bị tiêu diệt không kể số bị thương. Báo chí trong và ngoài nước đưa tin trận đánh, và cho rằng đây là một thiệt hại lớn của người Mỹ ở miền Nam Việt Nam, một

126 | ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA SÀI GÒN – CHỢ LỚN

TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

thắng lợi quan trọng của “Việt cộng” ngay trong lòng thành phố Sài Gòn.

PHỤ NỮ NGƯỜI HOA TRONG CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

Những cống hiến và đóng góp của bà con lao động, cán bộ chiến sĩ người Hoa trong công cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968 ở Sài Gòn – Chợ Lớn là rất lớn, góp phần tích cực giành thắng lợi quan trọng. Tuy nhiên, nói đến những cống hiến đó, không thể không đề cập đến vai trò của phụ nữ người Hoa. Để làm nên nhiều chiến công trong dịp Xuân Mậu Thân 1968, đã có sự tham gia chiến đấu, hy sinh dũng cảm của phụ nữ người Hoa trên nhiều công việc, nhiều lĩnh vực chiến đấu, phục vụ chiến đấu, từ căn cứ ở chiến khu, cho đến những cứ điểm bí mật trong nội thành. Đây cũng là nét nổi bật của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 tại khu vực

Chợ Lớn, nơi có đông bà con người Hoa cư trú và sinh sống.

Trước hết là sự tham gia của phụ nữ người Hoa trong lĩnh vực hậu cần, vận chuyển cất giấu vũ khí, tài liệu, chuẩn bị lương thực, thực phẩm phục vụ cho cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968. Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ ở miền Nam, các đơn vị quân, dân, chính từ Trung ương Cục đến địa phương đều phải xây dựng căn cứ địa. Đó là nơi trú đóng, sinh hoạt của các cơ quan, đoàn thể nhằm lãnh đạo, chỉ đạo các hoạt động chiến đấu với địch. Các căn cứ này thường đóng trong vùng giải phóng hoặc các khu vực nông thôn ngoại thành do lực lượng cách mạng kiểm soát. Những căn cứ này chủ yếu dựa vào dân để tồn tại, và là một trong những mục tiêu mà kẻ địch tìm cách tiêu diệt. Vì vậy các căn cứ thường xuyên di chuyển địa điểm. Ban Hoa vận khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định trong các thời kỳ đều có căn cứ và di chuyển qua nhiều địa điểm ở các tỉnh Bến Tre, Long An, Tây Ninh, ngoại thành Sài Gòn... Trong thời gian cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968, căn cứ Ban Hoa

vận T4 di chuyển qua các tỉnh Long An, Tây Ninh và ngoại thành Sài Gòn. Căn cứ Ban Hoa vận T4 là nơi làm việc của các đồng chí lãnh đạo Hoa vận, là cơ sở hậu cần, giao liên.

Nhiệm vụ quan trọng nhất của căn cứ Ban Hoa vận T4 trong thời gian chiến dịch Mậu Thân 1968 là chuyển vũ khí, và đưa đón các cán bộ Hoa vận vào hoạt động trong nội thành, chuẩn bị cho các cuộc chiến đấu, tập kích ngay trong lòng địch. Theo một số tư liệu trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968, Lực lượng Vũ trang Hoa vận đã vận chuyển hàng tấn vũ khí bao gồm các loại súng như B40, cối, AK, K54... các loại đạn và thuốc nổ, lựu đạn... vào cất giấu trong các địa điểm bí mật ở Sài Gòn – Chợ Lớn. Đây là công việc hết sức khó khăn và nguy hiểm, phải vượt qua sự kiểm soát nghiêm ngặt của địch. Điều đáng lưu ý, trong việc thực hiện nhiệm vụ này, đã có sự tham gia của rất nhiều phụ nữ người Hoa và Việt ở bộ phận giao liên, bàn đạp của Ban Hoa vận T4. Các chị, các em người Hoa đã có nhiều sáng kiến, mưu mẹo ngụy trang súng ống, đạn dược, chất nổ trong các giỏ xách, hoặc bao đệm hàng bình tĩnh qua các

bót gác, các trạm kiểm soát của địch, chuyển về đến nơi an toàn trong nội thành. Có nữ chiến sĩ Hoa, một tay bông con, tay xách giỏ thức ăn bình thản bước qua một chốt kiểm soát của địch. Địch kiểm tra giỏ thức ăn, hỏi cái gì? Nữ chiến sĩ trả lời “Đó là bột nếp và đậu bắp. Bột nếp màu vàng vì có trộn lẫn bột gạo”. Chị Hữu Hảo (Hắc Muối), là một nữ chiến sĩ người Hoa, có thai gần đến ngày sinh, vẫn liên tục ra vào căn cứ; ngụy trang giỏ xách chuyển từng ki lô gam thuốc nổ vào nội thành.

Việc xây dựng các cơ sở bí mật trong nội thành để cất giấu vũ khí được đưa từ căn cứ địa vào, tổ chức địa điểm đón cán bộ vào nội thành hoạt động, cũng có sự đóng góp của nhiều người mẹ, người chị và bà con lao động người Hoa. Nhiều căn nhà của các mẹ, các chị người Hoa đã trở thành nơi cất giấu vũ khí, nơi trú ẩn của các cán bộ Hoa vận. Điển hình là ngôi nhà của bà Lục Tài Chi, đã trở thành địa điểm bí mật, nơi cất giấu vũ khí, nơi nuôi giấu cán bộ Hoa vận. Các gia đình của các chị người Hoa như Tiểu Xuân, Tăng Ngọc Mai,... ở phường 3, quận 6 đã trở thành nơi huấn luyện quân sự cho các chiến sĩ Hoa vận. Một số địa điểm bị địch phát

hiện, chủ nhà bị bắt giam, tra khảo nhưng các mẹ các chị quyết không khai.

Cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968 là sự kết hợp giữa đấu tranh vũ trang với vận động chính trị, phụ nữ người Hoa đã có nhiều đóng góp tích cực. Ngay trong tổ chức Hoa vận đã có bộ phận chuyên trách về tuyên truyền, huấn luyện, đảm trách việc in ấn truyền đơn, báo chí, băng rôn, khẩu hiệu chuẩn bị cho chiến dịch Xuân Mậu Thân. Những nữ chiến sĩ Hoa vận với sự nhanh nhẹn, tháo vát và tránh được sự chú ý của địch, đã len lỏi vào các xóm lao động, nơi có đông đồng bào người Hoa ở quận 5, 6, 8, 11... ém quân chờ đến giờ quy định (quen gọi là giờ G) để hành động. Trước đó, theo sự phân công của cấp trên, nhiều nữ chiến sĩ của Ban cán sự xóm lao động tập trung hoạt động trên địa bàn Xóm Củi, quận 8, bộ phận Công vận, đảm trách việc tuyên truyền khu vực Ba Lò (Lò Siêu, Lò Gốm, Lò Gạch), vùng Tân Khai, Chợ Thiếc, bộ phận Quân sự, Học vận phụ trách khu vực Minh Phụng, Bình Thới...

Các hoạt động tuyên truyền, vận động chính trị thường kết hợp với vũ trang, các nữ chiến sĩ

Hoa vận đảm nhiệm việc tuyên truyền, còn các nam chiến sĩ lo việc bảo vệ, đánh trả bọn địch. Trong các cuộc vận động tuyên truyền quần chúng nổi dậy làm chủ địa bàn ở khu vực Ba Lò, Minh Phụng, Chợ Thiếc..., trong các đợt Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968, luôn gắn liền với các tên tuổi nữ chiến sĩ Hoa vận như Ngô Tú Thanh, Giang Lệ Hữu, Hồ Tú Phụng, Tú Anh... Phần nhiều các nữ chiến sĩ này tuổi đời còn rất trẻ, có người chưa đến 18 tuổi, nhưng rất xông xáo, dũng cảm và mưu trí. Ngay sáng mùng một Tết Mậu Thân 31.1.1968, Ngô Tú Thanh cùng các chiến sĩ đã mở đầu cho các hoạt động tuyên truyền vận động ở khu vực Chợ Thiếc, Ba Lò bằng cách thả các quả bóng bay có treo cờ Mặt trận giải phóng và truyền đơn. Những quả bóng bay mang cờ Mặt trận bay trên các khu xóm lao động, và sau đó là hàng loạt truyền đơn có lời kêu gọi của Mặt trận từ trên cao rải xuống. Bà con lao động Hoa, Việt đổ xô ra đường ngắm nhìn lá cờ hân hoan, phấn khích, tranh nhau nhặt truyền đơn... Một số tư liệu có ghi rằng, Ngô Tú Thanh – Năm Mậu Thân đã có thai 2, 3 tháng sát cánh cùng với chồng (Tô Cẩm Vinh – Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân) chiến đấu

trên 20 trận, sau năm Mậu Thân, 1969 tại vùng Giải phóng tổ chức Đại hội chiến sĩ thi đua toàn miền, với thành tích xuất sắc của Ngô Tú Thanh đã được bà Nguyễn Thị Định, Phó Tư lệnh quân Giải phóng miền Nam Việt Nam tặng thưởng khẩu súng ngắn K54. Khẩu súng hiện nay đang được trưng bày tại Nhà Bảo tàng Phụ nữ Nam bộ.

Giang Lệ Hữu cùng với Phùng Bắc Mai có danh hiệu Bạch Long và Hắc Long, luôn có mặt trong các trận đánh. Giang Lệ Hữu có biệt hiệu K54 thuộc giai cấp công nhân hoạt động trong các hãng dệt. Chị Phùng Bắc Mai – một nữ chiến sĩ có nhiều thành tích xuất sắc trong chiến đấu, khi bị địch bắt vẫn kiên cường, chị sanh đứa con đầu lòng trong nhà tù.

Công tác tuyên truyền, treo cờ, treo băng rôn, khẩu hiệu, rải truyền đơn của các nữ chiến sĩ người Hoa cũng gặp rất nhiều nguy hiểm, đối diện với nhiều khó khăn, cả sự hy sinh. Tuy nhiên, các nữ chiến sĩ người Hoa rất dũng cảm, mưu trí để hoàn thành nhiệm vụ. Trường hợp năm nữ chiến sĩ trong nhóm Phùng Liên Hoa (Ba Hoa), Trần Tú Thanh treo cờ ở bùng binh trụ đèn năm ngọn ở trung tâm

quận 5 đã nói đến trong những trang sách trước là một điển hình của vai trò người phụ nữ người Hoa trong chiến dịch Mậu Thân 1968. Ngoài việc vũ trang tuyên truyền, các nữ chiến sĩ người Hoa còn đảm nhiệm nhiều nhiệm vụ khác như lo việc hậu cần, chuẩn bị lương thực, dẫn đường cho bộ đội chính quy, cứu chữa thương binh, đưa các đồng đội, đồng chí thoát khỏi vòng vây của địch... Các nữ chiến sĩ người Hoa đã không quản ngại khó khăn, gian khổ hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ được phân công.

Vai trò của phụ nữ người Hoa trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968 còn được thể hiện rõ nét trong những cuộc tập kích vào các cơ sở hành chính quận 5, Ty Cảnh sát quận 5, bót Hòa Hòa, trường Sĩ quan Không quân... như trong các trang sách trước đã miêu tả. Những tên tuổi các nữ chiến sĩ như Trần Khiết (Trần Tuyết Anh), Chung Nữ, Ngô Tú Thanh, Từ Ngọc Liên (Tiểu Yến), Hồ Tô Nữ, Tăng Thuận Di, A Bửu, Mã Lệ Trân, Phùng Bắc Mai... luôn luôn xuất hiện trong các trận đánh. Các cô, các chị khi thì lo việc trinh sát, điều tra trận địa, khi thì vận chuyển vũ khí, chất

nổ, và cả việc đặt bộc phá hẹn giờ, dùng súng ngắn, AK tiêu diệt lính gác, cảnh sát Sài Gòn... Có thể nói, các cô, các chị chiến sĩ người Hoa, không thua gì nam giới trong các cuộc tấn công vũ trang vào lực lượng chính quyền Sài Gòn trong chiến dịch Mậu Thân 1968. Những chiến công vang dội ở khu vực Chợ Lớn đã có sự tham gia, góp sức rất lớn của phụ nữ người Hoa, những nữ chiến sĩ người Hoa đã gây khiếp đảm cho kẻ địch, và nhiều thiệt hại lớn về người cũng như cơ sở vật chất. Trong chiến dịch Mậu Thân 1968, có nhiều gia đình phụ nữ người Hoa cùng con cháu tham gia đánh trận như trường hợp gia đình Lục Tài Chi tức bà Má Tư. Nhà Lục Tài Chi là nơi cất giấu vũ khí của lực lượng vũ trang Hoa vận. Các cô con gái của Lục Tài Chi là Hồ Tô Nữ, Hồ Ái Liên; Lưu Hương là con dâu của má lo vận chuyển vũ khí cho các cuộc tập kích và cũng là những người xung trận. Các cô tìm mọi cách qua mặt kẻ địch khi vận chuyển vũ khí, nhất là các loại vũ khí công kênh, những khẩu B40, AK, những quả bộc phá nặng cả chục ký. Các cô ngụy trang các khẩu B40, AK trong các bao hàng, bao gạo, và làm người giao hàng để đưa vũ khí vào trận đánh. Những gói thuốc nổ nặng ký, các cô cho vào giỏ

xách như đi chợ mua hàng, hoặc giấu vào xe đẩy bán sữa đậu nành... Gia đình Lục Tài Chi, ngoài các cô con gái, con dâu, thì các con trai của má như Hồ Bé, Hồ Minh Đức, Hồ Tường Đức, Hồ Hữu Đức và con rể tương lai là Tăng Bôi đều là những chiến sĩ vũ trang Hoa vận, lập nhiều chiến công xuất sắc trong chiến dịch Mậu Thân 1968.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước ở miền Nam từ năm 1954 đến 1975 đã từng xuất hiện đội quân tóc dài. Đó là sự tham gia của phụ nữ miền Nam trên các lĩnh vực tuyên truyền, vũ trang, binh vận... đã lập nên chiến công hiển hách, khiến kẻ thù khiếp sợ, thế giới kính nể và khâm phục. Phụ nữ miền Nam, trong đó có phụ nữ người Hoa đã có nhiều cống hiến lớn lao cho sự nghiệp giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước nói chung và trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân Mậu Thân 1968 nói riêng. Vai trò của phụ nữ người Hoa trong chiến dịch Mậu Thân 1968 chắc chắn sẽ còn nhiều kỳ tích hơn nữa, mà những trang sách này khó có thể kể hết được.

TRI ÂN VÀ VINH DANH

Trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, đồng bào, chiến sĩ cán bộ người Hoa ở Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định đã lập nên nhiều kỳ tích anh hùng. Hơn 300 cán bộ chiến sĩ lực lượng vũ trang, lực lượng chính trị Hoa vận đã tham gia 36 trận đánh trên địa bàn Chợ Lớn. Đó là chưa kể hàng ngàn bà con lao động người Hoa đã ủng hộ cách mạng, nổi dậy và làm chủ nhiều khu phố đường phố, tiêu diệt bọn ác ôn, tay sai nợ máu với nhân dân. Cuộc chiến đấu đã tiêu hao nhiều sinh lực địch của chính quyền Sài Gòn và đế quốc Mỹ xâm lược, đánh sập, phá hủy nhiều bót đồn, tòa hành chánh, Ty cảnh sát cũng như nhiều cơ sở vật chất vũ khí phục vụ chiến tranh của Mỹ và chính quyền Sài Gòn. Cuộc chiến đấu đó cũng thể hiện sự anh dũng, tài ba, khôn ngoan của các chiến sĩ

vũ trang chính trị Hoa vận đối mặt với kẻ thù ngay trong lòng đô thị lớn ở miền Nam.

Tuy nhiên, những chiến công lẫy lừng đó, những thành tích chiến đấu lớn lao đó, đã phải đổi bằng sự hy sinh và tổn thất của đồng bào, chiến sĩ, cán bộ người Hoa ở Nam bộ. Có thể nói, cái giá phải trả cho những chiến công vang dội đó là máu và sự hy sinh lớn lao của nhiều cán bộ chiến sĩ người Hoa cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, vì độc lập tự do cho Tổ quốc Việt Nam.

(Xin xem thêm phần Phụ lục cán bộ chiến sĩ người Hoa hy sinh năm Mậu Thân 1968)

Một sự kiện rất đáng ghi nhớ trong dịp Xuân Mậu Thân 1968, đó là vào sáng mừng 2 Tết, chính quyền Sài Gòn đã cho cảnh sát, quân đội cùng xe thiết giáp đưa ba cán bộ chiến sĩ cách mạng đem đi thủ tiêu một cách hèn hạ, nhằm uy hiếp quần chúng nhân dân. Đó là đồng chí Trần Văn Kiểu – Khu ủy viên Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định phụ trách Ban Công vận T4, chị Lê Thị Riêng – Phó Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Giải phóng miền Nam Việt Nam và chị Phùng Ngọc Anh – Cán bộ Hoa vận vũ trang

T4. Chị Phùng Ngọc Anh, một phụ nữ người Hoa bị địch bắt ngày 19.9.1967 khi dùng súng ngắn bắn bị thương tên Chung Đạo, tham tán Đại sứ quán Đài Loan tại nhà riêng ở quận 5. Ba đồng chí này bị giam giữ ở Tổng Nha cảnh sát Sài Gòn, và bị địch tra tấn dã man, nhưng cả ba vẫn kiên quyết không khai, giữ vững khí tiết cách mạng. Rạng sáng mừng 2 Tết, địch dồn ba đồng chí lên xe đưa đi thủ tiêu. Trên đường đi, ba đồng chí hát vang bài *Quốc tế ca*: “Vùng lên hỡi các nô lệ ở thế gian...”, đến đoạn bùng binh Tổng Đốc Phương (nay là đường Châu Văn Liêm, quận 5) địch xả súng bắn xối xả vào ba đồng chí đang bít bùng trong xe. Đồng chí Trần Văn Kiểu và Lê Thị Riêng đã hy sinh, chị Phùng Ngọc Anh may mắn thoát chết trong gang tấc. Chúng đẩy ba đồng chí xuống đường và bỏ đi. Vụ thảm sát dã man các chiến sĩ trong ngày đầu Xuân Mậu Thân và ở khu vực Chợ Lớn đông dân cư người Hoa đã gây nên sự phẫn nộ, căm hờn trong quần chúng nhân dân khắp miền Nam và cả nước.

Cuộc tiến công bót Hòa Hòa ở Chợ Lớn vào 2 giờ sáng ngày 31.1.1968 (tức rạng sáng mừng hai Xuân Mậu Thân), lực lượng vũ trang người Hoa đã

tiêu diệt được nhiều sinh lực địch, làm chúng hoảng loạn trong nhiều giờ. Đến 4 giờ sáng địch đã cho ba xe GMC chở hàng trăm cảnh sát dã chiến trang bị vũ khí đầy đủ đến cứu viện phối hợp với bọn còn sống bên trong bót dồn ép các chiến sĩ vũ trang Hoa vận vào tình thế nguy cấp. Do chênh lệch lực lượng, một số chiến sĩ vũ trang Hoa vận mở đường máu thoát ra ngoài. Tuy nhiên, có 13 chiến sĩ người Hoa bị mắc kẹt và bị địch bắt. Trong số này có đồng chí Lý Phong và Lý Cảnh Hớn, bị địch bắt tra tấn dã man tại ngay trước sân bót, không khai thác được gì từ hai đồng chí, địch xả súng bắn chết hai đồng chí tại chỗ. Tiểu Minh 13 tuổi là giao liên chiến trường bị địch bắn trọng thương và tra tấn dã man, nhưng nhờ lòng dũng cảm và trí thông minh, cuối cùng buộc địch phóng thích vào cuối năm 1968.

Trong trận đánh tiến công Tòa Hành chính quận 5 lần thứ nhất ngày 5.5.1968, các chiến sĩ vũ trang Hoa vận đã làm chủ tòa nhà trong suốt buổi sáng, kéo lá cờ Mặt trận Dân tộc Giải phóng lên trụ cờ trước Tòa Hành chính kêu gọi đồng bào nổi dậy hưởng ứng cách mạng. Đến gần trưa địch cho một đoàn xe thiết giáp đến bao vây Tòa Hành chính bên

trong có các chiến sĩ Hoa vận đang làm chủ. Chúng nã đạn xối xả vào bên trong Tòa nhà, bộ binh nương theo xe thiết giáp chiếm lại cổng Tòa Hành chính quận 5 dừng lại thăm dò lực lượng Quân giải phóng. Trước tình hình đó, Tăng Bôi cho anh em rút lui thoát ra cổng sau tản vào phía Xóm Cải để cố thủ bảo toàn lực lượng. Quân đội và cảnh sát Sài Gòn điều thêm xe và lính đến bao vây chặn khu Xóm Cải, quyết bắt sống các chiến sĩ Hoa vận. Các chiến sĩ vũ trang Hoa vận vừa cố thủ, vừa tìm cách vượt vòng vây ra khỏi Xóm Cải. Tuy nhiên, cuối cùng, một số chiến sĩ Hoa vận bị thương, bị bắt, một số khác cải trang thành người dân và được bà con che chở chỉ đường giúp đỡ thoát ra bên ngoài Xóm Cải. Trong trận này, lực lượng vũ trang Hoa vận có 09 người bị bắt là Hồ Bé, Trần Chuyên, Chung Nữ, Tăng Đức, Thế Cường, Lưu Hương, Lưu Ngẫu và hai cô y tá là Ngũ Kiến Sơ, Ngô Quyên San.

Địch đưa những người bị bắt về Tổng Nha Cảnh sát Sài Gòn giam giữ, tra tấn và hỏi cung, những đòn tra tấn dã man của địch không khuất phục được các chiến sĩ vũ trang Hoa vận, mọi người chỉ trả lời:

– Ngộ mỗ séc mác ye! (Tôi không biết gì hết!)

Những người bị bắt có một số trường hợp như Lưu Hương sau một năm bị giam giữ và tra tấn địch buộc thả chị. Số người còn lại cũng bị bắt trong Xóm Cải có Tăng Đức, Hồ Bé, Lưu Ngẫu và bốn chiến sĩ nữa bị địch đày ra Côn Đảo. Lưu Ngẫu là một chiến sĩ gan dạ và khi bị bắt mới có 19 tuổi. Tăng Đức là em Tăng Bôi đã từng tham gia tích cực trong đợt đấu tranh chính trị tại nhà máy Vinatexco trước đây. Anh bị bọn địch ở Côn Đảo đánh đập, tra tấn dã man vì tính kiên cường, bất khuất không chịu khai báo, không chịu chào cờ “ba que” của chính quyền Sài Gòn. Anh bị bọn cai ngục đập dùi cui vào đầu nút hộp sọ, chấn thương sọ não, nằm bất tỉnh nhiều ngày và mất trí nhớ trong suốt bảy năm ở tù. Khi bị đày ra Côn Đảo, Tăng Đức mới 20 tuổi. Sau giải phóng, trở về nhà, Tăng Đức vẫn phải sống tình trạng mất trí, mọi việc phải nhờ chị dâu chăm sóc. Chị dâu anh là Hồ Tô Nữ vợ Tăng Bôi, vất vả chăm sóc anh suốt 45 năm sau cho đến ngày anh mất!

Trong lần địch phản công vào khu vực Lò Siêu, Lò Gốm, Lò Gạch khu Chợ Thiếc, chúng đã

điều đến nhiều xe tăng, xe bọc thép tiến từ đường Minh Phụng vào án ngữ các đường vào khu vực, súng đại liên trên xe bắn xối xả vào khu dân cư. Trên một số cao điểm, sân thượng nhà cao tầng trong khu vực, địch cũng đặt các ổ đại liên khống chế mọi người ra vào. Thỉnh thoảng hàng loạt đạn đại liên của địch lại nã vào các hẻm phố, nhà dân. Mái tôn nhiều nhà bị đạn bắn thủng lỗ chỗ, khiến cho nhiều người bị thương. Tuy nhiên, bà con vẫn tìm cách giúp đỡ các chiến sĩ bị thương, băng bó, tìm cách đưa ra ngoài vòng vây của địch.

Cuộc chiến đấu bên trong khu Chợ Thiếc vẫn cố gắng duy trì trong nhiều ngày. Ở phía đầu một con hẻm, các đội viên tuyên truyền đi phát truyền đơn và căng khẩu hiệu. Giang Khê Hoa đang cùng Tài Hỷ chuẩn bị băng rôn, bỗng một tràng đạn của địch bắn xối xả, Giang Khê Hoa hy sinh tại chỗ cùng với hai đồng đội. Địch tiếp tục khống chế không cho lấy xác những chiến sĩ hy sinh. Mấy hôm sau, xe xúc rác đến thu dọn và đem xác các đồng chí đi tiêu hủy ở một nghĩa địa nào đó. Đến nay vẫn chưa có tin tức gì về hài cốt của Giang Khê Hoa và các đồng đội...

Trong đợt Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, một số chiến sĩ, cán bộ vũ trang Hoa vận bị địch bắt do một vài sơ suất như trường hợp đồng chí Liêu Quốc Tài và hai đồng đội bị địch bắt sau lần thứ hai tấn công bót Hòa Hòa. Liêu Quốc Tài bị địch bắt và đày ra Côn Đảo. Trường hợp khác là đồng chí Chung Kiên, một cán bộ lãnh đạo của Ban Hoa vận Khu ủy, người trực tiếp chỉ đạo nhiều trận đánh ở Chợ Lớn trong Tết Mậu Thân. Anh bị bắt vì một tên chỉ điểm “chiêu hồi” đầu hàng địch, khi anh tiếp tục hoạt động bí mật ở Chợ Lớn sau trận đánh vào Phòng Thông tin Chợ Lớn. Địch tra tấn dã man anh bằng cách đốt cháy cơ bắp chân tay, nhưng anh vẫn kiên quyết không khai. Địch đày anh ra Côn Đảo, kết án chung thân vào cuối năm 1969. Đây cũng là lần thứ hai Chung Kiên bị đày ra Côn Đảo, tổng cộng hai lần là hơn 12 năm, đến sau 1975 anh mới về đất liền. Năm 1984, Chung Kiên được ra thăm Hà Nội trong đoàn đại biểu Cựu chiến binh Thành phố Hồ Chí Minh, anh và đoàn đã được gặp Đại tướng Võ Nguyên Giáp. Đại tướng nói vui: “Nào, cùng chụp hình với đồng chí người Hoa đã nghỉ mát 12 năm ở Côn Đảo...”

Đã 50 năm trôi qua kể từ cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, và hơn 40 năm ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng tháng 4.1975. Cuộc kháng chiến chống Mỹ đã kết thúc, non sông liền một dải, đất nước hòa bình và đang đổi mới.

Từ sau 1975 nhiều chiến sĩ, cán bộ vũ trang Hoa vận và bà con lao động người Hoa trở về công việc đời thường hằng ngày. Một số đồng chí người Hoa tham gia công tác lãnh đạo quản lý trong cơ quan Đảng, Nhà nước, đoàn thể ở địa phương và thành phố. Nhiều hơn là các đồng chí tham gia hoạt động kinh tế, sản xuất kinh doanh trong xí nghiệp, công ty... và cũng không ít người Hoa trở về với cuộc sống gia đình bình dị, mưu sinh, nuôi dạy con cái... Năm mươi năm qua, một nửa thế kỷ đã có nhiều thay đổi trong cuộc sống. Những chiến sĩ, cán bộ vũ trang Hoa vận năm xưa từng lập nên những chiến công lừng lẫy trong Xuân Mậu Thân 1968 nay đã nghỉ hưu, có cả những người Hoa năm xưa ôm súng, ôm bộc phá xông vào sào huyệt địch, nay đã là những cụ ông, cụ bà vui vầy cùng con cháu. Tuy nhiên, vẫn còn đó, những câu chuyện, lời kể những dấu vết lịch sử, di tích lịch sử ghi dấu

những chiến công năm xưa, cho con cháu, cho thế hệ trẻ người Hoa, người Việt và các dân tộc anh em noi theo với lòng biết ơn vô hạn, cùng niềm tự hào về thế hệ cha anh trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, vì độc lập, tự do của dân tộc và đất nước Việt Nam.

LỜI KẾT

Chúng tôi, những người thực hiện tập sách này, biết rằng những gì được đề cập đến, những lời kể được ghi lại trong sách chỉ là một phần của những đóng góp tích cực của các cán bộ, chiến sĩ vũ trang Hoa vận, của đông đảo bà con lao động, công nhân người Hoa trong người con của dân tộc Hoa, đã làm nên lịch sử như một đóng góp tích cực của một thành viên trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam trong sự nghiệp chống Mỹ cứu nước.

Chúng tôi có đưa bản thảo tập sách cho một số đồng chí cán bộ, chiến sĩ vũ trang Hoa vận từng tham gia trong chiến dịch Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968 xem và xin lời góp ý. Một số đồng chí đọc xong và có cảm tưởng: “Chúng tôi lúc đó được đi chiến đấu rất phấn khởi và vinh dự,

không nghĩ đến sự hy sinh, chỉ đơn giản vì lý tưởng trong sáng, góp phần giải phóng dân tộc và đất nước, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam”. Từ mùa Xuân năm 1968 đến nay, đã có những thế hệ trẻ người Hoa tiếp nối truyền thống của cha anh, đã có những cống hiến trên nhiều lĩnh vực cho dân tộc cho đất nước. Đó cũng là sự vui mừng và phần khởi của những người đi trước, những người cán bộ, chiến sĩ vũ trang Hoa vận và bà con người Hoa đã được ghi lại trong tập sách này.

Với những tham gia và đóng góp tích cực của đồng bào, chiến sĩ, cán bộ Hoa vận trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968, Chính phủ Cách mạng Lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam đã tặng thưởng Huân chương Giải phóng Hạng Nhất. Bộ Quốc phòng Chính phủ cách mạng Lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam đã tặng thưởng Huân chương chiến công Hạng Ba cho các đơn vị: Công nhân, Xóm Lao động, Hậu cần, Báo chí thuộc Ban Hoa vận Khu Sài Gòn – Chợ Lớn – Gia Định.

Đồng chí TRẦN BẠCH ĐĂNG

Nguyên Bí thư Khu ủy Sài Gòn - Gia Định

Nguyên Phó Chủ tịch Hội đồng Khoa học Xã hội Thành phố Hồ Chí Minh và Tổng Biên tập công trình Lịch sử Nam bộ kháng chiến.

TP. Hồ Chí Minh, ngày 25 tháng 02 năm 2005

“Tôi đề nghị công nhận danh hiệu Anh hùng Lực lượng Vũ trang Nhân dân cho Ban Hoa vận Đặc khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định. Đó là một tướng thưởng xứng đáng và công bằng”.

Ban Công tác người Hoa Thành phố Hồ Chí Minh có lập thủ tục trình Chủ tịch nước xét tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng Vũ trang Nhân dân

cho Ban Hoa vận Đặc khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định về thành tích đặc biệt xuất sắc trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước.

Tôi có thời gian làm Bí thư nội thành, Bí thư Khu ủy, Phó bí thư Tiền phương 2 trong chiến dịch Mậu Thân, rồi Bí thư Thành ủy trong kháng chiến chống Mỹ, lại được phân công trực tiếp phụ trách Ban Hoa vận, nên hiểu rõ về thành tích của Ban Hoa vận khu Sài Gòn - Gia Định.

Trong hoạt động vũ trang, bộ phận người Hoa cầm súng đánh giặc giữa lòng thành phố hoặc trừ gian diệt ác hỗ trợ phong trào quần chúng khá nổi bật, có nhiều tên tuổi liệt sĩ được đặt tên đường, tên trường hiện nay. Cũng cần nhắc, Ban Hoa vận thường chịu trách nhiệm những chuyển vào nội thành của cán bộ lãnh đạo Khu ủy, trong đó có bố trí cơ quan làm việc cho Bí thư Khu ủy - nay là Nhà truyền thống của phong trào người Hoa Thành phố Hồ Chí Minh, đường Phạm Văn Chí, quận 6.

Tờ trình đã ghi rõ những đóng góp của Ban Hoa vận trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước, trong xây dựng hòa bình, đặc biệt, thành tích trong

kháng chiến trên cả hai mặt hoạt động vũ trang và chính trị. Tôi xác nhận tờ trình này là trung thực.

Do đó, tôi đề nghị công nhận danh hiệu Anh hùng Lực lượng Vũ trang Nhân dân cho Ban Hoa vận đặc khu Sài Gòn - Chợ Lớn - Gia Định. Đó là một tưởng thưởng xứng đáng và công bằng.

Đồng chí NGUYỄN ĐỨC HÙNG (Tư Chu)

Nguyên Phó Tư lệnh/Tham mưu trưởng Quân khu, kiêm Chỉ huy các lực lượng vũ trang nội thành Sài Gòn - Gia Định

TP. Hồ Chí Minh, ngày 30 tháng 12 năm 2004

“Ban Hoa vận đã sáng tạo các hình thức về tổ chức và chiến đấu phù hợp với đặc trưng riêng của mình”

Tôi tên Nguyễn Đức Hùng (Tư Chu) trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước, tôi đã kinh qua chức vụ Phó Tư lệnh/ Tham mưu trưởng Quân khu, kiêm Chỉ huy các lực lượng vũ trang nội thành Sài Gòn - Gia Định. Với cương vị đó, nhiều năm tôi đã trực tiếp theo dõi hệ thống tổ chức vũ trang các

đoàn thể cách mạng của thành phố, trong đó có tổ chức vũ trang của cánh Hoa vận.

Tôi hoàn toàn thống nhất đề xuất khen thưởng trong báo cáo đã nêu về thành tích tổ chức và chỉ đạo đấu tranh vũ trang của Ban Hoa vận Đặc khu: Từ việc xây dựng lực lượng vũ trang tại chỗ trong cộng đồng người Hoa, đã sáng tạo các hình thức về tổ chức và về chiến đấu phù hợp với đặc trưng riêng của mình. Hoạt động của đơn vị này đã trực tiếp hỗ trợ có hiệu quả cho phong trào chính trị trong các nhà máy, xí nghiệp tiến lên hoạt động song song với đấu tranh chính trị. Tuy là tổ chức vũ trang của một hội quần chúng cách mạng, nhưng qua các trận tác chiến đã đạt được trình độ tinh nhuệ như các đơn vị Biệt động chuyên nghiệp, đặc biệt là những trận đánh chiếm các tòa hành chính và các trụ sở của Công an cấp quận nội thành Sài Gòn - Chợ Lớn ở đợt 1 và 2 trong chiến trận Tổng công kích và nổi dậy mùa xuân Mậu Thân 1968.

Trong quá trình xây dựng, hoạt động với phương châm và nghệ thuật chỉ đạo, có nhiều sáng tạo, nên đã thực hiện hiệu quả các chỉ đạo của trên, tổ chức có quy củ, và chặt chẽ, quá trình chiến đấu

ít bị bể bạc, dù toàn bộ lực lượng đều tồn tại tại nội thành, nơi hang, ổ và là thủ đô của Mỹ - ngụy.

Tôi chịu trách nhiệm về nội dung trên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Phan An: “*Người Hoa ở Nam bộ*” – NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 2005.
- Nghị Đoàn: “*Người Hoa ở Việt Nam – Thành phố Hồ Chí Minh*” - NXB Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 1999.
- Nghị Đoàn (Chủ biên): “*Truyền thống cách mạng của Đồng bào người Hoa ở Thành phố Hồ Chí Minh dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam*” - NXB Thành phố Hồ Chí Minh, 1987.
- Mạc Đường: “*Sơ khảo lịch sử chống xâm lăng của đồng bào các dân tộc thiểu số Nam bộ 1858 – 1975*” - NXB Khoa học Xã hội, Hà Nội, 2015.
- Tôn Thạnh Cường: “*Hồi ức của bộ phận căn cứ Ban Hoa vận T4*” - NXB Trẻ, Thành phố Hồ Chí Minh, 2012.
- Lưu Kim Hoa và các tác giả: “*Văn hóa người Hoa Nam bộ*” - NXB Văn hóa - Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh, 2016.
- Hà Tăng và các tác giả: “*Quá trình hội nhập và phong trào đấu tranh cách mạng của người Hoa Sài Gòn - Chợ Lớn và các tỉnh Nam bộ từ năm 1930 – 1975*” - NXB Tụ điển Bách Khoa, Hà Nội, 2013.

156 | ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA SÀI GÒN – CHỢ LỚN

TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968

- Bùi Văn Toàn: “*Đấu tranh cách mạng của Đồng bào người Hoa Sài Gòn – Thành phố Hồ Chí Minh*” - NXB Trẻ, Thành phố Hồ Chí Minh, 1998.
- Mã Thiện Đồng: “*Những mũi tên Đồng vùng Chợ Lớn*” NXB Tổng hợp, Thành phố Hồ Chí Minh.

DANH SÁCH LIỆT SĨ NGƯỜI HOA MẬU THÂN 1968

STT	HỌ TÊN	Năm sinh		Năm hy sinh	Nơi hy sinh	Nhóm ngôn ngữ
		NAM	NỮ			
A	NỘI THÀNH					
1	Huỳnh Kiến Hoa	1943		1-1968	Gò Công - quận 5	Triều Châu
2	Lý Phong	1937		2-1968	Bót Hòa Hòa - quận 5	Hải Nam
3	Lý Cảnh Hồn	1944		2-1968	Bót Hòa Hòa - quận 5	Quảng
4	Đàm Xây (Tám Huê)			1968	Đường Khổng Tử quận 5	Quảng
5	Dư Kiện Dân	1941		5-1968	Nguyễn Trãi - quận 5	Quảng
6	Chung Mậu Hiền (Hai Tài)			5-1968	Nguyễn Trãi - quận 5	Triều Châu
7	Giang Khê Hoa			5-1968	Chợ Thiếc - quận 11	Quảng
8	Nguyễn Ngọc	1951		5-1968		

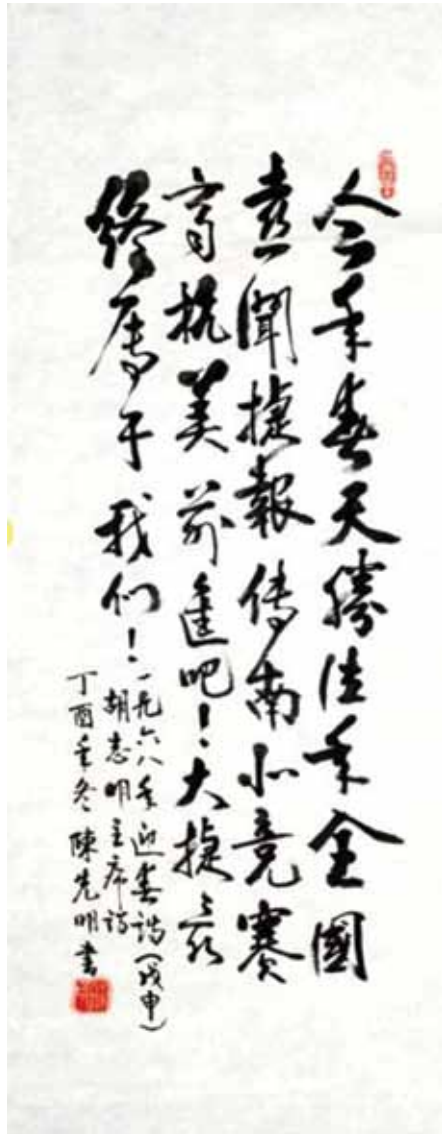
9	Từ Ngọc Liên		1942			Quảng
10	Tất Anh (A Tỷ)			1968		Triều Châu
11	Trịnh Ước Lâm	1941		1968		
12	Ngũ Hương Quyển			1968		
13	Dương Châu	1936		8-1968		Quảng
14	Đàm Xây Cử (Chín Huê)	1945		1968	Khu vực Soái Kinh Lâm - quận 5	Quảng
15	Ba Hoàng			2-1968	nt	Khách Gia
16	Ba Lạc			2-1968	nt	Quảng
17	Từ Trung			2-1968	nt	Quảng
18	Trương Vĩnh Tường	1949		2-1968	Vườn Lài	Triều Châu
19	Lý Kỳ Lâm	1940		5-1968	Khu vực Soái Kinh Lâm - quận 5	Khách Gia
20	Trần Tích Cường	1944		5-1968	Phú Lâm	Quảng

B	CĂN CỨ HOA VẬN					
1	Đào Thị Muối (Năm Hương)		1951	5-1968	Bến Lức - Long An	Kinh
2	Mạch Tế	1937		5-1968	Khu rừng Bà Vụ - Bến Lức - Long An	Quảng
3	Hồ Lâm Thêm	1942		6-1968	Lương Hòa - Bến Lức - Long An	Triều Châu
4	Tiêu Quang Hưng (Tám Cê)	1939		6-1968	nt	Khách Gia
5	Hai Quảng			6-1968	nt	Quảng
6	Phan Chánh Hoa (Hai Cường)	1949		6-1968	nt	Hải Nam
7	Sáu Cường			6-1968	nt	Triều Châu
8	Châu Văn (Ba Văn)			12-1968	QL 4 Cai Lậy - Mỹ Tho	Quảng

C	Vận động Thanh niên nội thành vào chiến khu và gia nhập quân các đơn vị Giải phóng quân					
1	Lý Quốc Trung	1949				
2	Mạch Chánh	1945		2-1968		
3	Tăng Cường	1937		2-1968		
4	Lý A Phát	1951		2-1968		
5	Huỳnh Lâm Đức			2-1968		
6	Trần Hán Chiêu	1938		5-1968		
7	Dương Giai	1952		5-1952		
8	Lâm Phước Điền	1943		5-1952		
9	Dương Hiền Thơ	1937		6-1968		
10	Bạch Chí Quang	1945		9-1968		
11	Trần Giang Cường	1944		11-1968		
12	Lý Tòng	1943		12-1968		

13	Dư Thế Hùng			12-1968		
14	Lương Muối Tú		1950	1968		

PHỤ LỤC

今年冬天跨佳年全國
喜聞捷報傳南小竟賽
育抗美前途吧！大捷去
終厚子 我們！
一九六八年迎春語（戊申）
胡志明主席訪
丁酉年冬 陳光明書

Thư pháp: Trần Tiên Minh

NỘI DUNG: THƠ CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH
“CHÚC TẾT NĂM MẬU THÂN 1968”

*Xuân này hơn hẳn mấy xuân qua,
Thắng trận tin vui khắp nước nhà,
Nam Bắc thi đua đánh giặc Mỹ.*

Tiến lên!

Toàn thắng ắt về ta!

書法：陳先明

內容：胡志明主席詩 “1968戊申 年迎春詩”

今年春天勝往年，
全國喜聞捷報傳，
南北競賽齊抗美
前進吧！

大捷最終屬於我們！

Thư pháp: Trương Lộ

NỘI DUNG: THƠ CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH
“MẬU THÂN XUÂN TIẾT”

*Tứ nguyệt bách hoa khai mãn viên
Hồng hồng tử tử hồ tranh nghiên
Bách điều tróc ngư hồ lý khứ
Hoàng oanh phi thượng thiên
Thiên thượng nhàn vân lai hựu khứ
Mang bả Nam phương tiếp báo truyền.*

書法：張路

內容：胡志明主席詩 “戊申春節”

四月百花開滿園
紅紅紫紫互爭妍
百鳥捉魚湖里去
黃鶯飛上天
天上閒閑雲來又去
忙把南方捷報傳。

**HAI TÁC PHẨM VỀ CHỦ ĐỀ
KỶ NIỆM 50 NĂM CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG
VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968**

Nụ cười thơ ngây trong Tết Mậu Thân 1968 (Trương Lộ)

Nữ dân quân hỏa tuyến (Trần Văn Hải)

Bót Hòa Hòa (Ty cảnh sát đặc biệt Chợ Lớn) là sào huyệt của bọn Mỹ ngụy dùng giam cầm tra tấn các chiến sĩ cách mạng.

**Tại bia tưởng niệm trận đánh chiếm Tòa Hành chính Quận 5
(từ phải qua: Tăng Bôi, Lưu Ngẫu, Chung Bình, Hồ Bé, Trung Trụ, Lưu Hương, Hai Hoa, Trần Chuyên, Hồ Tô Nữ).**

**Bác Hồ cùng Đại tướng Võ Nguyên Giáp tiếp một số anh hùng không quân (năm 1966)
trong đó có anh hùng Lâm Văn Lích (người đứng giữa hàng sau)**

**Cán bộ Hoa vận và các đồng chí lãnh đạo thành phố (từ phải thứ 5 là đồng chí Võ Trần Chí, thứ 4 là đồng chí Trần Trọng Tân)
tại buổi họp mặt kỷ niệm 40 năm cuộc Tổng tiến công và nổi dậy tết Mậu Thân năm 1968.**

Đồng chí Trương Tấn Sang – Bí thư Thành ủy trao Huân chương Độc lập hạng nhất cho cán bộ, chiến sĩ, đồng bào người Hoa Thành phố (Đồng chí Nghị Đoàn, Đồng chí Hà Tăng, Đồng chí Ngô Liên đại diện nhận)

Đoàn xe đón rước Huân chương Độc lập hạng nhất cho cán bộ, chiến sĩ, đồng bào người Hoa Thành phố

**Vợ chồng đồng chí Lưu Vinh - Lâm Hòa và đồng chí Trần Bạch Đằng về thăm lại
Nhà truyền thống cách mạng người Hoa Thành phố**

**Hầm trú ẩn tại di tích Cơ sở bí mật của Thành ủy Sài Gòn – Gia Định giai đoạn 1968-1972,
(số 91 Phạm Văn Chí P.1, Q.6. TP. Hồ Chí Minh)**

Cố Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh thăm các cán bộ lão thành người Hoa

Lực lượng vũ trang cánh Hoa vận T4 tấn công bót Hòa Hòa đợt 1 - Tết Mậu Thân

SƠ ĐỒ TỔ CHỨC ĐẢNG ỦY + BAN HOA VẬN T4 QUA CÁC THỜI KỲ 1967 - 1975 THÀNH PHẦN ĐẢNG ỦY HOA VẬN THAM GIA CHIẾN DỊCH TẾT MẬU THÂN 1968

Trưởng ban, Bí thư Đảng ủy, Hoa vận Y4: Đ/c Nghị Đoàn (Sáu Lâm)
Đ/c Ngô Liên (Phó Ban)

1. Ban Tuyên huấn	: Đ/c Lâm Tư Quang (Ba Toàn)
Phó Ban Hoa vận,
Trưởng Ban Tuyên huấn.
2. Ban Cán sự Quân sự	: Đ/c Hứa Khánh Phát (Tư Mập) Trưởng ban
3. Ban Cán sự Công vận	: Đ/c Hà Tăng (Cao Sơn) Trưởng ban
4. Ban Cán sự xóm lao động	: Đ/c Chung Kiên (Tư Bình) Trưởng ban
5. Ban Cán sự Học vận	: lần lượt do các đ/c Hàn Trường Vũ
Diệp Trường Phú, Trương Đường
Trần Kiên (Đồng Phong) phụ trách
6. Ban Cán sự Tư sản vận-Kinh tài	: Đ/c Hồng Tôn Như (Ba Hòa) Trưởng ban
7- Hậu cứ và văn phòng nội thành	
8- Các Đảng ủy viên khác	: Các Đ/c Trần Văn Tự, Dư Huệ Liên,
Lâu Thiên Văn, Quách Anh

1967年-1975年各個時期的T4 黨委-華運組織圖 參加1968年戊申新春戰役的華運黨委員會

T4 黨委書記、華運主任： 幟園同志（六林）

吳達同志（華運副主任）

1. 宣訓處	: 林思光同志（三全）-華運副主任、宣訓主任
2. 軍事辦事處	: 許慶發同志（四肥）（主任）
吳達同志（副主任）
3. 工運辦事處	: 何增同志（高山）（主任）
4. 勞動區辦事處	: 鍾整同志（四平）（主任）
5. 學運辦事處	: 先後由韓長武、葉長富、張揚、
陳健（東風）同志負責
6. 資產運一財經辦事處	: 洪宗如同志（三和）（主任）
7. 後勤及市區辦公室	
8. 其他黨委員	: 陳文龍、余惠蓮、劉天堂、軒英同志

Các chị em tù chính trị người Hoa chụp hình chung với đồng chí Nguyễn Thị Bình nhân dịp họp mặt truyền thống

Anh hùng quân đội Tạ Quang Tỳ

"ĐỒNG BÀO LAO ĐỘNG, DÙ LÀ
NGƯỜI HOA HAY NGƯỜI VIỆT
TRƯỚC ĐÂY ĐÃ CÙNG NHAU
ĐẤU TRANH, ĐÃ ĐỔ MÁU HY
SINH ĐỂ GIÀNH ĐỘC LẬP, TỰ DO,
NGÀY NAY TẤT CẢ ĐỀU ĐỨNG Ở
VỊ TRÍ CỦA NHỮNG NGƯỜI LÀM
CHỦ XÃ HỘI ..."

(NGUYỄN VĂN LINH (17/4/1985))

"勞動同胞，無論是華族或越南人，以前曾經
為爭取獨立、自由而一遵並肩鬥爭，流血犧牲，
今天大家一起挺站於社會主人翁的位置上..."

(阮文靈 1985年4月17日)

Một số vũ khí của đơn vị Hoa vận được trưng bày tại Nhà truyền thống cách mạng người Hoa

Đoàn Văn nghệ sĩ Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố về nguồn tham quan tìm hiểu di tích lịch sử cấp quốc gia – Hầm bí mật in tài liệu của Ban Tuyên huấn thuộc Ban Hoa vận T4 trong thời kỳ chống Mỹ cứu nước tại số 341/10 đường Gia Phú, P.1, Q.6. TP. Hồ Chí Minh

Lãnh đạo Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố Hồ Chí Minh tham quan Di tích Giồng Dừa – Căn cứ liên quận 7, 8 và Ban Cán sự Công vận người Hoa thuộc Khu ủy Sài Gòn – Gia Định tại huyện Đức Hòa, tỉnh Long An

Đoàn Văn nghệ sĩ Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố về nguồn tham quan tìm hiểu di tích lịch sử cấp quốc gia – Hầm bí mật in tài liệu của Ban Tuyên huấn thuộc Ban Hoa vận T4 trong thời kỳ chống Mỹ cứu nước tại số 341/10 đường Gia Phú, P.1, Q.6. TP. Hồ Chí Minh

Đoàn Văn nghệ sĩ Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố về nguồn tham quan Nhà truyền thống cách mạng người Hoa Thành phố tìm hiểu di tích Cơ sở bí mật của Thành ủy Sài Gòn – Gia Định giai đoạn 1968-1972, (số 91 Phạm Văn Chí P.1, Q.6. TP. Hồ Chí Minh)

Chi đoàn báo Sài Gòn Giải Phóng Hoa văn tổ chức về nguồn tìm hiểu Bìa Truyền thống cách mạng người Hoa tại Trung ương Cục miền Nam (Tây Ninh)

Văn nghệ sĩ Đoàn nghệ thuật Triều Châu biểu diễn vở kịch “*Nghĩa tình năm ấy - 1968*” nhân Kỷ niệm 50 năm Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968

Văn nghệ sĩ Đoàn nghệ thuật Triều Châu biểu diễn vở kịch “Nghĩa tình năm ấy - 1968” nhân Kỷ niệm 50 năm Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968

Tập thể diễn viên vở tuồng "Nghĩa tình năm ấy - 1968" do Đoàn ca kịch Thống nhất đội Triều Châu biểu diễn

Văn nghệ sĩ Đoàn nghệ thuật Triều Châu biểu diễn vở kịch "Nghĩa tình năm ấy - 1968" nhân Kỷ niệm 50 năm Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968

Diễn viên Đoàn nghệ thuật ca kịch Triều Châu biểu diễn vở kịch "*Nghĩa tình năm ấy - 1968*" nhân Kỷ niệm 50 năm Tổng tiến công và nổi dậy Xuân Mậu Thân 1968

Đoàn văn nghệ sĩ các dân tộc thiểu số thành phố tham quan, tìm hiểu Khu Di tích lịch sử Văn hóa Quốc gia Căn cứ Trung ương Cục miền Nam (Tây Ninh)

MỤC LỤC

LỜI GIỚI THIỆU	5
LỜI MỞ ĐẦU.....	9
CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CỦA NHÂN DÂN MIỀN NAM TRONG NHỮNG NĂM TỪ 1960 – 1968.....	13
NGƯỜI HOA Ở MIỀN NAM VIỆT NAM TRƯỚC NĂM 1975.....	25
PHONG TRÀO ĐẤU TRANH CÁCH MẠNG CỦA NGƯỜI HOA NAM BỘ	33
BAN HOA VẬN VÀ VIỆC CHUẨN BỊ CHO CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968	43
TẬP KÍCH BÓT HÒA HÒA (31.01.1968).....	53
ĐÁNH CHIẾM TÒA HÀNH CHÍNH QUẬN 5	59
TIẾN CÔNG VÀO KHU VỰC TRUNG TÂM QUẬN 5 THÁNG 5.1968	71

TẬP KỊCH TRẠM BIẾN ĐIỆN	
ĐƯỜNG MINH PHỤNG QUẬN 11 – THÁNG 9.1968.....	75
ĐÁNH SẬP PHÒNG THÔNG TIN CHỢ LỚN THÁNG 6.1968.....	77
TIẾN CÔNG TÒA SOẠN BÁO Á CHÂU THÁNG 7.1968.....	81
TRẦN ĐÁNH TÒA HÀNH CHÍNH VÀ TY CỨU HỎA QUẬN 6 THÁNG 7.1968.....	85
NỔI DẬY VÀ LÀM CHỦ CÁC XÓM LAO ĐỘNG Ở KHU VỰC CHỢ LỚN – QUẬN 5, 6, 8, 11.....	91
CUỘC CHIẾN ĐẤU VẪN CÒN TIẾP DIỄN	107
PHỤ NỮ NGƯỜI HOA TRONG CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968.....	127
TRI ÂN VÀ VINH DANH	137
LỜI KẾT.....	147
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	155
DANH SÁCH LIỆT SĨ NGƯỜI HOA MẬU THÂN 1968.....	157
PHỤ LỤC.....	163

**ĐỒNG BÀO NGƯỜI HOA
SÀI GÒN – CHỢ LỚN**
**TÍCH CỰC THAM GIA CUỘC TỔNG TIẾN CÔNG
VÀ NỔI DẬY XUÂN MẬU THÂN 1968**

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA - VĂN NGHỆ TP.HCM

Hochiminh City Culture-Literature and Arts Publishing House

88-90 Ký Con, P. Nguyễn Thái Bình, Quận 1, TP.HCM

ĐT: (028) 38216009 - 39142419 - Fax: (028) 39142890

Email: nxbvhvn@nxbvanhovannghe.org.vn / nxbvanhovannghe@yahoo.com.vn

Website và bán hàng trực tuyến: www.nxbvanhovannghe.org.vn

Cửa hàng sách: 310 Trần Hưng Đạo, Quận 1, TP.HCM

Gian hàng 03 Đường sách TP.HCM, đường Nguyễn Văn Bình, Quận 1, TP.HCM

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng biên tập **ĐINH THỊ PHƯƠNG THẢO**

Chịu trách nhiệm nội dung:

Phó Giám đốc - Phó Tổng biên tập **Bùi Đức Huy**

Biên tập: Nguyễn Thị Kim Phước *Sửa bản in:* Bảo Bảo

Bìa: Mai Quế Vũ *Trình bày:* Hoàng Tiến

Đối tác liên kết: Hội Văn học Nghệ thuật các dân tộc thiểu số Thành phố Hồ Chí Minh

In 1.500 cuốn, khổ 14,5x20,5cm tại Xí nghiệp In Fahasa,
địa chỉ: số 774 Trường Chinh, P. 15, Q. Tân Bình, TP.HCM.

Số đăng ký KHXB: 4729-2017/CXBIPH/5-201/VNTPHCM.

Quyết định xuất bản số: 568/QĐ-NXBHVN ngày 27/12/2017.

Mã số ISBN: 978-604-68-4228-6. In xong và nộp lưu chiểu quý I năm 2018.